

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI HISTORiar.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

· GRAECE ET LATINE.

**Bayerische
Staatsbibliothek
München**

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου¹
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἵτεε Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἵτεε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μυμφομένος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ αἰπᾶν

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER TERTIUS.

THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem : petierat autem ex Aegyp-
tii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I.

A 2

4 HERODOTI HISTOR. III.

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἡτρώων ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἐκδόντων ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἴτεε ἡτρώων ὀφθαλμῶν,
 ὅς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὲ ἐπιμεμφόμε- 10
 νος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνήγε τῇ συμβουλίῃ κελεύων αἰ-
 τέειν τὸν Καμβύσεα Ἀμασιν θυγατέρα· ὥνα ἢ δούς
 ἀνιώτο, ἢ μὴ δούς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρώδειαν,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἡπίστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσῃς ἔξειν,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὲ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τάδε. ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κάρ-
 τα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μόνῃ τοῦ οἴκου λελειμμένη·
 οὐνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὲ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysen. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriac filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

294, 25.

Πέρσας ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἡσπάζετο, πατρώθεν οὐνομαζών, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· „ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ
 25 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑαυτοῦ θυγατέρα δίδους, εἴουσιν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκείνος, εἶοντα ἑαυτοῦ δεσπότηα, μετ'
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὴ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
 30 Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ αἰκηιῶνται Καμ-
 βύσεια, Φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι· Κύρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οἱκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὴν αὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Intericeto tempore quum eam complectens Cambyses *filiam Amasidis* salutasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfecit.* Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen, Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adversus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem narrant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant *Cambysen*, dicentes esse eum ex hac Apriae filia natum: Cyrum enim fuisse, non Cambysen, qui ad Amasin misisset, eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέαται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γησίου πα-
 ρέοντος· αὐτίς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπει
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδει, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκῇ συγγενεῖς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ᾧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ᾧδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθούσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐεδέα τε καὶ μεγά-
 λα, πολλῶ ἔχρατο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβυμάζουσα. ἡ 5
 δὲ Κασσανδάνη, εἰούσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·
 „Τοῖωνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εἰούσαν Κῦρος ἐν
 „ἀτιμῇ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Aegyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice natum non succedere in regnum, si adfuerit legitimus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de Achaemenidum stirpe, natum esse Cambysen, non ex illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam, quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formâ et staturâ praestantes, admiratam illos multis laudibus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem, dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero- rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Aegypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπὼ ταύ-
 10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
 σεα· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένεμαι
 „ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
 „κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου
 γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θανάτῳ γενέσθαι· τὸν
 15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδράβη, καὶ
 ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἰγύπτου
 στρατήην.

Συμῆναι δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι 4
 εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν
 Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, οὐνομα δὲ οἱ
 Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκι-
 5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι, ἐκδι-
 δρῆσκει πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ

ingemiscens ob Nitetis esset locuta, filiorum natu maxi-
 mum Cambysen, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysen dixisse decem circiter annos
 natum, mulieresque admiratione fuisse percussas: et
 illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
 numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
 in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
 modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
 tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
 nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
 consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
 nescio qua re infensus Amasidi, navī ex Aegypto
 profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

ἐλθεῖν εἰς λόγους. οἳ δὲ εἶντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγον οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδὴν
 ποιούμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στότατον ἀπαστείλας τριήρεϊ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρέει μιν
 ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίῃ
 γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 Φυλάκους, ἀπαλλάσσετο εἰς Πέρσας. ὠμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρὸν διεκπερᾷ, ἐπελθὼν Φρά-
 ζει μὲν καὶ τάλλα τὰ Ἀμασίος πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 5 ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσι Φανερὰ

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant adcuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum.

195, 84.

ἐσβολαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐρανῶν
 τῶν Καδύτιος πόλιος, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εὐρύς πόλιος (ὡς
 5 ἐμοὶ δοκεῖ) Σαρδίων οὐ πολλῶ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰητύσου πό-
 λιος ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰητύσου, αὐτὴς Σύρων
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 τένει εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἦδη
 Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξὺ Ἰητύσου πόλιος, καὶ Κασίου
 τε οὐρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τούτῳ οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν,
 ἀνυδρόν ἐστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον 6
 ναυτιλλομένων ἐννεώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui *Palacstini* vocantur: a *Cadyti* (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, *Sardi-*
bus) emporia ad mare sita, usque ad *Ienysum* oppi-
 dum, sunt dititionis Arabici regis: a *Ienysso* rursus Sy-
 rorum ditio pertinet ad *Serbonidem* usque lacum,
 iuxta quem *Casius* mons ad mare porrigitur: a *Ser-*
bonide lacu, in quo occultatum *Typhonem* aiunt,
 ab illo iam *Aegyptus* est. Iam, qui inter *Ienysum* op-
 pidum et *Casium* montem *Serbonidem*que lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in *Aegyptum* navigare consuerunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In *Aegyptum* ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτεος ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρόν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμουῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο Φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἑκάστον ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλησαντάς ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ
 ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νῦν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέ-
 λαβον Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἔόντος καὶ ὕδατος ἐτοι-
 μου, Καμβύσης πυθέμενος τοῦ Ἀλικαρνησσοῦς ξείνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, bis quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ea dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scili-
 cet Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
μάλιστα. ποιῶνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιαύτῃ τῶν βου-
λομένων τὰ πιστὰ ποιεῖσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθῳ ὅξεί τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν
ποιουμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
τίου ἑκατέρου κροκύδα, αλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
κειμένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἐπικαλεῖ τῶν
τε Διόνυσόν καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγ-
γυῖα τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἣν πρὸς ἀστὸν ποιήται·
οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιῶσι σέβεσθαι.
Διόνυσον δὲ Θεὸν μῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῖνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si quis volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem manum utriusque illorum prope pollicem incidit: tunc sumto ex utriusque veste flocco, iungit sanguine septem lapides in medio positos; dumque id facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum, sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi aequum censent colere fidem. *Bacchum* autem solum, et *Uraniam*, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασί, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περι- 15
 τρέχαλα, περιξυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοις τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσῳ ἀπιγμένοις ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμηχανάτο τοιαύδε. ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἀνδρὸν, καὶ ὑπέμενε ἐν 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσῳ στρατὸν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὄνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗ-
 τος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τού- 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ὠμοβορέων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

codem modo tondere, quo Bacchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utrès ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi Cambysen. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui *Corys* nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis buhulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

197, 45.

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικνεύμενον εἰς τὴν ἀνδρῶν, ἀγα-
γεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρῶν μεγάλας
15 δεξαμενάς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σάξωσι.
ὁδὸς δ' ἔστι δωδέκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρῶν. ἀγεῖν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τριζὰ χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἰστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσῃ. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
5 σας ὁ Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτια, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
νέχθη. ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysen exspectans. Nec enim in
vivis amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyses invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

Ψαμμήνιτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι,
 οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὥς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν·
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξελάσαντες τὴν ἀνδρον, ἴζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὥς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ
 ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐ-
 τὸν τοιόνδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 ἐς ὅψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἓνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198, 74.

ἑκάστον τῶν παίδων, ἑσφάζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσφύρεον ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπικούροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρ-
 15 τερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θᾶυμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ ὁσίων περικεχυμένων χωρὶς ἐκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο
 5 τὰ ὁστέα, ὥς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων·) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθενεῖς οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλέειν, δια-
 τετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ, μόγις ἀν' λίθῳ παίσας διαρρήξεις. αἴτιον δὲ τούτου τό-
 10 ος ἐλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minutum calculum in ea volueris coniicere, perfores;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihiq̃ facile persuaserunt, quod Aegyptii a puo-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυριῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. ταῦτό δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἰτίον 15 ἰσχυρὰς Φορέειν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἰτίον τούδε σκιητρο-Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιὰρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ὄντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμῃ, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεilhθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνα ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖην, κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem caussa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, caussa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusa fugâ se proripuerunt. Qui quum *Memphin* essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen *Cambyses* navem Mitylenaeam, in qua erat

199, 4.

- 6 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νῆα εἶδον ἐσελθοῦσαν εἰς
τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε
νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπά-
σαντες, ἐφόρεον εἰς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ
τοῦτο πολιορκούμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
10 εχέες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγο-
νῶτα, παρέδωκαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον
τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως αὐ καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα
τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
15 βύων ἐλθόντα δῶρα, Φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ
Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι
ἦν ὀλίγα· ἐπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνίας ἀργυ-
ρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρὴ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditionem facien-
dam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident
Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi
decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta
discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem,
posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in de-
ditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti
sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tra-
diderunt, tributum solvere spondentes, et dona mit-
tentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcaei fecerunt,
eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyses Libyum
quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis
erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent,
nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaei;
has igitur, sua manu prehensas, militibus distribuen-
das proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditio-
Herod. T. II. P. I. B

14 σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποιέων τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχρυσαν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀντέ-
 κλαιον, ὁρῶντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιτος, προΐδων καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσίων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρα οἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regnaverat, Cambyses contumeliae causâ cum aliis Aegyptiis residere iussit in suburbio; et animum illius tentaturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspectis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem eiulatumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respiciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

ἐχόντων, τοὺς τε αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ
στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγατο δὲ ποιήν τίσαντες
Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηί
ταῦτα γὰρ εἰδίκασαν οἱ βασιλῆῃσι δικασταί, ὑπὲρ αὐ-
20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπάλ-
λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
αἰγέμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
ρικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ δεινὰ ποιούντων, τῶν-
τὸ ἐπαύσε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόντων δὲ καὶ
25 τούτων, συήνεκε ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
λικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε
οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
τιήν, παρίεναι Ψαμμήτιόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
cum cervicem vinctos, et ora frenis coërcitos. Duce-
bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
oem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἐταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιεύμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δωσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλωσας· τὸν δὲ πτωχὸν,
„οὐδέν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειράτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκῆϊα ἦν μίζω κα-
„καὶ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compellans
sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi custodes
adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte
pompa faceret, observarent, et renunciarent Cambysi.
Miratus igitur Cambyzes quae ille fecerat, misso nuncio,
interrogavit eum his verbis: *Dominus Cambyzes ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod*
conspecta filia tua male adfecta, itemque conspecto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit, honore hoc es prosecutus? Cui ita interroganti, haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala maiora erant quam quae fletum exprimerent. At sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

„ἐκπεσὼν, εἰς πτωχήν ἀπίκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἰ
 εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχῃ γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόν-
 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
 50 τὴν κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ' ἐαυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὖρον οἱ με- 15
 τίοντες οὐκέτι περιεόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἤγον παρὰ Καμ-
 βύσει· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε ἂν
 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐβάσσι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysen essent relata, commode dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyses adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysen misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysen duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
 κεόμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροισι
 νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
 τοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
 θών, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
 τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον
 Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
 μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἐαυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
 τα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
 μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
 ἔθαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἐαυτοῦ θήκης. ἐω-
 τὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
 λιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐπτολαὶ αὖ- 30
 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ
 μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
 que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
 pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptiī aiunt,
 non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
 eiusdem cum Amasī staturae, quem ea contumelia ad-
 ficientes Persae, Amasīdi insultare putarunt. Amasin
 enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
 post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
 nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
 caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
 prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
 sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
 dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam.
 et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
 disse Amasin, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετα' δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριφα- 17
 σίας στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
 μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
 νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένων
 5 δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
 τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
 κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
 ὀφιομένους τε τὴν ἐν ταῦτοις τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην
 εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθείας, καὶ πρὸς ταύτη
 10 τὰ ἄλλα κατοφιομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
 τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιγδε 18
 τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπι-
 πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
 μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέ-
 5 λεῖ ἐκάστους ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus Carthaginenses, alteram adversus Ammonios, tertiam adversus *Macrobios* (id est, Longaevos) *Aethiopes*, ad australe Libyae mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus Carthaginenses navalem exercitum mittere; adversus Ammonios terrestrium copiarum partem; ad Aethiopus vero primum speculatores, qui et Solis mensam, quae in horum Aethiopum terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum.
 (18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

- σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάσαι δὲ τοὺς ἐπιχω-
 ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
 δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιῆδε.
- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
 τήκα μετέπεμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
 σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
 τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοίνικες 5
 δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσιν ταῦτα· ὀρκίοσί τε γὰρ μεγά-
 λοισι ἐνδεέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
 παῖδας τοὺς ἐωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
 λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιομάχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
 νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
 Καμβύσῃς γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
 eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
 illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
 illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
 culatores mittere Cambyses constituit, statim ex Ele-
 phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
 rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
 terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
 adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
 id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
 sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
 bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
 qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
 servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
 Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
 Cambyses, ut qui se ultro Persis tradidissent, et c qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδιδάκυσαν Πέρσησι, καὶ πᾶς ἐκ
Φοινίκων ἤρητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
πριω σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
πτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἑλεφαν- 20
τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
ροντας, παρ' αὐτῶν τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτόν πε-
5 ριαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
Φοινικηίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
χρᾶσθαι αὐτοὺς φασὶ κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀν-
10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλιήν τοιῶδες· τὸν
ἀν τῶν ἀστῶν κρῖνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant;
et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
(20.) Postquam ad Cambysem ex Elephantine advene-
runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἀνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξείνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „διδόι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρωόμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιάδε· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθεῖα, ἤκετε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χῶρος ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἐωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες,
 „τάδε ἔπεα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπῶν συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit donaferentes, quod multum ei intersit ut tecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem rede-gisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλείῃ, ἐπεὰν οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ἔοντα μεγάβει τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλῆθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσκητᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 ἀνῆλθε τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅτι εἴη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. ἐπαύτων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 δρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτῶν τὰ εἴματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χουσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιαιυχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτῶν, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναί σφρα πεδάς, εἶπε ὡς παρ’ ἑωυτοῖσιν εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram acquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivi, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, dolosos esse hos homines, inquit, et
 dolosa illorum amacula. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, apud ipsos validiores hisce*

λεώτεραι τούτων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰράτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερ-
 σθεὶς τῷ πόματι, ἐπέειρετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδῶκοντα δ' ἔτια ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θαυμάζειν, εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτια ὀλίγα 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἐαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτα μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς παλλοὺς αὐτέων ἀπικνέσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἡγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ-
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥσπερ ἰων. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 οἱ κατασκόποι, ὥστε μὴδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλεῖν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθῶς οἶόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο ἂν εἴεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; *ad centum et viginti annos,*
 ait, *pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero*
etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 ▲ fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo victi homines custodiebantur, ibique cun-

Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, ἣν καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω παιδί Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πausiridi καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρω τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15 μνήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστάς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαῖστος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσει αἷμα ταύρου πιών, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaei filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtacus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios comprehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi* Sain urbem profectus est, ea facturum quae etiam peregit. Nam Ama-

ἔσῃλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμᾶσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμᾶσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τὰλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀν-
 τεῖχε τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 20 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γάρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοὺς νε-
 κροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι· Πέρσῃσι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νερόμισται, πῦρ θηρίων
 25 εἶναι ἐμφυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν
 λάβῃ, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκ ἂν θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyses iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
 esse, *cadaver hominis offerre deo*. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
 . *quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum*
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
 κεείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροις
 νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
 τοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
 θῶν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
 τὴν ἡλικίην Ἀμάσι ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον
 Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
 μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑαυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
 τα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
 μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
 ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑαυτοῦ θήκης. ἑαυ-
 τὸν δὲ ἐνετείλατο τῶ παιδί ἐν μυχῶ τῆς θήκης ὡς μά-
 λιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμασίου ἐντολαὶ αὐ- 30
 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ
 μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
 que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
 pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
 non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
 eiusdem cum Amasi staturae, quem ea contumelia ad-
 ficientes Persae, Amasidi insultare putarunt. Amasin
 enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
 post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
 nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
 caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
 prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
 sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
 dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam.
 et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
 disse Amasin, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριφα- 17
σίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένων
5 δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
ὄψομένους τε τὴν ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοσι λεγομένην
εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθῆς, καὶ πρὸς ταύτην
10 τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε 18
τις λέγεται εἶναι· λειμὼν ἐστὶ ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπί-
πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέ-
5 λεῖ ἐκάστους ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus Carthaginenses, alteram adversus Ammonios, tertiam adversus *Macrobios* (id est, Longaevos) *Aethiopes*, ad australe Libyae mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus Carthaginenses navalem exercitum mittere; adversus Ammonios terrestrium copiarum partem; ad Aethiopas vero primum speculatores, qui et Solis mensam, quae in horum Aethiopum terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum.

(18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

- σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάναι δὲ τοὺς ἐπιχω-
 ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
 δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.
- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
 τήκα μετέπεμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
 σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
 τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες 5
 δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσιν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
 λοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποίειν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
 παῖδας τοὺς ἑαυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
 λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
 νιοι μὲν νῦν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
 Καμβύσῃς γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdum autem accedere quemque qui vellet,
 eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
 illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
 illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
 culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
 phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
 rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
 terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
 adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
 id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
 sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
 bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
 qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
 servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
 Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
 Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

203, 55.

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκασαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
 Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
 γυπτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν- 20
 τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς εἰς ταῖς
 Αἰθίοπας, ἐντελαίμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
 ροντας, πορφύρεον τε εἶμα, καὶ χρύσειον στραπτὸν πε-
 5 ρισυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
 Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, εἰς τοὺς
 ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
 κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
 χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασὶ κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀν-
 10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλὴν τοιῶδε· τὸν
 ἂν τῶν ἀστῶν κρείνῃσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
 μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
 ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant;
 et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
 (20.) Postquam ad Cambysen ex Elephantine advene-
 runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
 quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
 culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
 alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyeses, et staturâ
 maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
 quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
 num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
 ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
 cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
 hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε·
 „ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρωόμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατέπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιάδε· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθεῖα, ἥκετε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χῶρης ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἐωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες,
 „τάδε ἐπεα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit donaferentes, quod multum ei intersit ut tecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem redegisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεί, ἐπεὶ οὕτω εὐπετίως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ὄντα μεγάβει τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεῦσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσκαῖσθαι τῇ ἑωυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 ἀνὴς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅτι εἴη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 δρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἶματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιαιχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφρα πίδαας, εἶπε ὡς παρ’ ἑωυτοῖσί εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivi, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, dolosos esse hos homines, inquit, et
 dolosa illorum amacula. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, apud ipsos validiores hisce*

λεώτεραι ταυτέων πέδαι τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἴματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερη-
 σθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅτι τε σπιέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον οἰέσθων μακρότατον αὐτῆς Πέρσης ζῆαι. οἱ δὲ,
 σπιέσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτια ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θαυμάζειν, εἰ σπιέμενοι κόπρον, ἔτια ὀλίγα 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον. φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et, quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratione disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respondit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interrogavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit homini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pane vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: octoginta vero annos, terminum dicebant esse longissimum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops, nil proinde mirum esse, ait, quum stercus comedant, tam exiguum eos vivere annorum numerum; qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim interrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτι μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφ' ἧς καὶ πόμα, γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνη σφι ἡγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ
 περ εἰ ἐλαίου εἴη ὅξειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥσπερ ἰῶν. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλαγον εἶναι
 10 οἱ κατασκόποι, ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρεῖν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθέως οἶόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 ▲ fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo victi homines custodiebantur, ibique cun-

ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πύδοσι χρυσέσι δεδεσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὶ τὸν νεκρὸν ἰσχυήνωσι, εἴτε δὴ κατὰπέρ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιστάσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι πολλή καὶ εὐεργὲς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμήν οὐδεμίην ἄχαριν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰκίς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum, et pretiosissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extremum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* perhibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefecerunt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita exornant, ut speciem quam maxime similem vivo referat; deinde cavam columnam ei circumdant *e vitro* confectam, quod apud illos magnâ copiâ et manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ullum spirans iniucundum, nec aliud quidquam incommodi praebens: estque columna circumcirca conspicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίαισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σonto ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίαν παραγ-
5 χύλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε εἶναι καὶ
οὐ Φρενήρης, ὥς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἕλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύομενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-
pibus* instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque Ichthyophagos audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

πάντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐντέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξαδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διηλυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰς 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτιάδι ἦν ἂν σοφὸς αἰήρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφάγοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινες ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἓνα σφέων αὐτέων ἀποκλῆρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

βύσης, δέσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὅπισω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται εἰς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβάς εἰς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.
 30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπρηξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλάντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροί εἰσι εἰς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχυριωνῆς Φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. εἰς μὲν δὴ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν· τὸ ἐν-
 10 θεῦται δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνιοί, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-*
byses, veritus mutuam militum comesturam, ommissa
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammoniis* inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos;
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arena faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum*
insula. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
 Ammonii narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σαντες, ἄλλοι οὐδένας οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵεναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξὺ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαί σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνίοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. 20

- 27 Ἀπυγμένου δὲ Καμβύσεω εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοις ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληες Ἐπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι ἑμάτα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et Oasin essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo internecone periissent. Ammonii quidem hoo narrant exercitui illi accidissee.

(27.) Quo tempore vero Memphin *Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Eraphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspicatus *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφέας καταδόξας, ἑαυτοῦ κακῶς πηξάντος,
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλει τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ εἰς ὄψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον
 μὲν, ἔοντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίηεν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰ-
 20 γύπτιοι· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλη-
 ρός τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφι θεὸς εἴη Φα-
 νῆς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἔπειν Φανῆ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι καχαρηκότες
 ὀρτάζονεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 25 σθαὶ σφέας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίον.
 Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱεῖας ἐκάλει εἰς 28
 ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱερέων, οὐ λήσκειν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆθης ἀπυγμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱεῖας· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄζοντες. Ὁ δὲ Ἄπιν

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos
 festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex
 eisque, ubi in conspectum ipsius venire, quaerit,
cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent
Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus
parte amissâ? Cui illi respondent, *deum sibi adpa-*
ruisse, qui ex multo temporis intervallo adparere
identidem consuesset; et, quando adpareat, tum
universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec au-
 diens Cambyses, *mentiri eos*, ait; atque, ut menda-
 ces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein
 sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem
 dixissent; *intellecturum sese*, ait, *an deus aliquis*
manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi
 dixit, adducere ad se *Apin* iussit sacerdotes: et illi

αὗτος, ὁ Ἐταφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς ἥτις οὐκέτι
 εἴη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
 Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν.
 Ἐχει δὲ ὁ μόσχος αὗτος, ὁ Ἄπις καλεόμενος, σημήϊα το-
 τοιαῖα· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
 γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
 δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλαῖς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
 29 κάρβαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
 βύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
 χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἀπίου, παίει
 τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „ὦ
 5 „κακαὶ κεφαλῇ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἑναιμοὶ τε
 3 καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρίων; ἄξιός μιν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβίσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
 τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
 iuencus ex vacca natus quae nullum alium dehinc
 concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
 rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuencus,
 quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
 sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
 aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
 (29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-*
byses, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
 quum ventrem Apidis vellet ferire, femur feriit; ri-
 densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
 quit. *Tales ergo sunt dii. sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

„Αἰγυπτίαν οὗτός γε ὁ θεός. ἀτάρ τοι ὑμῖς γε αὖ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐντείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν αὖ λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι·
 οἱ δὲ ἱεῖες ἐδίκαιευντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακαίμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τραύματος, ἔβαψαν οἱ ἱεῖες λά-
 15 βρη Καμβύσιω.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὰν οὐδὲ πρέτερον Φρενῆρης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ὄντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν αἰπέ-
 5 πεμψε εἰς Πέρσας Φθόνω ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse.* His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. *Apis* vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correp-
 tus, quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μῶνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσε, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἠνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. Ἀποικοχόμενου ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλείῳ ἰζό-
 μενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ αὐρανοῦ ψαύσειε. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέισας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείναις ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχη, πέμπει Πρηξάσπεια εἰς Πέρσας, ὅς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβαὶς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' ἀγρὴν ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύση τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in*
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob causam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admisso, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ᾧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικεῖν Πέρσαι. ἡρώσθη μίης
 τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐώθετα ἐπενόεε ποιήσιν, εἶρετο κα-
 λέσας τοὺς βασιλεῖς δικαστάς, εἴ τίς ἐστι καλεῦων
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικεῖν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆιοι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς
 οὗ ἀποθάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τοὺτους ἀνακέαται. Εἰρομένου ἂν τοῦ Καμβύσεως, ὑπε-
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμα-
 νοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκων, ὃς καλεῖται ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευηκέναι νόμον, τῷ
 βασιλεύοντι Περσέων ἐξῆναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται.
 οὔτα οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δέισαντες Καμβύσεια· ἵνα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξῆυρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν
 ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἐγγίμει τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλη ἀδελ-
 φήν. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖεν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενίσθαι οἱ δύο

*rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat
 sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuat,
 licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque ne-
 que legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi,
 tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae
 illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patro-
 cinabatur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, du-
 xit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam so-
 rorem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu mino-
 rem, quae cum in Aegyptum secuta erat, interfecit.
 (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smer-
 di, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse
 Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis
 catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium
 catulum caninum, qui fuisset huius frater, ruptâ ca-
 tenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo*

210, 89.

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσια ἤδισθαι θρώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύων, Καμβύσια δὲ μαβόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρισθαι διότι δακρύει· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σαι, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαβούσα ὡς κείνῳ
 οὐκ εἶη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσει. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτῖλαι, καὶ ἐπαιρίσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασύια εἶναι,
 εἶη καλλίων. καὶ τὸν Φάναι, δασύαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοίποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 fectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptiī
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca decerpsisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnant

πληθῆσαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰσὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι αἰεὶκὲς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὐτῇ οὐ σμίκρῃ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· „Πηξάσπεες, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι, εἶναι ἄν- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter *Apin* nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset.

(34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munere fungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

„ὅρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμὸ ποιεῦνται;“ Τὸν δὲ
 εἰπεῖν· „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
 „ἐπαινάει· τῇ δὲ Φιλονίῃ σέ Φασι πλεόνως προσκεί-
 10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
 δὲ, θυμωθέντα, τοιαύτῃ ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ Φασι
 „Πέρσαι οἶνῳ προσκείμενον παραφρονεῖν, καὶ οὐκ εἶναι
 „νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
 „θεῖς.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνέδρων
 15 ἔστων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, κηὶός τις δοκέοι
 αὐτῇ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
 βοντο, ὥς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
 τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 20 δὲ παρών· τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
 τὸν Καμβύσεα τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νῦν, ὦ παῖ Κῦρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Mihi

- „οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατρί· οὐ γὰρ κω τοί ἐστι
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Τούτων δὲ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Περ-
 ξάσπεα· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε, ἐστειώτος ἐν
 „τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φαίνονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ αἰμάρτω,
 „Φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνέοντα τὸν οἶστον, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα
 γινόμενον· „Πηξάσπε, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

quidem. ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri, quum filium nondum habeas qualem te ille reliquit. Quibus auditis delectatus Cambyzes erat, Croesique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero cor, constabit nugas dicere Persas; sin aberravero, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriisse puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, inspicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam esset repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τει γέγονε. νῦν δέ
 15 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πηξάσπεια δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ
 Φρήνῃρα, καὶ περὶ ἑαυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν· „Δέ-
 „σποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δακείω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξηγάσατο·
 20 ἐτέρῳ δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρῶτοις, δωδέκα
 ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν, ζῶντας ἐπὶ κεφαλῇ
 κατώρυξε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
 νοθετῆσαι τοιοῦδε τοῖσι ἔπει· „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατα-
 „λάμβανε σεαυτὸν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι· σοφὸν
 5 „δὲ ἢ προμηθῆ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σεαυτοῦ

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
 insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
 quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
 destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
 minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
 mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
 ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyses:
 alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
 Persas, nulla idonea causa damnatos, vivos inverso
 capite terrā iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit
*Croesus Lydus hisce illum verbis monere: O rex,
 ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
 atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
 sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
 At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea causa*

„πολιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεω ἑλὼν· κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήης, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νοθεύειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὕρισκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὴ εὐ- 10
 νοίαν Φαίῳν συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς-
 δε· „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωτοῦ πατρίδα ἐπετρόπεις, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξα ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωτοῦ ὤλεσας, τῆς σεωτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι εἰς σὲ προφάσιός
 „τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficiant. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumque horta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut traiecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cessarit, iam pridem enim occasionem*

βαινὸν τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔβη ἐξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θηράπουσι, λαβόντας μιν ἀποκτείνειν. οἱ δὲ θηράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφθίναντες αὐτόν, δῶρα λάμβονται ζωά-
γρια Κροίσου· ἢ δὲ μὴ μεταμελήται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρῆσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ θηράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
ριείη. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνήδεδσθαι, ἔφη, περιεόντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
προΐξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcumprehendit, sagittam in illum emissurus. At Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant Croesum, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret Cambysem, et desiderium Croesi eum caperet, se producto illo praemia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfectorum. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo cognito famuli, superesse illum, nunciarunt. Tum verò, gaudere se quidem, ait Cambyses, quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros. Quod et faciendum mandavit.

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ εἰς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ἐχθροὺς ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μίμφι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκροὺς. εἰς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἥφαιστου τὸ ἱερὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ-
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἥφαιστου τῶ- 5
 γάλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πλώρησι τῶν τριήρων περιά-
 γουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὀπώπее, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἐστὶ. Ἐσῆλθε δὲ καὶ εἰς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱερὸν, εἰς τὸ οὐ θεμιτὸν ἐστὶ εἰσέναι ἄλ- 10
 λον γε ἢ τὸν ἱερέα· ταῦτα δὲ τὰγάλματα καὶ ἐνέπρησε,
 πολλὰ κατασκάψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἥφαιστου· τούτου δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὦν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχεί-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris *triremium* circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri *pygmaei*. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templis

ρησε καταγελᾶν. εἰ γὰρ τις προθεῖη πᾶσι ἀνθρώποισι
 ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πούλῳ τι καλλίστους τοὺς ἑωυ-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρε-
 σσι σταθμῶσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παριόντας,
 εἶρετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποδύνησκοντας κατασιτίεσθαι.“ αἱ δὲ, ἐπ’ οὐδεὶ, ἔφα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας
 κατεσθίουσι, εἶρετο, παριόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, *nulla con-
 ditione se id facturos*, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήμα-
 τι δηξαίαντ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
 πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέ- 20
 λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νερόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι
 δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα
 φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσειω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένῳ, ἐποίη-
 σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατήϊν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
 Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
 στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
 τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· 5
 μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτε-
 ρον Συλοσῶντα ἐξέλασας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
 ἴσχωρ δὲ, ξεινήϊν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
 et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
 rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
 meliora eum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
 tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium.*

(39.) Quo tempore Cambyzes Aegyptum bello ad-
 gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
 Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditio-
 nem susceperunt. Is quum insurrectione factâ *Samum*
 occupasset, primum trifariam distributam civitatem
 simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
 nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
 sonte insula eiecto, universam Samum imperio tene-
 bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

10 θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 αὐτοῦ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
 τὰ πρήγματα αὐξέτο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου γὰρ ἰθύσεις
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἐκτητο δὲ
 πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 25 δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ
 ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον, ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὲν λαβῶν. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκεε, παλ-
 λά δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄσπετα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 30 σας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεμένοι ὥρυξαν. Καί πως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab
 illo accipiens. Brevique tempore ita auctae res erant
Polycratis, ut per universam Ioniam reliquamque
Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum
 exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant.
 Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta
 remorum, et mille sagittarios: cunctosque circum-
 circa, nullo discrimine facto, invadens, agebat fere-
 batque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratifi-
 caturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret,
 quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas
 ceperat, multa item continentis oppida: in his Les-
 bios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent
 profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde
 universam fossam, murum Sami ambientem, vincti
 foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οὐ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ ἔτι πλευνός οἱ εὐτυχίης
 γνωμένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον. „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἦδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσον-
 „ τα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 „ τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι Φθονερόν. καὶ πως βού-
 „ λομαι, καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσων, ἢ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
 „ εὐτυχεῶν τὰ πάντα. Σὺ ἂν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος,
 „ ποιήσῃς πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· Φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης εἶναι τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-*
sis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidum esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitatem

- „ὡς μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπέβαλε
 „οὕτω, ὅπως μηκέτι ἔξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 „λαξ ἤδη τῷπὸ τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάθαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρέπω τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκαμένῳ αἰέο.“
 • Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόον λαβὼν 41
 ὥς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίξητο ἐπ' ᾧ αὖ μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθηεῖ ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων διζήμε-
 νος ὃ εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσό-
 5 βετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δόρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ αὖν ταύτην οἱ εἶδο-
 κει ἀποβαλεῖν, ἐποίησε ταῖάδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πέλαγος· ὥς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc repperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ῥίπτει εἰς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ εἰς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρήτο.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. ἀνὴρ αἰλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι· Φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν εἰλθεῖν
 εἰς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 1
 ἰχθῦν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν εἰς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἥσθεις τοῖσι ἔπεισι,
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati cum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,

217, 97.

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δαΐου· καί σε ἐπὶ δει-
 „πνον καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὲ αἰεὺς, μέγα παιεύμε-
 νος ταῦτα, ἥϊε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ
 θεράποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδίῳ αὐτοῦ ἐνεῦσαν τὴν
 15 Πολυκράτειος σφρηγίδα. ὥς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτηα·
 δίδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρά-
 θη. Τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν αἶα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτειος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης,
 εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni caussa: teque ad coenam
 vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre annulum Polycratis. Quem ut vide-
 runt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Poly-
 cratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) Amasis, lecto libello quem ad
 illum Polycrates miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vi-
 tam finituum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.*

πέμψας δέ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεια καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξείνου ἀνδρός. 10

44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεια, εὐτυχέοντα τὰ
 πάντα, ἐστράτευοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδέη- 5
 θη ὅπως ἂν καὶ παρ' ἑαυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψατο εἰς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτειος στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἑαυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι- 10
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευσεν μάλιστα εἰς ἐπανά-

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβην Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit
hospitium. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et
 gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore
 adficeretur hospitis caussa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus om-
 nibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxi-
 lio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta
 insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore
 Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum
 comparavit, miserat Polycrates ad Cambysem, rogans
 ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret.
 Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, pe-
 tens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyp-
 tum. Et ille e civibus selectos hos, quos novanda-
 rum domi rerum maxime suspectos habebat, miscrat

στασιν, ἀπέπεμπε τεσσαράκοντα τριήρεσι, ἐκτελούμενος
 Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμψει. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγέναν-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 αἰεὶν τὸ προσατέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν
 αὐτοὺς ἀποδοῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσόν· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 ἐς Λακεδαιμόνα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικῆσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ
 ἔρῳς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λείσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
 Polycrate missos, in Aegyptum non pervenisse; sed
 quum ad Carpathum navibus venissent, re deliberata
 statuuisse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in Aegyptum, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi Samum renavigarunt, *Poly-
 crates* cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reducees, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita Lacedaemonem navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex Aegypto rodeuntēs devicisse Polycra-
 tem: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset Lacedaemonios auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῶ 15
 ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει
 πολλοί, τούτων ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἑόντων ὀλί-
 γων, ἐσσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῶ ἑόντων πολιητέων
 τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης εἰς τοὺς
 νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι 20
 οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοί-
 46 κοῖσι. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
 κράτεος ἀπίκοντο εἰς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
 τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλά, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ
 δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
 πρώτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέ- 5
 ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
 εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν, τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
 tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
 cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
 magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
 Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
 civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
 inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
 illi cum redeuntibus de proditione egissent, simul
 cum navalibus igne erat crematurus. (46.) Samii,
 a Polycrate eiectioni, ut *Spartam* venerunt, introducti
 ad magistratus, multa fecerunt verba, sollicite admo-
 dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
 responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
 iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
 nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακων ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαι- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὥς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὥς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὥς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροῖσος, καὶ τοῦ Θάωρκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γύπτου βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ Θάωρκα
 ἐλήϊσαντο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι
 10 ἔόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ ἐρίοισι ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 ἐνέκα θαυμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ Θάωρκος

tani responderunt, *vocabulo Saccus supersedere*
eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidam Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero *Lacedaemonii*
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem laturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem *Lacedaemoniis*
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιέει· εἴωσα γὰρ λεπτή, ἔχμι ἀσπεδόν· ἐν ἐαυτῇ τριη-
κοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανερὰς. τοιοῦτος ἕτερός
ἔστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασίς. 15

- 48 Συνεπιλάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σά-
μον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορινθιοὶ προθύμως. ὕβρισμα
γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον γε-
νῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν
αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων,
Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ
Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον
τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίαν, πυθόμενοι οἱ Σά-
μιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἀΐσασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ
δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, con-
spicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi
idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum
expeditionem, ut susciperetur, studiosae etiam contule-
runt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contume-
liam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditio-
nem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Pe-
riander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum
ex Coreyraeis virorum Sardes ad Alyatten miserat ca-
strandos. Quos pueros qui ducebant *Corinthii* quum
ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sar-
des illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut
templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo
abstrahi supplices hos non paterentur, *Corinthii* au-

σπίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο
οἱ Σάμιοι ὀρθήν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταύ-
15 τά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθιῶν ἱστάν-
τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρακτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος
ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς ταῦτο δὲ τόδε ἐγένετο,
20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παιδῶν οἱ φύλακοι, οἶχοντο ἀπολι-
πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
ρινθίοσι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
5 σον, εἰςὶ διάφοροι εἶοντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν
ἀπεμνησικάκειον τοῖσι Σαμίοσι οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
choros agebant virginum iuvenumque, constitutâ
lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
tiam Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρευόμενος· πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 κα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήν-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίᾳ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὅς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιή-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνόμα ἦν Λυκόφρων, ἤλγη-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam Melissam *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex Melissa duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus Procles, Epidauri tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis - ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natus maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat Lycophron,
 hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

σε αἰκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον,
 ἅτε Φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δια-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγето, ἱστορέοντί τε λόγον οὐ-
 δένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίῳ. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστόρει τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγέτο, ὡς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπεος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 5 ἅτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ, οὐ-
 δεμίην μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνον ὑποθέ-
 σθαι τι· ἐλπίσσει τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 10 αὐτοῦ παῖς δίαίταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκασθαι οἰκίῳσι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem
 suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vi-
 cissim adloqueretur, nec interroganti responderet
 quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Perian-*
der, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex
 maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille
 exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi au-
 tem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixe-
 rat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in ani-
 mum non admodum admisisset. At pater, *feri prorsus non posse*, ait, *quin aliquid ipsis avus sugges-*
serit; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis,
 id quoque dixit. Quod quum advertisset *Periandri*
 animum, nullā porro indulgentiā uti decrevit; ad eos-
 que, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit
Herod. T. II. P. I. E

ἀπειλαινόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπειλαύνειτ' ἂν
καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντες τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι
διξαμένοισι, καὶ ἐξέρχεν κελεύοντας. ἀπειλαινόμενος δ'
ἂν ἦε ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου 15
εἶντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.
52 Τέλος δὲ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὃς ἂν ἡ
οἰκίῳσι ὑποδέχεται μιν, ἡ προσδιαλεχθῇ, ἰρὴν ζημίην
τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃν δὴ εἶπας. πρὸς ὧν
δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε
οἰκίῳσι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος 5
ἐδικαίεω πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερίων
ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτη δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν
ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσπίτῃσι συμπεπτακώ-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus
puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in
aliā se domum recepisset, ex hac pariter expulsus
est, quum recipientibus minaretur pater, impera-
retque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur
ex aliā, ad aliā sodalium domum confugiebat: hi-
que eum, ut qui Periandri filius esset, quamvis ti-
mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu-
blico praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum do-
mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum*
sacram mulctam (quam eodem edicto definiebat)
Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo am-
plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere vo-
luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus
est rem vetitam; sed manens in proposito, volutaba-
tur in porticibus. Quarto dein die conspiciatus illum
Periander illuvie et inedia male adfectum, miseratus

222, 49.

- τα, οἴκτειρε· ὑπεῖς δὲ τῆς ὀργῆς, ἥϊε ἄσσον, καὶ ἔλε-
 10 γε· „Ω παῖ, κότρεα τούτων αἰρετάτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, εἶντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδευον,
 „παραλαμβάνειν; ὅς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἶλον. ἀντι-
 15 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρωόμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν.
 „εἰ γάρ τις συμφορὰ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνει, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψῆην ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῦν μέτοχος εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφε ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φθονέεσθαι κρέσσων ἐστὶ ἢ
 20 „οἴκτειρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκήας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσονας τεθυμᾶσθαι, ἀπιδί ἐς τὰ οἰκία.“
 Περσικὸς μὲν τούτοις αὐτὰν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἰρῆν

est puerum, et propius accedeus, posita ira, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, o fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentae Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me haec facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi *debere*

ζημίην ὀφείλειν τῷ Θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικέμενον.
 Μαλὰν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25
 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται,
 στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτее γὰρ καὶ ταύ-
 της. ἀποστείλας δὲ τούτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πρη-
 γμάτων ἔοντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαν- 30
 53 ρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπεὶ
 δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὁ τε Περίανδρος παρηβή-
 κει, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ
 πρήγματα ἐποραῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφωνα ἐπὶ τῇ τυραννίδι· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρα, ἀλλὰ
 οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίαν-

illum sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
cutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
 ctum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
 suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
 erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctem socerum
 bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
 auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
 clem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
 cedente tempore, postquam consenuit *Periander*,
 animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
 cere et administrare, Corcyram misit, et *Lycophro-*
nem ad auscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
 natu videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
 ste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem,
 qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

δρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νηνίεω, δεύτερα ἀπέστειλε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δακρύων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννί-
 „δα ἐς ἄλλους πεσέειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „Φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίῃ, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα ἀπέβα-
 „λον. τυραννὶς, χρήμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἐρασταί εἰσι· ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη εὐδαμᾶ ἤξει

tionem quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
rum patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ac-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστι ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἥκειν· ἐκείνους δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Κατανέσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδός, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον.
 Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λάρκειον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τείχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσσην ἐσπεύοντος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στων τῆς πόλιος ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, nequaquam, ait, *Corinthum se esse venturum, quamdiu patrem superesse cognovisset*. Quae postquam illa renunciavit, tertio *Periander praekonem misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum, illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum capessendum*. Quam in conditionem quum consensisset adolescens, *Periander parabat Corcyram proficisci, et filius Corinthum*. At *Corcyraei*, his rebus omnibus cognitis, ne in terram ipsorum *Periander* veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob causam de *Corcyraeis* ultionem *Periander* cepit.

(54.) Iam *Lacedaemonii*, magna cum classe *Satum* profecti, urbem oppugnarunt. Et murum adgressi, turrim in suburbio mari imminentem iam transcendenterant, quum, succurrente ipso *Polycrate* magna.

5 σαντος Πελικράτειος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
 τὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ράχιος τοῦ αὐρέος
 ἐπεόντα, ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
 συχνοί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
 χρόνον, ἔφυγον ἐπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμεναι ἔκτεινον.
 Εἰ μὲν νυν οἱ παρόντες Λακεδαιμονίων ὁμοιοὶ ἐγίνοντο 55
 ταύτην τὴν ἡμέραν Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη αὖ
 Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μόνου συνεσπε-
 σόντες Φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπο-
 5 κληισθέντες τῆς ἐπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
 Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῃ
 Ἀρχίῃ, τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συ-
 εγενομένη· δήμου γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μά-
 λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
 10 τούνομα τεῖναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
 quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
 ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
 per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios,
 fugâ se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
 fecerunt. (55.) Quod si, qui tune adfuerunt *Lace-*
daemonii, cuncti similes eo die fuissent Archiae et
 Lycopae, capta fuisset *Samus*. Archias enim et Ly-
 copas, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem
 irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
 interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc Archia,
 cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samii filio, Archiac
 nepoti, congressus sum Pitanae, quo de populo erat:
 qui omnium hospitem maxime Samios coluit, mihi-
 que dixit, *patri suo nomen Samii hac causa*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταΦῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προε-
 κόπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρηκται, λέγεται 5.
 Πολυκράτεα ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεισθαι. Ταύτην πρώτην
 στρατήϊν ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριέες ἐποίη-
 σαντο.

10

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Poloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἑόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινόμενων αὐτόθεν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι
 10 πλουσιωτάτοις· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 στω χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔστι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λεύκοφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ Φράδμονος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρῆσμον οὐκ οἶοί 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae-
 caeteris insulanicis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confi-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Idem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, *an praesentia bona per longum tem-*
poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων
 ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον
 προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νηῶν μίαν, πρέσ-
 βας ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἀπάσαι 5
 αἱ νῆες ἦσαν μιληλοφείες· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη
 προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάσσειν τὸν ξύλινον
 λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν
 οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι
 χρηῖσθαι· οὐ φασκέντων δὲ χρηῖσθαι τῶν Σιφνίων αὐτοῖ- 10
 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι
 δ' ἰθὺς ἤκου οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες
 αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν
 τοῦ ἄστυος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα
 59 ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.)
 Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum
 est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii*
 advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum Samii
 adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis mise-
 runt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: id-
 que fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere*
illos iussisset ligneas insidias, et rubrum praeconem.
 Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Si-
 phniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod
 quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum de-
 populati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii
 egressi sunt, rebus suis opem lataturi: sed commisso prae-
 lio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Sa-
 miis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis
Samii exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθετο· αὐτοὶ δὲ
Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἐκτίσαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νῆσου. ἔμει-
ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πάντε' αὐτῆς
τὰ ἱερά, τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νῆον. ἔκταν δὲ ἔτι Αἰγυ-
10 νῆται αὐτοὺς, ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἡνδραποδίσαντο με-
τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νῆων καπρίους ἐχουσίαν τὰς πρῶ-
τας ἡρωοθεύσας, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθη-
ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
Φικράτειος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
15 Αἰγίναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινῆτας, καὶ ἔπα-
θον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὐτῇ.

datâ pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pelo-
ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
nante Sami Amphicrate, bello Aeginae illato multis
malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
passi. Haec veteris odii caussa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρεὸς
 τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι εἰσὶ· τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντός δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώσκειται, τρίπουν δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος,
 μέζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νηὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria *maxima opera*, prae reliquis omnibus Graecis, *effecta* sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophii filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἵνεκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗΙ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφεοί τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν
οἰκίων μελεδωνόν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὦν οἱ ἐπανε-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοίτο
γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσῶν, οἱ δὲ πολλοὶ περισόντά μιν εἰδείσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι.
Ἦν οἱ ἀδελφεός, τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, ἔοντα ἑωυτοῦ ἀδελφεόν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὴ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [*sive* Philae] filius, Samius. Horum caus-
sa sermonem de *Samiis* paulo longiorem instituimus.

(61.) Iam adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
si frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα ταῦτό εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεΐθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων εἰς τὸν βασι-
 λῆϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. Οἳ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσεια καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἔοντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοις, προηγόρευε σταῖς
 εἰς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὴ
 λέγειν ἀληθῆα, αὐτὸς τε προδεδύσθαι ἐκ Πηξάσπειος,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτείνοντα Σμέρδι, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας εἰς τὸν Πηξάσπεια, εἶπε

LXII. 4. Ἀγβατάνοις. *Libri fere omnes Ἐκβατάνοις. Tum vero c. 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.*

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto, praecones dimisit quum alias in partes, tum et in Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi de hinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.* (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exercitu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio proclamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae ubi a pracone edicta *Cambyses* cognovit, quum proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad interficiendum Smerdin missum, non executum esse

- 10 „Πρήξασπες, οὕτω μοι διεπρήξαι τό τοι προσέθηκα
 „πρῆγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε, „ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως ποτέ σοι Σμέρδης ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „αῖσθηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νείκος τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔβαψά μιν χερσὶ τῆσι ἐμεῶν-
 „τοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τεθνεώτες ἀνστήσιν, προσδέκός τοι
 „καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσισθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἐκ γέ ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτεν ἤκων προα-
 „γορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἰπавτος Πρήξασπης, ἤρρετο γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδιώκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπυγμένον δὲ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, expecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit, ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illo tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum.* (63.) Haec a *Praxaspe* dicta quum placuissent *Cambysi*, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Quum ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· „Ὠθῶνπε, φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἀπὶθι χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετῶν;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὡς ὅπως· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐνετείλατο, Φᾶς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμεσον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφί ἐλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πρη-
 „ξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελευό- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπαναστεῶς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

*gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyzes cum exercitu in Aegyptum est profec-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyzes constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyzes: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,*

228, 60.

„ματός;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μοι δοκέω συνέειναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ᾧ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 20 „εστέωτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίαν, Πα-
 „τιζέειθες, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσης τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἐτυ-
 ψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς εἶδο-
 κες ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζε-
 5 μενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκώς εἴη τὸν
 ἀδελφὸν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόφ' ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσονται ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii fungus [extremae
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figurá] decidit; et nudatus gladius femur feriit. Vul-
 Herod. T. II. P. I. F*

μνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παῖει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν
Ἄπιν ἐπληξέ, ὥς οἱ καιρῷ ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλι οὐνομα εἶη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτούς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσῃ τὸν βίον. ὁ μὲν
δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοις ἔδοκεε τελευτήσῃ
γῆραιος, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλεγε ἄρα. καὶ 20
δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα,
ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τραύματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὰν δὲ τὸ
θεοπρόπιον, εἶπε· „Ενθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου
„ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τοσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse an-
tea deum Aegyptiorum *Apin* percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, *Agbatanis Mediae*, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
cturum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminabat, et ex vulnere, resipuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

229, 90.

ταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογισμώ-
 τάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλελαβή-
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων,
 5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γάρ, εἰς ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἐδόκουν δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὥς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
 „σει τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπααιρε-
 10 „θῶ τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐποίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σαφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπότητι φύσει οὐκ
 „ἐνῆν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπει· ἐγὼ δὲ, ὁ
 „μάταιος, Πρηξάσπεια ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
 „νόντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
 15 „ἀδεῶς διαιτώμεν, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κατὰ τίς
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαρξαμένου, ἄλλος ἐπανασταίη

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admisso facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι αἶμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „Βασιληΐης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προΐφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσιν τῶν βασιληϊῶν, τὸν τε
 „ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχυρὰ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν, ἐμοὶ, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐαυτοῦ οἰκηϊῶ-
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔontos, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεσθαι, τὰ θεῶν μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιληϊοὺς

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην.
 „αὐτῖς ἐς Μῆδους περιελθούσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων·
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοιν, εὐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροις· μὴ
 40 „ἀνασώσασθαι δὲ τὴν ἀρχὴν, μηδ' ἐπιχειρήσασι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρεομαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.“ Ἄμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἐαυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα ἔχον, ταῦτα κατηρεῖ-

*status, vobis iniungo, et in universum cunctis,
 et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini;
 sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si fece-
 rit, et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omne
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveri-
 tis, nec conati fueritis recuperare, contraria ho-
 rum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul
 haec locutus Cambyses, universam suam sortem de-
 ploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere
 ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-*

πατο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνην ἀνεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, οἷς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὄστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιιστα ἐσάπη, ἀπήνεκε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἅπαι-
δας δὲ τὸ παράπαν ὄντα ἕρσενος καὶ θήλειος γόνου.
Περσέων δὲ τοῖσι παροῦσι ἀπιστίη πολλή ὑπεκέχυτο,
τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεα, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν,
οὔτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδην τὸν Κύρου βασιλέα
ἀνιστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξιάσπης ἕξαρον ἦν
μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδην· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές,
Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
λωλεκέναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀνιστεῶτα. ἐνιστεῶτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere ciulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Cambyses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysem existimarunt calumniae caussa hacc dixisse quae de morte Smerdis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occupasse; nam praefracte etiam negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse,

Ὁ ΜΕΝ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, 67
 ἀδῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
 διοῦ τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση
 εἰς τὰ ὀκτῶ ἔτια τῆς πληρώσεως. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
 εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
 ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 παρὲξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος εἰς
 πᾶν ἔθνος τῶν ἤρχε, προεῖπε ἀταλήην εἶναι στρατηίης
 καὶ Φόρου ἐπ' ἔτια τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
 κα ἐνιστάμενος εἰς τὴν ἀρχήν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγέ- 68
 νετο κατὰδῆλος τρόπῳ τοιαῦδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπειω
 μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
 σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτεισε τὸν Μάγον,
 5 ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῆδε

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysi ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde conii-
 ciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑαυτῶ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίηε τάδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτῃ τε συνάικεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσιω γυναῖξί. πέμπων δὲ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτῃ τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτις ἀνδρῶπων
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τε. ἡ δέ αἰ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκειν· 15
 αὐτὴ γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ιδέσθαι αἰδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικεῖν αὐτῇ εἰδέναι. ἐπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτις τοῦ-
 „τω συνοικεῖ αὐτῇ τε ἐκείνῃ, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedimā nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses; eandemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum alijs Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, quisnam
 homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
 Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin
 umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
 cumbat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab
 Atossa percunotare, quonam cum viro et illa con-
 cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„και τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπε
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· „Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι εἰς
 „λόγους εἰλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ιδεῖσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα αὐτὸς ὦν-
 25 „θρῶπος, ὅστις κατέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιλίην,
 „διέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον καταθαίνετο τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμψει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα· „ὦ θυγάτερ, δεῖ σε, γεγονυῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβέσθαι τὸν ἀνὸρ πατὴρ ὑποδύνειν κελυῖν. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κυρίου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, οὗ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν πάησον τάδε· ἐπειδὴ
 10 „σοι συνείδη, καὶ μάθης αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)

Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
 Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικεῖν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαίδιμη, Φαμέτη „κινδυνεύσειν μεγάλας, ἦν
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπιλαμπτας δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰ-
 στώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα.“ ἡ μὲν δὲ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κῦρος ὁ Καμβύσιος ἀρχὼν
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτίῃ δὴ τινι οὐ σμικρῇ. Ἡ ὧν δὴ 20
 Φαίδιμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνου θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξις παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περὶτροπῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες Φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι, ἐλθοῦσα
 παρ’ αὐτὸν ἡῦδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερώς τοῦ Μάγου, 25

*pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi
 concumbere: sin aures eum non habere deprehen-
 des, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad
 haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire peri-
 culum, si id faciat. Si forte enim aures ille non
 habeat, ipsa autem deprehendatur palpans, satis
 se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen im-
 perata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri
 recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis
 filius, tum regnans, graviores quamdam ob culpam
 praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otanis
 filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad
 illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices
 enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubi-
 culum ingressa eum eo concubuit: et postquam gravi*

232, 14.

ἤφασσε τὰ ὦτα. μαβούσα δὲ οὐ χαλκῶς, ἀλλ' εὐ-
πετέως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα
ἐγεγόνει, πέμψασα ἐσήμνη τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω-70
βρύην, Περσέων τε πρώτους ἔοντας καὶ ἐαυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγγέσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτευν οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενί-
5 κantos δὲ τοῦ Ὀτάνου τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἐδοξέ
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρνη· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Ἰδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἐξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σούσα Δαρεῖος ὁ Υἱοτάσπεις, ἐκ Περσέων ἦκον· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὗτος ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-*
nes, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-*
rius, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἰόντες ἑπτά, ἐδί-
 δσαν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τὰδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μοῦνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὡς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήκει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἶδέναι, καὶ μὴ μόνον ἐμὲ, ποίειν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Ῥστασπείας, εἰς τε πατρός ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἐοικας σεαυτὸν ὄντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

15 „δὲ γὰρ πλεῖνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
„τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρήσεσθε, ἐπι-
„στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
„τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἐαυτῷ κέρδεα. μά-
20 „λιστα μὲν νῦν ὠφείλετε ἐπ’ ὑμῶν αὐτῶν βαλόμενοι
„ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῖ-
„νας εἶδός κε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμε-
„ρον, ἢ ἴσθε, ὑμῖν ὅτι ἢν ὑπερέσῃ ἢ νῦν ἡμέρη, ὥς
„οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας
„αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72
ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον·
„Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
„βάλλεσθαι οὐκ ἐὰς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ

illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane est proposita, scitote pessime vos esse perituros. Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime vos soli, cum nemine alio consilium communicantes, rem conficere: quoniam vero mecum communicastis, aut hoc ipso die rem exsequamur, aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi, non alium accusatorem me praeventurum esse, sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse delaturum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes: Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque

„πάρειμεν ἐς τὰ βασιλῆϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεσπεύσας οἰδᾶς κου καὶ αὐ-
 „τος, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατεσπεύσας, εὐόσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ὄντων τοίων, οὐδεὶς
 „όστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταιδεόμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτοὺς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρειμεν· Φαῖς ἄρτι τε ἤκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρός σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἐνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος

*adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu
 etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu
 certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius
 respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non
 facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere:
 sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia,
 sed unde factum nullum praeclarum existit. No-
 stis autem vos, per dispositas illas custodias nulla
 difficultate transire nos posse. Quum enim simus
 hac dignitate viri, nemo non transire nos patie-
 tur, partim reverentiâ ductus, partim timore.
 Praeterea vero ego ipse praetextum maxime ido-
 neum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside
 me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi
 mandatum sit, regi significare. Etenim, si men-
 dacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-*

234, 74.

„λέγεσθαι, λέγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἳ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πίσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτα ἀσκέοντες, τούτου πε-
 25 „ριεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὅ τε ἀληθίζομενος, ψευδῆς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθῆς. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυλαυρῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῶ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω- 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „λιον παρίξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἴ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri caussa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi caussa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgrediemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, inquit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἶόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμῶν Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πιερωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἰδοκόμεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεια. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοβι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰθείως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν ταῦδε. Τοῖσι Μάγοις ἔδοξε βουλευομένοις Πη-
 ξάσπεια Φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπιπόνθῃς πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatumque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt adsen-
 si.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus Magis,
 amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσει ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολώ-
 5 κε· καὶ διότι μῶνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρή μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ἔοντα ἐν αἴῃ μεγίστη τὸν Πηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
 των δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, Φίλον προσεκτέωντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξιν παρ' ἐω-
 10 τῶ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγωνῖαν· ὑπισχνέμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Πηξάσπεα
 ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, κείνων δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πυργὸν ἀγορευσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua manu eum occidisset; praeterea quod summa auctoritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti, vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis eum ohstringentes, *apud se habiturum nec ulli homini aperturum malam fraudem qua illi adversus Persas uterentur*; pollicentes ei, infinitis modis cumulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant *Magi*, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convocatos se*, aiebant, *universos Persas sub regiae muris*, illumque iusserunt consensa turri concionari, *regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio*. Hoc *Herod. T. II. P. I.* G

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμῃν ὡς πε-
 ριστὴν ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα εἰοίμου εἶναι ποικίαν
 τοῦ Προξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀντιβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκείνοι προσιδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἕκαστ' ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγγενή- 8
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξελαθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίῃ 10
 μιν καταλαμβάνειν Φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσει ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset vivere Smerdin, Cyri
 filium, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum Praxaspes dixit, Magi,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrin,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit veritatem, quam adhuc a se occulta-
 tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id
 quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
 necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant,

μενος, ἀποκτείνει, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
 σῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίαιτο
 15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίαιτο, ἀπῆκε
 ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
 Πρηξάσπης μὲν νυν, ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
 μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτά τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλευσάντο αὐ- 76
 τήκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
 ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεια
 πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στεί-
 5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεια γεγυότα
 ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, εἰδίδουσαν αὐ-
 τὶς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
 κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδεόντων τῶν πρηγμα-
 των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
 10 ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
 perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
 praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
 quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
 verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
 perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
 circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
 gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
 quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
 nino differendum inceptum censuit, neque in hac
 rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
 protinus eundum esse, et exsequendum decretum. Qui

αἰθριζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰσθμῶν ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιαῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάντες αἶνον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤϊσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τεθαρσνηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταιδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἀνδρας τοὺς Περσέων πρώ-
 τούς, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσε-
 σθαι, παρέσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπεὶ 5
 ρῶτα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφέας ἰστόρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πλουροῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφέας
 παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρόσω 10
 παριέναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, vellicantiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, septem viri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad regiam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad portam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros, ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt, veluti divinitus missos; neque quisquam eos interrogavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, incidunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad regem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei causâ veniant, quaerunt; simulque portae custodibus, quod eos admiserint, minas intentant, denique progredi volentes septem viros prohibent. At illi, sese

ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντάς αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦϊσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρεῶνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῆνικαῦτα ἑόντες τε 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπειω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχα-
 ρτες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 5 ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λουσι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἑόντων
 τε αἰγχοῦ τῶν προλεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στα οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἸνταΦέρ-
 να εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἑστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ ἸνταΦέρνης, οὐ μάνται ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastâ
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὲ Μάγων οὐτέρος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπτά δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότει προμηθεόμενος 20 μὴ πλῆξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἄσπον ἐπιστεῶντα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χραῖται τῇ χειρί· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλῆξω.“ Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· „Ὡβει καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥστ' τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ 25 κως τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐκείνων αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne Gabryam feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna Magum transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔβιον ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρωόμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλίοντο, ἐξηγούμενοί τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον.
 Οἱ δὲ Πέρσαι, μαβόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτὰ,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἰδικοῦν καὶ αὐτοὶ ἔτι-
 ρα τοιαῦτα ποιεῖν σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
 νον ὅκου τινὰ Μάγων εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπιλοῦσα
 ἔσχε, ἔλιπον αὖ οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέραν θε-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σέων Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι
 εἰς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' αἴκους ἑωυτούς εἰ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέραν ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
 fit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θόρυβος, καὶ ἐκτὸς πάντε
 ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὅτανης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ 5
 πρήγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἓνα μὲν ἡμέων
 „μουναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπέξῃλθε, μετεσχέκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρητημένον μουναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἕξεστι ἀνευθύνα ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ἄριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχήν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 „γάρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, *imperium summum Persis in medio deponendum* censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summum imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium. si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῆθεν ἐμψύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κακορμημένος,
 „ἔρδει πολλά καὶ αἰτάσθαι· τὰ δὲ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
- 20 „πολύτητας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι πε-
 „ραιοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν
 „ἀστῶν, διαβολὰς δὲ ἀριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμυστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμά-
 „ζει, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
- 25 „ραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἐρχομαὶ ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκροίτους. Πλῆθος δὲ ἀρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestia multa, insolentiâ repletus, faciet; alia, invidiâ. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiâ vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summopere colatur; si quis eum summopere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον; πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δευτέρα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει οὐ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχὰς ἀρχεῖ, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 3α
 „βουλευμάτα δὲ πάντα εἰς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μούναρχήν, τὸ πλῆθος
 „ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλι-
 γαρχίᾳ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καί μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' εἰς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρησίου οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβρίων φεύγοντας ἀνδρας, εἰς δήμου ἀκολάστου ὑβρίων

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

„πιστεῖν, ἔστι σὺδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιέει, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκειν ἐνι. καὶ
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκίῃον; ἀλλ' οὐκ ἐμπιστὼν τὰ πρᾶγματα
 „ἄνευ νόου, χεῖμαρρῶ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσιν, οὗτοι χαράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὀμιλίην, τοῦ
 15 „τοιοῦ περιβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τοῦτοισι καὶ
 „αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκος ἀριστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 μην ἐσέφερε. Τραῖτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδίδυντο γνώμην, 82
 λέγων „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, εἰς τὸ πλη-
 „θος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' εἰς ὀλιγαρχ-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini similis? Populari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinem spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῶ τοῦτο προέχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύει
 „ἂν ἀνωμότητος τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησὶ τε νικᾷν,
 „ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη ἐς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

*Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quæ
 dico, in suo genere optimum, optimus status
 popularis, optima oligarchia, et monarcha op-
 timus; horum trium hoc postremum reliquis
 longe praeferendum esse autumo. Etenim unius
 viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius
 queat reperiri: optimo quippe consilio utens, in-
 culpatus administrabit res multitudinis, et ea ra-
 tione consilia adversus male animatos capta, ta-
 cita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum
 plures sint virtutem in commune exercentes, va-
 lidæ privatim inimicitiae exsistere amant: etenim,
 dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua
 sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias:
 tum ex inimicitiis existunt seditiones, ex seditio-
 nibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium
 res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status*

„ὅσα ἔστι τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίουν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θαυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θαυμαζόμενος δὲ, ἂν' ὧν ἐφάνη μούναρχος
 „εἶναι· καὶ ἐν τούτῳ δημοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μοναρχίῃ
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἐπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίῃ ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μοναρχοῦ; Ἐχω
 30 „τοίουν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitās se insinuet: pravitātē vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria*

„τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατέριους νόμους μὴ λυεῖν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐταὶ προέκεατο· οἱ δὲ τέσσαρες τῶν ἑπτά ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι- 5
λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρέψαντων τῷ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἔλονται, ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῶν οὐκ ἐναγωγ-
νεῦμαι· οὔτε γὰρ ἀρχειν, οὔτε ἀρχεσθαι, ἐθέλω. ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ’ ᾧ τε ὑπ’ 10
οὐδενὸς ὑμέων ἀρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ’ ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἰπαντος ταῦτα, ὡς

ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim hoc utile nobis fuerit.

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt. propositae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas studuerat stabilire, ita in collegarum medio locutus est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobiscum in contentionem non descendam, nec enim imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius vestrum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec ex meis posteris quisquam.* Quae quum ille dixis-

συνεχώρεον οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ
 ἠγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 15 αὕτη ἡ οἰκὴ διατελεῖ μούνη ἐλευθέρῃ ἐοῦσα Περσέων,
 καὶ ἄρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτῃ θέλει, νόμους οὐκ
 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ 84
 ἐβουλευόντο ὡς βασιλεῖα δικαιότατα στήσονται καὶ
 σφι ἔδοξε, Ὅτάνῃ μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὅτάνειαι αἰεὶ
 γινομένοις, ἢ ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλβῃ ἡ βασι-
 5 λήϊ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθιῆτά τε Μηδικὴν ἕτεος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μιωτάτῃ. ταῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὅτάνῃ ἐξαίρεται. Τάδε
 10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν· παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆϊα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille
 cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
 rum medio discessit. Atque ad hunc diem familia
 haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
 neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caete-
 rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
 reliqui ex septemviris consultantes de rege acquissi-
 ma conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
 eiusque in omne futurum tempus posterī, si alii cui-
 piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
 nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
 que muneribus quae apud Persas honorificentissima
 habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem con-
 ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
 suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
 commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ ἄνευ ἐσαγγελέος, ἢ μὴ τυγχάνη εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπαστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος Φθέγξη- 15
ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην.

- 85 Δαρεῖω δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται „περὶ τῆς βασιληΐης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ- „πος πρῶτος Φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5
„ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην. νῦν „ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ- „μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internuncio*, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea, non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex coniuratorum familia. De ratione vero constituendi regis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insidentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo, cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e concilio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares, quod ad regnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hinnitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec dignitas, non alii cuipiam.* Cui *Oebares* respondit: *Si in*

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 10 „τοί ἐστι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσειε τούτου εἰκελὶ
 „καὶ θυμὸν ἔχει ἀγαθόν· ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρεῖος· „Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μη-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὥς τῆς ἐπιούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστί.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιεῖ τοιόνδε· ὥς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν Θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπὶ-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 20 ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ Θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἀμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἐξ, κατὰ συνθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὥς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima*

- τοῦτο τὸ χωρίον ἐγένοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς
κατεδίδετο ἡ Θήλεα ἵππος, ἐμβαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5
προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
σαντι, ἀστραπή ἐξ αἰθέρης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγε-
νόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ
συνθέτου τευ γεγόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
87 ἵππων, προσεκύνεον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν
δὲ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ,
τοιαῶδε· (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρα λέγεται ὑπὸ Περ-
σέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάυσας
τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δα-
ρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖναι· τὸν δὲ, αἰσθό-
μενον, Φριμάξασθαι τε καὶ χρεμετίσαι.
- 88 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπεος, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Dario veluti ex composito quodam supervenientia, auspiciū consummarunt: et reliqui quinque, ex equis desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.) De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce: genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole in eo essent equi ut procederent, exsertam manum naribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

242, 77.

δέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλη-
 ῖν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον
 αὐτῆς Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσεω ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμου
 τε τοὺς πρῶτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστῶνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσαν, προσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῇ τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστῶνην, παρθένον.
 ἑτέραν δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγημε, τῇ
 οὐνομα ἦν Πάρμης. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθινον, ἔσκησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἰππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodi-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἵΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἴΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἵΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἘΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πῆϊας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνα
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 οδον τὴν ἐπέτεον κατὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο Βαβυλωνίον σταβμὸν τὰ-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIS FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hīc erat adscri-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-*
rium in *praefecturas* distribuit, *viginti* numero,
 quas *satrapias* illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
 ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
 dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
 et finitimos hos praetermittens [*scil. nomina eorum*
in viginti praefectarum numero praetermittens]
 aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

ε43, 7.

βοεικόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοί-
 δας ἐβδομήκοντα μνίας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσῃ, ἣν κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 15 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κύρος δὲ, πατὴρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πράγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἡπιὸς τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμνηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, institorem fuisse Darium;
 Cambysem vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
 Darium enim, ut institorem administrasse reg-
 num; Cambysem durum fuisse et superbum; Cy-
 rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
 parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphylis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec prima erat prae-
 fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Κα-
 βαλίων, καὶ Ὑγενέων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς
 δευτέρος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ
 ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
 κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος
 οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
 τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
 ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἐκα-
 τὸν ἐς τὴν Φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀναί- 15
 σιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφοί-
 91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος,
 τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἰκίσε ἐπ' οὐροισι τοῖσι
 Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι
 Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγενέων. *Suspectum nomen.* Αὐτενέων nonnulli.

baliis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera*
 haec praefectura. Ab Hellespontiiis, ad dextram intro
 naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolen-
 tibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis,
 trecenta sexaginta talenta tributū nomine redibant:
tertia haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta
 equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti ta-
 lenta; quorum talentorum centum et quadraginta in
 equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam
 custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium
 mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Po-
 sideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai
 filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac in-
 cipiēdo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

5 ἀτελέα, πενήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα Φόρος ἦν.
 ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
 ρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
 πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσε-
 χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
 10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια
 προσήϊε τάλαντα, παρέξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
 νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτου τε δὴ
 χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
 ἦϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
 15 ριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμ-
 Φι κατοικημένοισι, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων
 ἐπικούροισι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
 Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τῷτὸ

XCI. 14. πρὸς γὰρ. *Alii σίτου γὰρ. Ibid. μυριάσι. An μυ-
 ριάδας?* centum et viginti millia medimnorum frumenti.

tionem, quae tributum erat immunitatis) tributum impos-
 itum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
 autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
 tina quae vocatur Syria, et Cyprus: *quinta* haec
 praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
 timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et haec Aegyptia-
 cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
 bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
 lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
 cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
 genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
 tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
 arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: *sexta*
 haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
 Aparytae, in unam praefecturam, quae *septima* est,

τεταγμένοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερων νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας, τριηκόσια νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλωνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι νομὸς ἑνᾶτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοι τε καὶ Δαρεῖται, ἐς τὸντὸ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν νομὸς δυα- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχίων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaque Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricapiis, et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

τρακόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων,
 5 καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰ-
 κούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοῖς
 ἀνασπᾶστος καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
 ράσμιοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοί, τριηκόσια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπα-
 γίνεον νομὸς ἑβδόμος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι
 δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπέτε-
 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνόισι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσ-

XCIII. 9. Κάσπιοι. Κάσπειροι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine coge-
 bantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Cas-
 pii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: prae-
 fectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Choras-
 mii, et Sogdi et Arei, trecenta talenta: *decima sexta*
 praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam in-
 colentes, quadringenta conferebant talenta: praefectur-
 ra haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Ala-
 rodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec
decima octava. Moschis et Tibarenis et Macronibus,
 et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκισι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε
 πολλῷ πλεϊστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στός οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκαστάσιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐν Εὐβοικῶν ταλάντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἔτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπιεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCV. 2 seq. τεσσερ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδώκοντα καὶ οὐκ ἑξακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperit-
 ur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

Φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλυγαχόθεν. προϊόντος μὲντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήιε ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θίεσσα-
 5 λῆς οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμένους τήξας κατεγ-
 χέει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρείει τὸν κέραμον.
 ἔπειαν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου
 αὖν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξεις. 97
 ἡ Περσίς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος·
 ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οἶδε δὲ Φόρον
 μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν Φέρειν, δῶρα δὲ αἰγίνειν. Αἰθίο-
 6 πες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἱ περὶ
 τε Νύσῃν τὴν ἱρὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tributum ex insulis rediit, et ab his qui Europam incolunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam. Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem eudendum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tributariarum numero non nominavi; hanc enim a tributis immunem incolunt Persae. Porro impositum quidem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi. *Aethiopes* Aegypto contermini, quos Cambyses, quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γούσι τὰς ἑρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλανταῖαι Ἴνδοι· οἰκήματα δὲ ἔκتهται κατὰ- 10
 γαῖα. οὗτοι συναμφοτέροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον,
 ἀγνέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χαίνικας ἀπύρου
 χρυσίου, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρέος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὐρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇ ἀνεμον
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθέλους. Ἀρά- 20
 βιοὶ δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephanto-
 rum. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

247, 25.

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, παρέξ τοῦ Φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοι, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ
τοιῷδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
5 πέρα ἀτρεκέες τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἴνδοι.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημία ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ἐρμεάμενοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοίων ἕκαστον ποιέε-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν Φορέουσι ἐσθῆτα Φλοῖνην.

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ra-
menta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nan-
ciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem
solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eo-
rum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi
quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi*
sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra
est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum po-*
puli, diversis linguis utentes. Et eorum alii noma-
des sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus
habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos
capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes:
quodlibet navigium ex uno genu arundinis confe-
ctum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post-

ἦν, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσωσι καὶ κό-
 ψωσι, τὸ ἐνβεῦτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὥς 15
 99 θάωρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
 τες τούτων, νομαδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὤμων· καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶ-
 σθαι. ὅς αὖν κάμη τῶν ἀστῶν, ἣν τε γυνή, ἣν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὁμιλέοντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρνός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται.
 ἣν δὲ γυνὴ κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
 γυναιῖκες ταῦτα τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Institutis hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum epu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστὶ Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπεύρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφάγουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι εἵψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται· Φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
τέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατὰπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρώμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρὰπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρώμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορήν. οὔτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animatum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἑκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέῳ ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτριόισι παραπλησίην ἔχουσι δίαιταν. οὗτοι καὶ μαχμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημία διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ᾧ τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάλα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείᾳ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ᾧ οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλῃσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοίοντα·

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captac. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

τοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφεραμένη ἐστὶ χρυσῖτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἰνδοὶ, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφό-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρέλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἦσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεροι πολλὴν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοις σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσερας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν εὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει ταιαυτὴ χρῶ- 104
 μενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

lum autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
 Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
 quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
 a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
 ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
 gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
 velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
 renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
 dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
 scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
 cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
 bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
 posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
 Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
 gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-

αὐ καυμάτων τῶν θερμωτάτων ὄντων ἔσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα-
 νεές γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμωτάτος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ 5
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοις, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρις οὗ
 αἰγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τηρικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοις ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἔων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χώρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

249, 15.

λάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
στην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
(ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαθόντες, διώκουσι
5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἐτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφειῶν ἀποσώζεσθαι.
τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας
Θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμνησκομένας
τῶν ἔλιπον τέκνων, ἐνδιδόναί μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
σαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ καὶ τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
ἐλαχον, κατὰ περ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, non pro ovis legentem.*

num sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore
(ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur;
velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt
superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam
interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset
evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad
currendum foeminis inferiores, viribus aiunt defi-
cere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foe-
minas vero, recordantes pullorum domi relictorum,
nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur
auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant,
nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex
metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo
pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κεκραμμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἰσχάτη τῶν οἰκειομένων ἢ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τε 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνά πολλῶ μέρω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, παρέξ τῶν ἵππων· τούτῳ δὲ ἐσ-
 σοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστί· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσθήμηνα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἰσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκειομένων χωρέων
 ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων πα-

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro *ar-*
bores agrestes pro fructu *lanam* edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σίων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μον, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφιος
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλω
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δεινέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τὸδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα αἶν 108
 γῇ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχίθνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καὶ κως τοῦ Θεοῦ ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἔστι
 5 εὖσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδώ-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham* si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus* quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Graeciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam, incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam Arabes, universam terram his serpentibus oppletum iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei providentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem. Nam, quae et timidae indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγωνα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλήπῃ κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιερὰ, ὀλυγόγωνα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρέν-
 ται θηρίου καὶ ὀρνίθου καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύ-
 γονον ἐστὶ, ἐπικυίσκεται μόνον πάντων θηρίων· καὶ 10
 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν·
 τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναι-
 ρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, εὖν
 ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει
 ἐν· τίκτους γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15
 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστὶ· ἐπειὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ
 μήτρῃ εἰὼν ἀρχῇται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας
 θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μή-
 τρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται
 καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne ad-
 siduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et
 malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus,
 quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foe-
 cundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus
 animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam
 pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium
 tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat.
 Et haec quidem huius natura est. E contrario
 leaena, quum sit animalium validissimum, idemque
 ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam,
 dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec
 causa est: quando catulus in utero sese incipit mo-
 vere, tum vero, quoniam ungues habet longe om-
 nium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιᾶς οὐδὲ ἔν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἰ ἔχιδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγένοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὰν θορνύωνται κατὰ
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποίησει, ἀπιευ-
 μέναι αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς διερῆς,
 καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγη. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἔτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποίε-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἔόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες.
 τίκτουσί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νυν ἔχιδναί κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔόντες, ἀβροοὶ εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in co mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι· τὴν δὲ κασίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρρησι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθύη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5 αὐλίζεται κου θηρία πτερωτά, τῇσι νυκτερίσι προσεκέλα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἀλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
- 111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἐτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ἥτις μιν γῇ ἢ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν ὅτι, λόγῳ οἰκότες χρεώμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοις φασί 5 τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη.

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisve coriis tecti, ad colligendam *casiam* exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vespertilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, *casiam* metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabiliiori etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

νιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεια,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαβόντες κιννάμωμον καλέο-
 μεν· φορέειν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νεοσσιὰς, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖρεσι, ἐνθα πρὸς-
 10 βασιν ἀνθρώπων οὐδεμίην εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τὰδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφρα δέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιῶν, ἀπαλλάσ-
 15 σεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετειωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσιὰς·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῇ·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν αὐταὶ τὸ κιννάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδα· 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [nemp̄e

νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τράγων ἐν τοῖσι πάγωσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστί· θυμῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

- 113 Τοσαῦτα μὲν θυμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόξει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένηα
οἷων σφί ἐστι θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμόλι ἐτέρωβί
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκει αὖν ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδόντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

*sic, λέδωνον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus
vocat]* quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc
mirabiliore, quam cinnamonum, comparatur. Repe-
ritur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens:
in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, ad-
haerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguen-
torum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur
Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suf-
fimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavis-
simum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibi-
dem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia
regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet
praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae
sincerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis
ad terram adtrititis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν δίων τὰς οὐρὰς πλατείᾳς φορέουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῆ- 114
κει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχάτη τῶν
οἰκουμένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφίας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἡλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plastrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebenum, et homines sta-
tura maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰσάσας, ἐκ τῶν ὃ κασσιτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὃ Ἡριδανός, αὐτὸ κατηγορεῖ τὸ ὄνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δὲ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδε- 10
νός αὐτόπτεω γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θάλασσα ἐστὶ τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὃ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολ-
λῶ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶναι· ὅπως μὲν γινόμε-
νος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ
ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας
μονοφθαλμούς. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μουνό- 5
φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην
ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, nequitquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *aurei* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἴκασι, πηρικληΐουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς
ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ
10 σπανιώτατα, ἔχειν αὐται.

Ἔστι δὲ πεδῖον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον οὐρεῖ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδῖον ἦν μὲν ποτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτέων καὶ Τραπεζίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ αὖν τοῦ περι-
κληϊόντος οὐρέος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
οἱ ἐστὶ Ἀκης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος αἰγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. Τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus interclu-
dunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse
vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clau-
sus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *cam-*
pus olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus
ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaniorum* et *Partho-*
rum et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero
Persae obtinuerunt imperium, rex eum possidet. Ex
monte campum claudente profluit ingens *fluvius*,
cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos
divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad
singulos populos per singulas montis fauces deriva-
tus: ex quo vero sub *Persa* est haec regio, calami-
tas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἔστησε· ἀποκακληϊμένου δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ
 θεοῦ σπείροντες μελίην καὶ σήσαμον, χρηίσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες εἰς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρούμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς εἰς τοῦτο φερούσας· 25
 ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλήϊονται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοισι μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, ex campo factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν. ὥς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησσύμενος ἀνοίγει, πάρειξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε, ὑβρίσαντα τὰδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε εἰς τὰ
 βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἀνεὺ ἀγγέλου, ἢ
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ἂν
 δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίετο οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλουργός καὶ ὁ
 20 ἀγγεληφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκίαν σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
 suerat *Intaphernes*, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit; stricto acinace, aures utri-

δια λέγειν, ποῖεῖ τοιαύτῃ σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια,
 ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνεί-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένας
 119 σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύα-
 σι ἑαυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἐξ
 πεποικηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποικη- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεποικηκώς, ἔλαβε αὐτὸν τε τὸν ἸνταΦέρνεα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηῖους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδησε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ἸνταΦέρνεος Φοιτεύουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδυρέσκετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 causamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 omnes prehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc uxor Intaphernis, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

257, 23.

- ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τὰυτό τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
 κτεῖραί μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „Ω
 15 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
 „οἰκητῶν ῥύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
 βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
 „δοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 „τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
 20 θυνμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „Ω γύναι,
 „εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἀν-
 „δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
 „εἴλευ περιεῖναι τοι ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
 „παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
 25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „Ω βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
 „ἀν' ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐβέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
 „λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
 rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
 sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
 rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
 spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.
At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I.

„οὐκ ἔτι μεν ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρέ-
 „πῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολώλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δὲ κου μάξιστα τὴν Καμβύσεια νούσον ἐγέ-
 πετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίαν ὕπαρ-
 χος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτους τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· αἷς μὲν
 οἱ πλεῖντες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

*in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
 Hac usa sententiâ, istud dixi.* Quae quum regi
 visa essent commode ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo perijt.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Orqetes* Persa,
Sardium praeses constitutus a *Cyro*, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim *Polycratem* *Samium*,
 a quo nec factu ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroctès*, et alius

- βασιλῆος θυρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεια, νομῶ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νίκεια
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκλήσας, ὥδε δὴ τι εὐ-
 15 „σαν εὐπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγέσαντα τῷ ὀνείδει, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεια πάντως ἀπὸ-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτε

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redequisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino *Polycratem* perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse *Oroeten* praeconem Samum, nescio

δὴ χρήματος δεησόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
 γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
 ἀνδρεῶνι, παρῆναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τηϊόν· 6
 καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
 τεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγέ-
 νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα δια-
 λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραμ-
 μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
 122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαισι λέγον-
 ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι· πάρεστι
 δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
 Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
 ταμοῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγῳ, ἄνδρα Λυ- 5
 δὸν, ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
 τεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
 ᾔδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
 adfuisseque ei *Anacreontem* Teium: atque (sive con-
 sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
 rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
 sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
 homini dedisse. (122.) Sic *caussa mortis Polycratis*
 duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
 voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
 dens ad *Macandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
 filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
 rentem; quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρῶτος
 40 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 20 „νέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „εἰνέκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoëm
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex hominum quidem, quae vocatur, aetate
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 eum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δέ μοι ἀπιστείεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ
 ἐβούλετο καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ἔοντα ἀξιοθέτον, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀραΐης, μαθὼν τὸν
 κατάσκοπον ἔοντα προσδόκιμον, ἐποίησε τοιάδε. Λάρα-
 κας ἑκτῷ πληρώσας λίθων, πλήν κάρτα βραχείος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταθήσας δὲ τὰς λάρακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἔλθων δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντιῶν ἀπα-

*piarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*

His auditis gavisus Polycrates, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa Maeandrium,
 Maeandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exherae Polycratis, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. Oroetes postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et Maeandrius ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit Polycrati. (124.) Tum ille,

259, 13.

γρευσόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτοῖσι·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδοῦσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου τοιῇ-
 δὲ ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ἔοντα,
 5 λούσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὥψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημή-
 σαι τὸν Πολυκράτεα παρὰ τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντην, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπειλῆσε, ἢν σῶς ἀπονηστήσῃ, πᾶλλον μιν χρέον
 10 παρδενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελεῖα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρδενεύεσθαι πλέω χρέον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς 125
 αἰλογήσας, ἐπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτοῖσι. αὐτὸς ἀπίναι codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata haec fiant; malle se enim per-*
dium virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his *Democedem*, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἡτρώ-
 τε ἔοντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἀρίστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτόν. Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τῆς, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ Φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίαν γενό-
 μενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίος ἐστὶ Πολυκράτει μεγαλοπρεπεῖην συμβῆ- 10
 ῖναι. ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγῆσις Ὀροί-
 τῆς, ἀνεσταύρωσε. τῶν δέ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑαυτῷ χάριν εἰδέναι,
 ἔοντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δούλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλλει πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως
 υἱοί, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-*
sus universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

μάτος ἱκμάδα. Πολυκράτειος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χῆαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
Βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεια Πολυκρά- 126
τειος τίσις μετῆλθεν. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσιον θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
6 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ἀνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
τα· κατὰ δὲ, τοῦ Μιτροβάτεια τὸν παῖδα Κρανάσπην,
ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παν-
10 τοῖα, καὶ τινα ἀγγαρήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπέϊσας κατ' οὐδόν·
ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127,

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademptum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Cranaspen occidit, ambo spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὥς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὴν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἔδωκε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι 5 τῶν προηγημάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμνηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε. „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη; „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, „βίης ἔργῳ οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνει; ὃς ὠφέλησε μὲν καὶ 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter *Mitrobatae* eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique *Phrygiam*, *Lydiam* atque *Ioniam* provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est addressatus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentia opus est, ibi vim adhibere nil adinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

261, 74.

„Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἥϊστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ’ ἐμεῦ, κτείνει, ὅβριον οὐκ ἀνάσχειον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὧν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα. 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλ्लεσθαι
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντew. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, παίξει τοιάδε βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥϊς ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις ἀπικόμενος δὲ,

adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)
 Hoe quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτῳ ἐς ὅψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστῳ 10
 περιαιρέμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ
 ἐπιλέγεσθαι γραμματιστὰς δὲ βασιλείους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδί-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτῳ. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορεῖν Ὀροίτα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πιθόμενους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγράπτῳ· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσησι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae caussa satellitum, an ad deficientum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maioriq̃ue etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persus, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεια.“ Οἱ δὲ δορυ-
 25 Φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 κεας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεια τὸν
 Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσις μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεια 129
 χρημάτων εἰς τὰ Σοῦσα, συνήνεικε χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὑστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρόσκον-
 τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
 5 τέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἁφρών. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
 Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἱππικὴν,
 ταῦτοισι ἐχρήτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιάμενοι τὸν
 πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
 10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
 ρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἶχετο· τῇ δὲ δὴ ὁγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
 acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
 Oroeten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
 Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
 transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
 post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
 lienti, pes distorteretur. Et graviori quodam modo
 distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
 que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
 dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
 hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
 magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
 tur totos septem dies septemque noctes insomnes
 egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρων, παρεκούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδις
 τοῦ Κροτωνήτεω Δηριακίδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἐωτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξῆλθον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίστατο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπέδεκετο, ἀρρωδέων μὴ ἐωτὸν ἐκφθίνας, τὸ παράπαν
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρεῖῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενός· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φας ἀτρε-
 πέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἰητῶν, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἥτις μετὰ τὰ ἰσχυρά 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatæ *De-
 mokedis* artem forte audivisse laudari: rexque illum
 quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroe-
 tæ mancipia repertus est nescio ubi neglectus, pro-
 ducitur in medium, compedes trahens, et laceros
 pannos indutus. (130.) In medio stantem interro-
 gat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne,
 si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Grae-
 ciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens
 dissimulare hominem, et gnarum esse artis; fla-
 gella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille
 professus ait, adcurate quidem se artem non callere,
 sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetu-
 dine quam cum medico quodam habuisset. Deinde,
 quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

πρὸς αὐτὸν, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίησε, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίεια μιν ὄντα ἀπέδειξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπου ἐσεῖναι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρειῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίεια ἐποίησε. ἤσθεις δὲ τῷ ἐπεί ὁ Δαρειῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. παρὰγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τῶν ἐκάστη Φιάλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαφιλεῖ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad ux-
 ores suas eum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialā [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phialā] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui eum sequeretur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκίδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμέ-
 νος, Πολυκράτει ὤμιλῃσε. πατρὶ συνείχετο ἐν Κρότωνι,
 ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχeto ἐς Αἶγιναν. καταστάς δὲ ἐς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἱητροὺς, 5
 ἀσκειὴς περ ἑῶν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυὼν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπίκeto ἐς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἱητροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτω-
 νιῆται ἱητροὶ ἐλέγοντο ἀνά τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροὶ δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Crotone, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum sedem suam fixisset, primo anno primarios superavit medicos, imparatus licet, et instrumentis omnibus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis. Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro maxime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*. Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρείον, οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγγόνες· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπιέναι, πάντα δὲ τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἱητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιῆσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσσώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἡλεῖον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
 10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνή- 133
 νεικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκτραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, postquam *Darium* persanavit, maximam *Susis* domum habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeterquam quod in *Graeciam* redire non licuit, omnium rerum copia adfluebat. Idem *Aegyptios* medicos, qui regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit: item *Eleum* vatem, qui, *Polycratem* secutus, nunc inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit. Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, *Cyri* filiae, uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui postquam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat
Herod. T. II. P. I. L

ἔλασσον, ἢ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
 οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φᾶς ὑγίᾳ ποιήσειν,
 ἐξορκῶ μιν, ἢ μὲν οἱ ἀντυπαιγῆσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ
 ἂν αὐτῆς δεθῇ· δεῆσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
 134 σχύνην ἐστὶ Φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
 ἰώμενος ὑγίᾳ ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ
 τοῦ Δημοκῆδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
 ρίῳ λόγον τοιοῦδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
 „σαύτην, κατέησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
 „ναμιν Πέρσῃσι. οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
 „χημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι αἰποδυ-
 „κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ’ ἀνδρὸς
 „ἄρχονται. ἐπ’ ἀμφοτέρα δέ τοι φέρει ταῦτα ποίειν,
 „καὶ ἵνα σφείων Πέρσαι ἐπιστήνῃται ἄνδρα ἵναί τιν’ 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini
 indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito
Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se
 eam restitutum professus, persuadet reginae, ut in-
 terposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ip-
 sam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se
 petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit)
operam suam esse collaturam. (134.) Deinde,
 quum adhibitis remediis sanam *Democedes* praestitis-
 set, tum ab illo edocta *Atossa* his verbis *Darium*, dum
 cubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum
 sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum
 ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est
 tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum
 dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

„προσπεῖναι, καὶ ἵνα τρέβανται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τρι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην αὐξανόμενῳ
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες γηρά-
 25 „σκοντι δὲ συγγηρεάσκουσι, καὶ εἰς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδασκαλίας
 ἔλεγε. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε. „ὦ γυναῖ, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσῃν, εἰρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου εἰς
 20 „τὴν ἐτέρην ἡπείρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλόγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτσο-
 „σα τάδε. „Ὅρα νυν, εἰς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι
 „ἔασον· οὗτοι γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δὲ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γὰρ,

*Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus
 autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae
 sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis
 occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidien-
 tur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus
 licet, dum viget aetas; nam augescente corpore
 augentur et animi vires; senescente autem corpore,
 etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebeta-
 tur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in
 hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse fa-
 cere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Con-
 stitutum enim habeo, duabus continentibus ponte
 iunctis, ex nostra continente in alteram trans-
 gredi, et Scythias bellum inferre: atque haec brevi
 effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus
 Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quan-
 documque volueris, in tua erunt potestate: at tu*

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θερὰ 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξεπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτοὺς τρέψομαι.“ Ταῦτα εἶπε· καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Lacaenas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihi videtur exploratores primum, unâ cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit: et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-

5 διεξελθεῖν τὰ περὶ θάλασσαν τῆς Ἑλλάδος ὅπως τε
 μὴ διαδρήσεται σφῆας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
 τως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
 δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, ἐδέετο αὐτοῦ, ὅπως
 ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
 10 Πέρησι, ὀπίσω ἤξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
 ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
 ἄγειν, Φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν πρὸς
 δὲ, ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλῆ-
 σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεῦσεσθαι. Δα-
 15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου
 ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δείσας μὴ εὖ
 ἐκπειρῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ διδο-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
 loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
 fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
 postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
 ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
 in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
 monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
 sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
 dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
 illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
 turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
 onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
 genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
 gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
 loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
 veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
 arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μὲν ἔδεκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χώραν, ἔφη, καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι Ὀκράδα; τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δαρεὴν 20 τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ Θάλασσαν.

- 136 Καταβαίντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· 5 προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάσσια ἐβηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶν τῆς Δημοκῆδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferendam, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque; deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

20 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ,
αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόν-
τας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης εἰς
τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπικνέμενος δὲ ἤδη τούτου εἰς
25 τὴν αὐτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
αὐτὰ παρέλαβεν τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλείοντες δὲ ἐν- 137
θεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διακόντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέον-
ται εἰς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἄπτον-
το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητῶν οἱ μὲν, καταβρώδειον-
5 τες τὰ Περσικὰ πρῆγματα, προῖεναι ἐτοίμην ἔσαν· οἱ δὲ
ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
σας, προῖσχομένους ἔπεα τάδε· „ Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
„ ὁράτε τὰ ποιεῖτε· ἄνδρα βασιλῆος δεσπότην γενόμε-
„ νον ἐξαίρεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
10 „, περιβρεῖσθαι; κῶς δὲ ὑμῶν τὰ ποιούμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodiâ emisit, et, quae de navibus eorum demerat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentes, Crotonem pervernerunt: ubi quum eum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἣν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 „ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο-
 „δίσσεται πειρησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνίτας οὐκ ὦν ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρε- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐζη-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐμπα-
 θεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μέντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν
 Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἄρμостαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστὴν Μίλωνος
 ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλεῖ. κατὰ δὴ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου ἑὸν καὶ
 138 ἐν τῇ ἑαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότω-

et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati, bellum inferemus? quam priorem sub iugum mittere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt Crotoniatis; sed, erepto sibi Democede, atque etiam gaulo spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt reversi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae partes cognoscere cupivere; duce privati. Hoc tamen eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nunciarent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despondisse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa videtur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, properasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην καὶ
σφέας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντίνος
Φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
5 ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτοῖμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὃ τι βούλοιτο
αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γε-
νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
συκταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
πλήρῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούρους ἀποχρεῶν οἱ,
10 ἔφη, τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι δοκέων, ἀπὸ τούτων,
ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων, μάλιστα δὴ τὴν κά-
τοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλες·
πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέ-
λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρεῖω Κνί-
15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
liam] eiectioni sunt: ubi quum in servitutem essent re-
ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
tum ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
liam navigaret, *Cnidios* solos, ait, *ad se reducen-*
dum sufficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
adhibendam parum validi erant. Ita igitur hae res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶ-
τοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι,
καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκοποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰ-
ρεῖ, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβα-
ρων, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. Καμβύσῳ τοῦ Κύρου
στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε σύχνοι ἐς τὴν
Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἰκὸς, κατ' 5
ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ αὐτῆς
τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος,
Πολυκράτεος τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φεύγων ἐπ' Σά-
μου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις
τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, 10
ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δο-
ρυφόρος τε ἐὼν Καμβύσῳ, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in
Graeciam venere, et talem ob caussam speculatum
erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: est-
que haec prima ex urbibus vel Graecorum vel bar-
barorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta
est autem tali ex caussa. Quo tempore Cambyes ex-
peditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci
in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est)
negotianti caussa, alii militandi, alii solummodo
spectandae gratia regionis. Horum in numero *Sylo-*
son erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsu-
rians. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna
est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambula-
bat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
θὼν ἀνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Δαρεῖον μεγά-
15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλανίδος, θεῖν τύχῃ χρεώμενος,
λέγει. „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος·
„δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω θεῖ γενέσθαι πάντως
„τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
εἶμα. Ὁ μὲν δὲ Συλοσῶν ἡϊότατό δι' τοῦτο ἀπε- 140
λωλεῖναι δι' εὐηθίην. ὥς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπανίστησαν οἱ
ἐπτά, καὶ ἐκ τῶν ἐπτά Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔδωκε
5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, αἷς ἡ βασιλείη περιελλύθει ἐς
τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κατὰ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
δεσπένει τὸ εἶμα. ἀναβαῖς δὲ ἐς τὰ Συῦσα, ἔζετο ἐς
τὰ πρόθυρα τῶν βασιλικῶν οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρεῖου

qui satellites tunc erat Cambysis, nec ullo dum no-
mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.
Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
tempore, postquam mortuo Cambýse adversus Ma-
gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πύλου-
 ρὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· 10
 „Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃ ἐγὼ προαιδεύ-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς καὶ παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρά-
 „γχετ' ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πύλουρος τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ ἐς μέσον
 εἰρώτευν οἱ ἐρμηνεὺς τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐερ-
 γέτης φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην
 „ἔχοντί καὶ δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

270, 45.

„ὦν ἴση γέ ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπειος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 Συλοσῶν. „Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μήτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροΐτῳ, ἔχει δούλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε Φόνου καὶ ἑξανδραποδίσιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενον· ἐν-
 τειλάμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν
 ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιανδρίος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 conserva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes;
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Samum* tunc imperium tenebat *Maeandritus*,

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Παλυκράτεος λαβὼν τὴν
 φερχήν τῷ δικαιωτάτῳ ἀνδρῶν βουλευμένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξεγένετο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος
 θάνατος, ἐποίησε τοιαῦδε. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὖρισε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπεποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστών, ἔλεξε τάδε·
 „Ἐμοῖ, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκηπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἣ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποίει. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μοῖρην τὴν ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον 15

Maeandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam noster ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

„τὴν ἀρχὴν τιβαῖς, ἰσανομένην ὑμῖν προσαγορεύω. Τοσαύ-
 „δε μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεωυτῶ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Παλυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρασύνῃ δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῶ τ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθηναι.“ Ὁ μὲν δὲ ταῦ-
 „τα τοῖσι Σαρμίοις ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 „στάς εἶπε· „Ἀλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλεθρὸς· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχειρίσας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ ὀνόματι 143
 ἦν Τελίσσαρχος. Μαϊάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὥς, εἰ
 μετήσκει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio. Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meisque in omne tempus posteris postulo Iovis Liberatoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius nomine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis Maeandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecuniarum, quas administrasti, reddas rationem. (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui erat nomen Telesarchus. Tum vero Maeandrius, secum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δάσαν, συνέλα-
 βέ σφιας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δέ μιν
 ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὐνομα ἦν Λυκάρετος,
 ἵνα εὐπετεστέρως καταόχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἶκαςι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

- 144 Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἱετοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι
 ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ ταῦτοις Ὀτάειος 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum Sami potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae Samum venerunt,
 Sylosontem in regnum restituturi, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam Maeandrius, professi sunt, paratos se
 esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

καὶ σπεισασμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλειος· οὗτος ὁ τι δὴ ἐξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἔλθειν εἰς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιανδρίος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑαυτὸν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιβέσθαι τοῖσι Πέρσησι, λέγων τοιά-
 10 ο δε· „Ἐμὲ μὲν, ὧ κακίστε ἀνδρῶν, ἔοντα σεαυτοῦ ἀδελ-
 „φεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „γύρης ἡζήσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat Maeandrio ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine Cha-
 rilaus; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospe-
 ctans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo
 audito, Maeandrius vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, qui nihil deliqui quod vinculis dignum
esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
Herod. T. II. P. I. M

„τε σε καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ τολμᾷς τίσασθαι;
 „οὕτω δὴ τι ἔοντας εὐπετείας χειραθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὲς τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐ-
 „τὸν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“

146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δοῖται τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν περὶσε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδόναι· εὐ ἐξεπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρανεῖσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοις· ἐι-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perharrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tutu*

- 10 δῶς τε ἐαυτῶ ἀσφαλέα ἔκδυση εἰῶσαν ἐκ τῆς νήσου.
τότε, ἐπεὶ αὐτὰς βούληται· ἐπεποιήτο γὰρ οἱ κρυπτῇ
διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ
15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκούντας τε δὴ πάντα
συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι, τῶν Περ-
σέων τοὺς διφροφρευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔον-
τας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπέβοήθει· πιεζεύμενοι δὲ οἱ ἐπί-
κουροι, ὀπίσω κατειλήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτ᾽ 147
νῆς δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
θότας, ἐνταλὰς τε, τὰς Δαρειῶς οἱ ἀποστέλλων ἐνε-
τέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίον, μήτε ἀνδρα-
5 ποδίζεσθαι, ἀπαθία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νήσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maecandrius
Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cun-
ctos armis instructos, apertis portis, adversus Persas
educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse
existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id
faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persa-
rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt
conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
calamitatem, quam passi erant Persae, neque man-
data ignorans, quae illi Darius, quum eum Samum
mitteret, dederat, ne Samiorum quemquam vel oc-

Συλοσῶντι· τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν, ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίηε
 τοιαῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεια προθεῖτο,
 ὁ μὲν θρόνοντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἂν τὸν 5
 χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λό-
 γοις ἰὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαζε
 τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρει-

*cideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 cum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

20 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαν-
τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
ται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς
ἄλλοισι διδούς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βας ἐπὶ
τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
μὴ ἀναπέσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων,
κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
ρίδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εὐῶσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν-
τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
νης, ἐκ τε οἴψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε
5 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομέ- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum his aut ter Maeandritus dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrupat*. Qua re audita, ephori per praeconem abire Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero Samum, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat profectus, *Babyloni* a Persis defecerunt, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμέ-
 νοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἑπαν-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ εἰς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιούν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν τῶνδ' τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκα-
 στος μίην προσεξαίρετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ
 οἰκίαν· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι-
 ξαν· τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπνι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφραν τὸν σίτον ἀναισθηώσωσι.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἀπα-
 σαν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπέ-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκει, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πελιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septemviri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et uua ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suf-
 focarunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκηπτον Δαρῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καί
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ’ οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἔπειαν ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότες ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφί-
 5 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 ρεῖος. ἀλλ’ οὐδ’ ὡς εἶδυνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισί τε
 σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφείας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφείας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου του- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfe-
 ctus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro *Megabyzi* filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τὸδε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μίη ἔτεκε. ὡς δέ οἱ
 ἐξαγγέλη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζωπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπέπας τοῖσι δούλοις μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλευέτο, καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχαῖς ἔφησε, ἐπεὶ περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μιν Ζωπύρῳ ἐδόκεε αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλῶν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἐαυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλώσεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα εἰλεῖν. πυ-
 θόμενος δέ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλευέτο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquā, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodi-
 gium: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylo-
 nem captum iri, quum mulae pepererint*, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-
 rium* adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi sa-
 ceret capi Babylonem*. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

275, 21.

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἐαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἐαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσκει ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἐαυτὸν λωβᾶται λῶβην ἀνῆ-
 κεστον· ἀποταμὼν γὰρ ἐαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγῶσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ὧν ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τσαυτή
 „ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ᾧ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praecipue
 res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur.
 Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in pote-
 testatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, *quis cum ita mutilaverit, quave de caussa?*
Cui Zopyrus respondit: Non est is alius nisi tu,
qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεαυτὸν δεινὸν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγαλᾶν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο „ὦ σχετλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχί-
 „στῳ οὖνομα τὸ κάλλιστον ἔβου, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ- 10
 „κευμένους σεαυτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παρὰ-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεαυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθεα
 „τὰ ἐμελλον ποιήσῃν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἐμεαυτοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἤδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν
 „δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὥς ἔχω,
 „αὐτομολήσω εἰς τὸ τεῖχος, καὶ Φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὥς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφέας
 „ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfecisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 51.

„ ἥς ἡμέρας ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ ἐς δεκάτην ἡμέραν, τῆς σεαυτοῦ στρατῆς, τῆς οὐ-
 „ δεμῆς ἔσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τά-
 „ ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεσόμενας πύλας· μετὰ
 25 „ δὲ αὐτίς, ὑπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „ τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίαν καλεσόμενας πύ-
 „ λας· ὑπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας·
 „ καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „ δαίων καλεσόμενας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 30 „ δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐ-
 „ τοι, πλην ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἑᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν, ἰθείως τὴν μὲν ἄλλην στρατὴν
 „ κελεύειν πέριξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 „ δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλεσόμενας πύ-
 35 „ λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμὸ μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duc
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτράφονται
 „ἐμοὶ Βαβυλωνίοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δὲ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλόμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας· ἐπιστρέφόμενος, ὡς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέρην πύλην, εἰρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγόρευε, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυλουργοὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστάς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζετο, Φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθῆναι τὰ ἐπεπόνθει. ὑπ' ἐωυτοῦ παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλεύσαι οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρατιὴν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei committent Babylonii, et portarum obices. Exinde meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu sint faciamus.

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam perrexit; subinde retro conversus, tamquam vere transfuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus speculandi caussa stationem habebant, raptim descendunt, et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant, *quis sit, quave causâ adveniat?* Et ille, *Zopyrum se esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire.* Quo audito, portae custodes in curiam Babyloniorum eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem suam deplorans, ait, *a Dario se haec (quae sibi ipse inflixerat) esse passum, eo quod illi suasisset abdu-*

νετο τῆς αλώσεως. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γάρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπροΐζεται ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὀρέοντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὠτων
 ἐστερημένον, μᾶστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πᾶγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἠκέιν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπεσθαι ἐτόιμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων.
 ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρ-
 λαβε, ἐποίησε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
impetrayit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum

ἐνέτρίλατο Δαρείω τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μα- 10
 θόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρές εἶντες, πᾶν δὴ ἐτοῖ-
 μοι ἔσαν ὑπηρετέειν. ὁ δὲ, διαλυπῶν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώ-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ,
 αὐτὶς διαλυπῶν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προειρημένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ αἰπεδέδεκτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιευμένου πέ-
 ριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare
 mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque
 intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare,
 in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, inter-
 fecto dierum numero de quo convenerat, iterum se-
 lectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos
 supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam fa-
 ctum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus*
 celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito die-
 rum numero, in locum constitutum copias eduxit, et
 circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re ge-
 sta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et
 imperii summa et muri custodia eidem permissa est.
 (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum
 circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

878, 12.

ἔξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν,
 οὗτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραν-
 γὴν τὸ τείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τοιούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
conscenso muro repellere oppugnantem Darii exer-
citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissîâ et Be-
lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
lexerunt.

(159.) *Igitur hoc modo capta iterum Babylon*
est. Darius vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
et portas omnes detraxit; quorum nihil Cyrus fece-
rat, postquam primum Babylonem cepit. Adhaec ex
primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero Babylonii urbem reddi-
dit habitandam. Quo veromulieres haberent Babylo-

ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένηται
 ὑπογνήηται, τάδε Δαρεῖος προῖδαν ἐποίησι· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχαῖς δεδῆλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιόικοισι ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ἅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσων, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερβαίλετο παρὰ Δα-
 ρεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῶνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἤξιώσε κω ἑαυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βού-
 λοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθεία τῆς αἰκείης μᾶλλον,
 ἢ Βαβυλωνίαν οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐσίῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione initâ Darius
 providit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis
 meritis est quam *Zopyrus*, uno Cyro excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, *malle se, Zopyrum indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylones*

ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμιώτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλωνίαν οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς εἰς Ἀθήνας αὐτομόλῃσθε
 ἐκ Περσέων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ΄.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII

HISTORIARUM HERODOTI.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθεύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων,
ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό- 5
τεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μά-

Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ nostra de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ
Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUARTUS.

MELPOMENE.

(1.) CAPTA Babylone, iam adversus *Scythas* ex-
peditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret
Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit
Darium poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, in-
cursione facta in *Medicam* terram, et praelio victis

χη τοὺς ἀντιούμενους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἁγῶ
 Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
 ἔτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
 κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
 20 ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
 ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
 ὀκτῶ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
 τιώντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσαν πόνος
 τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
 25 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθῶν γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
 δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφόιτεον παρὰ τοὺς δού-
 λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
 τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὥδε· ἐπεὰν
 φουσητῆρας λάβωσι ὀστεῖνους, αὐλοῖσι προσεμφερεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
 Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
 persequentes Cimmerios, irruptione in Asiam facta,
 Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
 tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
 octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
 interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
 non minor, quam Medicus fuerat, labor: offenderunt
 enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
 Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
 ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
 consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excaecant
Scythae, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
 gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
 simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσεόντων, 5 αἰμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν τὰς Φλέβας τε πίμπλασθαι Φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ τὸ οὖθαρ κατίεσθαι. ἐπεὰν δὲ αἰμέλῃωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστίζαν- 10 τες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου. τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρέται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε- τράφη νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν, ἠντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. *Alii περιστήσαντες.*

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea caussa se facere aiunt, quod venae equarum ita inflatae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emulsero lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant: tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, exquisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aestimant altero. Huius operae caussa, quemcumque bello capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui, cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese opposuerunt. Ac primum quidem regionem interceperunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων εἰς τὴν Μαιῶ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μέγιστη· μετὰ δὲ, πειρωμένοισι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκυθήσι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 τὰδε· „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι
 „γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα
 15 „μετεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, ἰέναι ἄσπον αὐτῶν. μέχοι μὲν γὰρ ὤρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοι τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μαστιγὰς
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαδόντες ὥς εἰσι ἡμετέροι δού-
 20 „λοι, καὶ συγγινόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομένεουσιν.“ Ταῦ-4

Maeotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 conantibus introire Scythis, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis præliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
mae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίουν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
πλαγέντες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔΦευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ 5
τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὃ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

- 5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον αἰπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφέτερον τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε. ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εὐούση ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἰμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 5
λέγουσι δ' ὦν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita *Scy-
thae*, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eiekti,
suam in terram isto modo rediere: eâque caussâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, Leipoxain, et
Arpoxain, minimumque natu *Colaxain*. His reg-

10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φερόμενα χρύττα
 ποιήματα, ἄροτρόν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιά-
 λην, πεσέειν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἵεναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπαλλαχθέν-
 15 τος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς
 ταῦτα ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώ-
 σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι,
 καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγιγόντας, τὴν βα-
 σιληίην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὲ 6
 Λειποξάϊος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθῶν, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
 οἱ Κατιάροι τε καὶ Τράσπιδες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 5 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλῆας, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλῆας *vett. libri omnes.* τοῦ βασιλῆος *edd. re-
 cent. ex coniect.* τοὺς βασιλεῖς *concl. Wess.*

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
 natu minimo fuisse extinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν.
 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεὶ τε γεγόνاسι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιταίου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθίων οὐ διεναντίζειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἔπρω ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐ- 10
 τός. Τῆς δὲ χώρας εὐρύσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιλῆϊας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἐαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [*sive* Reges] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio; hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regnâ aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

283, 100.

Κολάξαι· καὶ τουτέων μὲν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἀνεμὸν τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσατέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληίοντα τὴν οὔψιν.

Σκύβαι μὲν ᾧδε ὑπὲρ σφείων τε αὐτέων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκέοντες, ᾧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νεω βούς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην. εἰῶσαν ἐρήμην, ἣν
5 τινα νῦν Σκύβαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείροις τοῖσι ἔξω Ἡρακλήϊων
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam *Erytheam* Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρύμῳ
 ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θεῖη τύχη. Ὡς δ' ἐγεγρῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι· πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ὑλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἀντρῷ μιξοπαρθενόν τινα
 Ἐχιδναν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἑνερθεν, ὄφις. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωμάσαντα, ἐπείρεσθαί μιν εἴ κού ἴδοι ἵππους πλα-
 νωμένας· τὴν δὲ φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώ-
 σειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; nec vero illi reddi-

284, 19.

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
 σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
 νον, ἐβέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δὲ, ἀποδοῦσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν „ Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
 15 „ ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγὼ· σῶστρά τε σὺ παρέσχεις,
 „ ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὶ
 „ γένωνται τρόφεις, ὅ τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
 „ αὐτοῦ κατοικίζω, χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
 „ αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμψω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
 20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „ Ἐπεὶ ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιῶ-
 „ σα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὁρᾷς αὐτέων τόδε
 „ τὸ τόξον ὥδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisset. Et Herculem
 hac mercede cum illa coiisse: at illam distulisse
 equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
 sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
 mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
 tis illis dixisse eam: *Has equas, quum huc venis-
 sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
 pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
 adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
 terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
 tribuam; an ad te dimittam.* Cui haec interro-
 ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
*Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
 recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
 rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
 hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram**

„κατὰ τὰδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οἰκήτορα ποιεῦ· ὅς δ' ἂν τουτέων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιεῦσα, αὐτὴ τε εὐφραναί, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδέξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἅκρης τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· διδόντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐ-
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἀέθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per-
egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini impares fuissent, terrâ exces-

βληθέντας ὑπὸ τῆς γευναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
 τέων Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
 15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθew τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
 βασιλῆας γινομένους Σκυθέων· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τόδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων Φορέειν Σκύ-
 θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη.
 ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.
 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα 11
 λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
 οἰκόντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πισθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγετέων, οἷχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξea ἐπὶ
 5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τὴ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίαν. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλευέσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
 ab illoque Scythia, Herculis filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint Scytharum; et ab illa phia-
 la Scythas ad hanc usque aetatem phialas gestare ex
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic Scythae parasse. Et haec quidem Graeci narrant
 Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-
 mades* (pastores) Asiam incolentes, bello pressos a
 Massagetis, traiecto Araxe fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram Scythae te-
 nent, ea olim Cimmeriorum fuisse traditur. Cimmerios
 autem, invadentibus terram ipsorum Scythis, quum
 deliberarent, utpote ingente irruente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχω-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῶν· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεό-
 μενον κινδυεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῶν, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιοῦσι. οὐκ ἔδεικεν πείθεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δοῦναι ἐν τῇ ἐαυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δοῦναι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ’

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiore vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent frui, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

286, 91.

εαυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμέριων παρὰ πο-
 ταμὸν Τύρην· καὶ σφραγίσαι ἐτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
 25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
 Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
 νῦν ἐστὶ μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τεῖχεα, ἐστὶ
 δὲ Πορθμῖα Κιμμέρια· ἐστὶ δὲ καὶ χώρα ὄνομα Κιμ-
 μερία· ἐστὶ δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
 5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
 Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
 Σινώπῃ πόλις Ἑλλάς οἰκίσται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
 οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
 τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς οδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ Θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
 θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ

partibus stetit, a popularibus suis interfectos esse
 cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
 fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
 crum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-
 venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
 (12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-*
merium castellum; est et *Cimmerium portorium*;
 est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
 Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
 perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
 qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
 que etiam, *Scythas*, quum illos persequerentur, et
Medicam terram invaderent, a via aberrasse. *Cimme-*
rii enim fugientes, semper secundum mare progressi

εἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαίαν τῆς ὁδοῦ τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυγὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεύης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φοιβόλαμπτος γενόμενος· Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασπούς, ἀνδρας μονοφθάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατή- 5 κοντας ἐπὶ Θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξαθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμμήριους δὲ, οἰκόντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυ- 10 θέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
- 14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasō ad dextram relicto eos sunt persecuti, itinere in mediterranea converso. Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeas*, *Caustrobii* filius, *Proconnesius*, in epico carmine ait, *Phoebi* instinctu se ad *Issedonas* pervenisse; super *Issedonibus* vero habitare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis *Hyperboreis*, initio facto ab *Arimaspis*, bellum constanter inferre finitimis: et ab *Arimaspis* quidem sedibus suis pelli *Issedonas*, ab *Issedonibus* vero *Scythas*; *Cimmerios* vero, ad australe mare habitantes, pressos a *Scythis*, terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac regione convenit cum *Scythis*. (14.) Quae patria

μὲν ἦν Ἀριστεύς, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ περὶ
αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
Ἀριστεὴν γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
5 νος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναφέα κατακλήϊσαντα τὸ ἐργαστή-
ριον, οἵχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
εἶη ὁ Ἀριστεύς, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
10 κνέσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
Φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
βητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήϊον
παρεῖναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους.
15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristae, qui ista versibus descripsit,
dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
mortuum esse Aristeam; controversiam his qui id
dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum
Herod. T. II. P. I. ○

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φα-
 ρέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα
 τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται ποιήσαντα
 δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὐται λέγουσι. Τάδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν
 Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν
 Ἀριστείῳ ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὥς ἐγὼ
 συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐ-
 ρισκον. Μεταποντῖνοί Φασι, αὐτὸν Ἀριστείην, Φαρέντα 5
 σφι ἐς τὴν χώραν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ιδρύσα-
 σθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα
 ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφὶ τὸν
 Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοισι. *Alii* διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum confereudo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussiseque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse *Apollinem*; et se, qui nunc *Aristeas* sit, illum esse

- 10 χώρην, καὶ αὐτός οἱ ἐπισθαί ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε
δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ Θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπαντα
ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ, Μεταποντῖνοι λέγουσι,
εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν Θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ
Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
15 λεύειν πείθεσθαι τῷ Φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον
συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι
ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἐδόθηκε ἀνδριάς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀρι-
στέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
ριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστάσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
20 ἀγορῇ ἴδεται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται λέγε- 16
σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅτι τὸ κατύπερθε ἐστί. οὐδενὸς
γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι φαιμένου, δύναμαι πυθέ-
σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον

*comitatum; fuisse autem tunc, quum illum seque-
retur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt
autem Metapontini, se Delphos misisse qui consule-
rent oraculum, quodnam illud esset hominis spe-
ctrum? respondisseque Pythiam, parendum esse
spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum.*
Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse man-
data. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam
Aristeae statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis sta-
tuam collocata, et lauri arbores illam circumstant.
Sed haec de Aristeae hactenus dicta sunt.

(16.) REGIONE ea, de qua hunc sermonem facere
institui, quid sit superne ulterius, nemo accurate no-
vit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse
adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μνήμην ἐποιεῦμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδό- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φὰς Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον αἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενείτων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίας, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐν-
 τες Ἕλληνες Σκύθαι ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλάζωνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σπένονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκόρο-
 दा καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτήσῃ σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui*
id tradant. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
 Seythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῆτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
 κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐρῆ-
 μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
 Ὑπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
 σθέneos. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθέnea, ἀπὸ θαλάσ- 18
 σης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἀνω οἰκέουσι
 Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ
 Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας, σφέας δὲ αὐ-
 5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ἂν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέ-
 μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
 τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὀνόματι κεῖται Παντικάπης·
 τὸ δὲ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, πλὴν ἀνὰ τὸν Βορυσθέnea
 ἡμερέων ἑνδεκά. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρῆμός ἐστι
 10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
 ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero
 septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos
 novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab
 occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*,
 prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi
 habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin*
 fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi au-
 tem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad
 orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum,
 pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Pantica-*
pes; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter
 adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe
 lateque deserta regio est. Post desertum vero *An-*
drophagi habitant, proprius populus, neutiquam
Scythicus. Supra hos vero iam verum desertum, nec

- κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δέν, οὔτε ἀρουῖντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 5 πλὴν τῆς Ἰλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν
 ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώρῃ
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλῆϊά ἐστι, καὶ
 Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 5 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, εἰς τὴν Ταυρικὴν·
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 φλῶν γεγόμενοι ὥρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tainain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατ' ὑπερθε
 10 πρὸς βορῇν ἄνεμον τῶν βασιληίων Σκυθέων οἰκέουσι
 Μελαύχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
 λαυχλαίων δὲ τὸ κατ' ὑπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός
 ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' 21
 ἢ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματίων ἐστὶ· οἱ ἐκ
 τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
 τὸ πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
 5 σαν εἴουσιν ψιλὴν καὶ ἀγρίαν καὶ ἡμέρων δασυτέρων.
 ὑπεροικέουσι δὲ τούτων, δευτέρην λαξίαν ἔχοντες, Βου-
 δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασύν ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
 δίνων δὲ κατ' ὑπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆ-
 μος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀπο-
 κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
 diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra Me-
 lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
 vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
 terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
 mo Maeotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
 septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
 iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
 agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
 insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
 nere frequentem. (22.) Supra Budinos, versus sep-
 temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
 rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thyssagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα κεῖται Ἰϋρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 θήρης ζῶντες τρέπω τοῖσδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνα πᾶσαν τὴν χώραν·) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδιδραγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἵνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπειὰν δὲ ἀπίδῃ
 τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δένδρεου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιληῶν Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὗτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιβάδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχὴ. διεξελθόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

5 τῆς τρηχέης χώρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπέραν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσηες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωτὴν δὲ ἰδίην ἰέν-
 10 τες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δε-
 οδρέων. ποτικὸν μὲν οὐνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγαθος δὲ κατὰ σκέην μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὶ γίνηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χυ καὶ μέλαν· οὐνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἔστι ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πα-
 λάθας συντιθέασι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά· ἔστι· οὐ γάρ τι σπασαῖναι νομαὶ αὐ-
 τόθι εἰσὶ. Ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικηται· τὸν μὲν

radices altorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate calvi sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et simo naso mentoque oblongo. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 caeterum arborum fructu vitam sustentant. Ponticum
 nomen arboris est, qua victitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλω στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θέρους, ἄνευ πύλου. Τούτους οὐδεὶς ἀδι-
 κέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρρήϊον
 ὄπλον ἐκτέεται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιρικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
 Φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικεῖται. 25
 οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλὴ πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυνθέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένεός τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἑπτὰ
 25 ἱερμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coctili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
habentur; nec arma ulla bellica habent. Iidem et
finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
Nomen his est Argippaei.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra *calvos* illos habitent, liquido adfirmare

291, 74.

κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε Φράσαι· οὐρεα γὰρ ὕψη
 λα' ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σΦεα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρεα αἰγίποδας ἀνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμνηον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἡῶ τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόων οἰκεόμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων. Νό- 26
 μοῖσι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπιὰν
 ἀνδρὶ ἀποβάη πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἔπιτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου
 τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praealti praeruptique montes, quos
 nemo transscendit, praecludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuipiam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέαται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ φιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, καταχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετέους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι· ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

27. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἴσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθαλμοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκυθαὶ παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σπ οὐ 5
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχεΐμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumque inaurant, coque pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypae auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) *Universa autem haec terra, quam descripsimus, adeo*

292, 4.

Θεῖσα πᾶσα χάρη οὕτω δὴ τί ἐστι· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷος γίνεται κυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πῆγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρουστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τὰ Φρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς αἰμάξας ἐπελαύνουσι πέρην εἰς τοὺς Σινδούς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατελέει χειμῶν ἑὼν· τοὺς δ'
 10 ἐπιλοιπούς τέσσαρας ψύχρα αὐτοῖσι ἐστί. Κεχωρίσται
 δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι
 χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν αἰράτην οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρος, ὕων οὐκ αἰνεί. βρον-
 ταί τε ἤμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τῆνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρος δὲ ἀμφιλαφές· ἢ δὲ χειμῶνος βροντῇ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγιεύονται, morantur, ed. Borh.

*rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intol-
 erabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustis in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indo-
 les longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii verno
 tempore intelligunt*] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluerе non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γένηται, ὡς τέρας νενόμισται θωυμάζεσθαι. ὥς δὲ καὶ, ἢ σεισμός γένηται ἢ τε θέρεος ἢ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῶ 20 ἑστέῳτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον-
 29 ται. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρεια αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μου τῇ γνώμῃ καὶ Ὅμηρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐᾳ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
 ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
 τὰ κέρεια. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρεια τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα
 30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα. Θωυμάζω δὲ,
 (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίδητο,)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de causâ ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odysea*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non enascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Elco* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάση χώρα οὐ δυνάταί γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἔontos, οὔτε ἄλλου Φανερῶς αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρας τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπεὰν προσήῃ ἡ ὥρη κυΐσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσιν τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
Σκυβαί λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥρα, καὶ τούτων ἕνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπίρου, οὔτε διεξιέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ 5
κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάχιστοι δὲ τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἦδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

mulī nasci; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla adpareat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum adest tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt: deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.) Quod vero ad plumas adtinet, quibus plenum esse aërem Scythæ dicunt, ob eamque caussam in ulteriora nec prospectum nec transitum patere, de his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc (quam commemoravi) terram constanter nix cadit; minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est, quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis

ταῦτον, ἔοντα τοιοῦτον, αἰώκητα τὰ πρὸς βορρῇν ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν.

Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐ-
δέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μαινοΦ-
θαλμων λέγουσι. Ἄλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5
βορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοις,
εἰ δὴ τῷ ἔοντι γέ Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.

- 33 Πολλῶν δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι,
Φάμενοι ἰρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
quae de remotissimis terris narrantur, haecenus e
nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
nisi forsitan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
Scythae quoque de eisdem narrarent, quemadmodum
de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
est, atque etiam Homerus in Epigonis, si modo vere
auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

βορέων Φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
 Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιχωρῶνς ἐκά-
 5 στος, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτῳ ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
 να πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
 τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ δια-
 πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέ-
 10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον· Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἰρὰ οὕτω
 λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
 ψαι Φερούσας τὰ ἰρὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσφαλῆς εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν
 ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
 modo Delum pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen Delii aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos Deli ho-

τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστήειν, δεινὰ ποιευμένους εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας ἐς τοὺς οὐρούς τὰ ἱρά ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, κελεύοντας προ-
πέμπειν σφέα ἀπὸ ἐαυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις ἱροῖσι τόδε ποιούμενον
προσφέρει· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπεὶ θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλεῖᾳ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἔχουσας τὰ ἱρά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα.
34 ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δῇλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίσσα-

nores obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eā caussā sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent;
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paeonicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praeci-

ἔσαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς
τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρὸς· ἐπιπέφυκε δὲ
οἱ ἐλαίη·) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλαῖν τινα
εἰλῆξαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δήλου οἰκητῶρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἄργην 35
τε καὶ τὴν Ὠπιν, εἰούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
τοῦ ὠκυπέτου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
Ἄργην τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδύσθαι πρὸς
σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀνῆρ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli incol-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has
quidem venisse tributi ferendi caussa, quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; Argin vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὠπίν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὠλλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζο- 15 μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τῆς Ὠπίος τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμουῖσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστοητορίου.

36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἷστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edoctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eisdem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara crematis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de *Abaride* fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibetur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per universam terram circumvexerit, nihil cibi capientem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines, fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

297, 24.

περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι
πέριξ τὴν γῆν, εὐῶσαν κυκλωτέρεια ὡς ἀπὸ τόρνου· καὶ
τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ
10 ἐγὼ δηλώσω μέγαβός τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷη τις
ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ'
ὑπεροικέουσι πρὸς βορέῳ ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δέ,
Σάσπειρες· Σασπειρῶν δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
δ τὴν βορήνῃν θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ.
ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκεῖ ἐν θαλάσσης ἐς θαλάσ-
σαν. Ἐνθεῦτεν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἀκταὶ διΦάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιεῦσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
tinentes, in quod Phasis fluvijs influit. Hi quatuor
populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς Θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρα, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
Φάσιος ἀρξαμένη, παρατίθεται εἰς Θάλασσαν παρὰ
τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κει-
μένου, τίνει τὰ εἰς Θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα.
39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρα τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρα,
ἐπὶ Περσέων ἀρξαμένη, παρατίθεται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
κόμενη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει
δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' ἀντίης ed. Reiz. et Borh. ex
coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
cum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicea sito,
et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγα. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος
πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῆκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συ-
10 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ·
ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρεῖς μοῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπειρών, καὶ
Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρῆκει θάλασσα· πρὸς βορῶν δὲ
5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὴς ποταμὸς,
ρέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἡδὴ τὸ πρὸς τὴν
ἕω, αὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τσαούτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyp-
tum porrigitur, ubi desinit: hancque oram non nisi
tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
et Medos Saspis et Colchos versus orientem so-
lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
die) Rubrum mare porrigitur, a septentrione vero
Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio
est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in altera earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύῃ ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰςὶ ὀργυίαν· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύῃ κέκληται. Θαυμάζω γὰρ τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὖρος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἄξιόν φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύῃ μὲν γὰρ δηλοῖ ἐωυτὴν, εὐῶσα περιέφυτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὰ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [*sive*, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluatam, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
 rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τοῦ Νείλου διέχουσιν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πεμφε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλήϊον στηλέων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορρῆην θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι.
 Ὀρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον,
 προσίσχοντες ἂν σπεύρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γνωῖατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον
 θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἐτείων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλήϊας στηλᾶς,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἀλλὰ δὲ δὴ τῶ, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοί εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut *per Herculeas columnas renavigarent in mare quod Libyae a septentrione est, atque ita in Aegyptum reverterentur*. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad Libyae regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulte-
 rius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per Herculeas columnas flexo, in Aegyptum pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita Libya est. (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβιήσατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ δια ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, εὖσα Δαρείου ἀδελφεή, παραιτήσατο, Φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκείνον· Λι- 10
 βύην γάρ οἱ ἀνάγκην εἶσθαι περιπλῶειν, ἐς ὃ αὖ ἀπικηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλείας στήλας. διὰ 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achaemenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviorem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
 τῷ οὐνομα Σολόεις ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπεὶ
 20 τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε
 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξεια, ἔλεγε Φᾶς τὰ προσωπάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικῇ διαχρεωμένους·
 οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοίατο τῇ νηϊ, Φεύγεσκον πρὸς
 τὰ οὖρα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐ-
 25 δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτέων λαμβά-
 νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
 τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐτι προβαί-
 νειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων
 λέγειν ἀληθέα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera eum non dicere, quod

ἀεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦ- 30
 του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνοῦχος ἀπέδρῃ εἰς Σάμον,
 ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα,
 ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος αἴηρ τατέσχε·
 τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήβομαι.

44. Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
 βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗ-
 τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
 εἰδέναι τῇ εἰς Θάλασσαν ἐκδιδῶι, πέμπει πλοίοισι ἄλ- 5
 λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ
 Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κα-
 σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυικῆς γῆς, ἔπλεον
 κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς εἰς Θά-
 λασσαν· διὰ Θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinâ poe-
 nâ adfectum, e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
 chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
 ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
 quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
 dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
 gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
 cere voluisset, ubinam *Indus* fluvijs, unus post Ni-
 lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
 se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
 relatuos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
 Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
 Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
 solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
 cidentem versus navigantes, trigesimo mense cum

10 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται εἰς τοῦτον τὸν χώρον, ὅθεν ὁ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
 ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπῃ πρὸς οὐδαμῶν 45
 φανερὴ ἐστὶ γνωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περὶ ῥυτὸς ἐστὶ μήκει
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐούσῃ γῇ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναιν ποταμὸν τὸν Μαιή-
 την καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι·) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septemtrione circum-
 flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
 esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
 bus distinguatur, a mulierum nominibus desumtis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius,
 et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίᾳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπ' ὅτευ καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιαῖδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περιρρύτος ἐστὶ γνωσέσθαι πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θεόμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea :
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Promet-
 thei. At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εὔσα, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλέ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρῆσόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρεῖος, χωρῶν πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνη ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχοιεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γινόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνους, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πηγμάτων σφώτατα
πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα,
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si *Scythicam* gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc *Anacharsin*. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρα, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
 Φάσιος ἀρξάμενη, παρατίθεται εἰς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κει-
 μένου, τίνει τὰ εἰς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
 οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρα τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρα,
 ἀπὸ Περσέων ἀρξάμενη, παρατίθεται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' ἀντίης ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicen sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγα. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χώρος
πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῆκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συ-
10 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ·
ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρας τῆς Ἀσίας ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τ' ὑπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπειρών, καὶ
Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρῆκει θάλασσα· πρὸς βορῶν δὲ
5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὴς ποταμός,
ρίων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἥδη τὸ πρὸς τὴν
ἑῶν, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyp-
tum porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi
tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
et Medos Saspis et Colchos versus orientem so-
lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
die) Rubrum mare porrigitur, a septentrione vero
Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio
est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύῃ ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰςὶ ὀργυιῶν· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύῃ κέκληται. Θωυμάζω ἐν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὖρος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύῃ μὲν γὰρ δηλοὶ ἐωυτὴν, εἰῶσα περιήρτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκῷ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [*sive*, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluat, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
 rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τοῦ Νείλου διέχουσαν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πέμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλήϊον στηλέων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορρῆην θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνέσθαι.
 Ὀρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτὴν θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνετο φθινόπωρον,
 προσίσχοντες ἂν σπεύρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γυνοίαιτο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμνητον
 θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἑτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἑτεῖ κάμψαντες Ἡρακλήϊας στήλας,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἄλλα δὲ δὴ τῶ, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοί εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut *per Herculeas columnas renavigarent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque ita in Aegyptum reverterentur*. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad Libyae regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per Herculeas columnas flexo, in Aegyptum pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuiquam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita Libya est. (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ἐπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίησατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, εὖσσε Δαρείου ἀδελφεή, παραιτήσατο, Φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκείνον· Λι- 10
 βύην γάρ οἱ ἀνάγκην εἶσεσθαι περιπλῶειν, ἐς ὃ ἂν ἀπικηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἐπλεε παρὰ Ἡρακλείας στήλας. διευ- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achaemenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviolem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
τῷ οὐνομα Σολοεῖς ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· πε-
ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπεὶ
20 ἐς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
λῆα Ξέρξεια, ἔλεγε Φᾶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικῇ διαχρεωμένους·
οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοῖατο τῇ νῆϊ, Φεύγεσκον πρὸς
τὰ οὖρα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐ-
25 θὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτέων λαμβά-
νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐστι προβαί-
νειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων
λέγειν ἀληθέα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
sus, quum maior semper itineris pars conficienda
superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
narravit, *in remotissimis locis praeter homines se*
navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulis-
sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
vigasset, causam hanc esse aiebat: *navem non po-*
tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
xes autem, intelligens vera eum non dicere, quod

ἀεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦ- 30
 του δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδωκε εἰς Σάμον,
 ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα,
 ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ τατέσχε
 τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήβομαι.

44. Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη ὃς
 βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δευτέρως οὗ-
 τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
 εἰδέναι τῇ εἰς θάλασσαν ἐκδιδοί, πέμπει πλοίοις ἄλ- 5
 λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἔρευν, καὶ δὴ καὶ
 Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὀρμηθέντες ἐκ Κα-
 σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυικῆς γῆς, ἔπλεον
 κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς εἰς θά-
 λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες.

impositum laborem non esset exsecutus, pristinâ poe-
 nâ adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
 chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
 ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
 quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
 dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
 gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
 cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
 lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
 se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
 relatueros iudicabat, tum *Scylacem* in primis, oivem
 Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
 Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
 solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
 cidentem versus navigantes, trigesimo mense cum

10 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνεύονται εἰς τοῦτον τὸν χῶρον, ὅθεν ὁ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδούς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
 ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
 φανερὴ ἐστὶ γνωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περιόρυτός ἐστι· μήκεν
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐούση γῇ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναιν ποταμὸν τὸν Μαιή-
 την καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι·) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septemtrione circum-
 flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
 esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
 bus distinguatur, a mulierum nominibus desumtis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius,
 et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίᾳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπ' ὅτε καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιάδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περὶ ῥήντος ἐστὶ γνωσκέται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τούτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θεόμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνάνημος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea :
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Promethei.
 At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶσα, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλέε-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρεῖος, χωρίων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνη ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνος, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πηγμάτων σοφώτατα
πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα,
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si *Scythicam* gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc *Anacharsin*. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερείοι ἐόντες, πάντες ἔωσι ἵπποτάξοται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι
 ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρηται δὲ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐούσης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ὄντων σφι
 συμμαχῶν. ἥ τε γὰρ γῆ εὐούσα πεδιάς αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐνδρός ἐστι ποταμοὶ τε δὲ αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶν τῶν ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἰστρὸς
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπανίς·

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro victitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustis circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et Ger-

302, 96.

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικᾶπης, καὶ Υπάκυρις, καὶ
 10 Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ρέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
 ἡμῖς ἰδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτῷ ρέει καὶ θέρος καὶ
 χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυ-
 θικῇ ρέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
 5 καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἷδε οἱ μέγαν
 αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
 μὲν οἱ ρέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἑλ-
 ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
 τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
 10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἧν ρέων ἀνακοι-
 νοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
 ραντός, πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
 δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.

l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Rein. et Borh.

*thus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
 modi.*

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus, maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scythicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod alii multi in eum influunt. Qui illum augment, hi sunt: primum quinque, qui Scythicam terram perfluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyreton* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*, et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nominavi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-

Herod. T. II. P. I.

Q

μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτῆγενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται
 τῷ Ἰστρον. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηάκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀθρυς, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδούσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ οὔρεος Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσον
 σχίζων τὸν Αἴμον, ἐσδιδόει ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον 10
 ὃ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ἰόντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι corrigi vir doctus, fluvii non
 magni. l. 7. Σκίος. Alii Κίος vel Κίος. Forsan Ἡσκίος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augent. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrasis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Sciuss* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

303, 25.

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται· ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώ-
 ρης Ὀμβρικών, Κάρπις ποταμός, καὶ ἄλλος Ἀλπις
 ποταμός, πρὸς βορῇν ρέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδι-
 25 δοῦσι εἰς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
 Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
 δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ·
 ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰ πλάγια τῆς
 Σκυθίας ἐσβάλλει. Τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων, 50
 καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ
 γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν
 πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατεῖ· εἰς
 5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμός, οὔτε κρήνη οὐδεμὴ ἐσδι-
 δοῦσα, εἰς πληθὺς οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
 ἐν τε θερεῖ καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιόνδε τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
 Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
 fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septemtrionem
 fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
 Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
 qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
 cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
 emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igi-
 tur, quos recensui, fluviis, aliisque praeterea multis,
 aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
 conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
 nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
 influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
 ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
 tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὥς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ἐλγῶ τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ὀλγῶ, νιφετῶ δὲ πάντα χρέεται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιών ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρους. ὅσῳ δὲ πλεον ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλῆσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντιστήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μὴ αἰεὶ φαίνεσθαι ἔοντα.

- 51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορρῆα μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par apprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὀρμᾶται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 στόματι αὐτοῦ κατοικῆνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμᾶται μὲν 52
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περὶ
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τὴ ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπανιος. ἐκ ταύτης ὧν ἀνατέλλων ὁ
 5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον
 βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἔτι ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
 λάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὴ τι εἰοῦσα πικρὴ,
 ἡ μεγάλῃ σμικρὴ εἰοῦσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, εἶοντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὖροις χώρῃς τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζώ-
 νων· ὄνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
 ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis-fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricularum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fluit, Scythicâ linguâ *Exampaeus*, Graecorum

θιστὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί· συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ Ἵπανις κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἐκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον τουτέων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γινώμας τὰς ἡμετέρας, οὔτι μῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακρίδον καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι. σπῆρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἄριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χεῖρη, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius intervalum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegyptio excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta eum fit optima; et, ubi non seritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυτάτη' ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στίματι αὐτοῦ αὐτόματτοι
 πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκονθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωμάσαι ἄζια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι'
 ὧν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλόον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δακύν δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς τὸ αὐτὸ
 25 ἕλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐόν

LIII. 16. τεσσεράκοντα. τεσσερισκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrescit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentia, quos *antacaeos* vocant, qui sale condun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἔμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλειω ἄκρῃ καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῇ ἱερὸν Διμήτρος ἐνίδρυται· πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενίται κατοικηται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα Παντικάπης. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορῆω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδῶν δὲ εἰς τὴν Ὑλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένει 5·
 55 συμμίσχεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὁρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομαδῶν Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδῶν κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, εἰς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήϊον κα-
 56 λεόμενον Δρόμον. Ἐβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένος, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvius, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interlectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvius, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvius, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

ρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αὐ-
5 τὸς, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς Θάλασσαν, οὐρίζει τήν τε τῶν
Νομαδῶν χώραν, καὶ τήν τῶν βασιλῆων Σκυθῶν· ἐκ-
- διδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυρην. Ὅγδοος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλεῖς καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναῖν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἔστι ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστι σταθμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvius *Tanaïs*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maëotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvius cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluviis instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ
 λοιπὰ νόμασι κατὰ τὰδε σφι διακίεσθαι. Θεοὺς μὲν
 μόνους τοῦσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ
 δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι
 γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5
 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν
 πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασι-
 λῆιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται
 δὲ Σκυθιστὶ, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα,
 κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν, καλέεται Παπαῖος· Γῇ 10
 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδί-
 τη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμμιμασάδας. ἀγάλ-
 ματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν,
 60 πλὴν Ἀρῆ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ
 πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἰρὰ ὁμοίως, ἐρδομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abun-
 dent *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huius-*
modi. Deos solos placant hosce: Vestam quidem ma-
 xime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes
 Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem,
 et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos
 igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vo-
 cantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nomi-
 natur autem *Scythico* sermone Vesta quidem *Tabiti*;
 Iupiter vero rectissime, meâ quidem sententiâ, *Pa-*
paeus vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosy-*
rus; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Tha-*
mimasadas. Statuas vero et aras et templa erigere
 non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt.
 (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

ὧδε. τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνεος ἑστειὼς,
 5 σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν·
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ·
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης, ὧδέ 61
 σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores
 pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone
 stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit
 pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat
 cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et
 insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victi-
 mam, non igne incenso, non auspicatus, nulla liba-
 tione facta. Sed postquam strangulavit victimam, ex-
 coriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum
 autem ligno admodum careat Scythica terra, coquen-
 darum carniū huiusmodi ratio ab illis inventa est.
 Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant:
 tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa
 terra conficiuntur, Lesbiiis crateribus fere similes,
 nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱερίων. ἦν δὲ μὴ σφι παρῇ λάβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱερίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεταὶ κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξέψει, καὶ τᾶλλα ἱερία ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπειὰν δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἀρηί ᾧδε. Κατὰ νομοὺς ἑκάστοισι τῶν ἀρχαίων ἐσίδραται σφι Ἀρης ἱερὸν τοῖόνδε. Φρυγάνων Φάκελοι συνενέαται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους

casque succensis inferne pecorum ossibus elixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscunt, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis auspiciatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

309, 73.

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλαστον· ἄνω δὲ τοῦ-
 του, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
 τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν.
 ἕτερος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκάτον ἐπι-
 νέουσι Φρυγῶν· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
 10 μῶνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
 ἴδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης
 τὸ ἀγάλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετίουσιν
 προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
 15 ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ'
 αὖ τῶν πολεμίων ζωγρήσῃσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν
 ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ᾧ καὶ τὰ πρό-
 βατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κα-
 τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκου. *Plures codd. σηκοῦ, sacello, sacro septo.*

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem
 minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius
 tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet
 adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plau-
 stra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim
 tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumu-
 lorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc
Martis simulacrum; eidemque acinaci quotannis
 offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ip-
 sis (acinacibus) plures victimas immolant, quam re-
 liquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eo-
 rum numero centesimum quemque virum mactant;
 non eodem modo quo pecora, sed diverso. Post-
 quam vinum super capita hominum profuderunt,
 iugulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

- ἀγγος· καὶ ἔπειτα ἀπενείκοντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶν, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκειος. ἄνω 20
 μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱρὸν ποιεῦσι
 τάδε. τῶν ἀποσφαγόντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥερα ἱέσι·
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήϊα ἀπαλλάσ-
 σονται· χεῖρ δὲ, τῇ ἂν πέσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι. οὐδὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.
- 64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέεται. Ἐπεὶ αὖ
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊς μεταλαμβάνει τὴν αὖ λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπον

mentorū tumulum portant, et super acinace effundunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec faciunt. Iugulatorum hominū dextros lacertos omnes, cum manibus praecisos, in aërem proiciunt: et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocumque cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver. (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suibus autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere sua in terra nolunt.

(64.) *Institutis ad bellum spectantibus utuntur huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir Scythia, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt; non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem*

τοῖωδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκσείει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς
 πλευρῇ, θέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
 10 ρόμακτρον ἐκτῆται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
 γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἀρι-
 στος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτον-
 15 τες κατὰπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χέρας, νεκρῶν ἑόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυ-
 ξι, καλύπτρας τῶν Φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀν-
 θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
 circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
 postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pel-
 lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
 tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
 turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
 bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
 ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
 ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis
 pastoritiae. Multi item dextras manus occisorum ho-
 stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
 pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
 pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut,
 si modo de albo homine sit, candoris splendore alia
 omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
 coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφ
 65 νέονται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρισας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν
 μὲν ἡ πένης, ὃ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοέην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χρᾶται· ἦν δὲ ἡ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χρᾶται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκήϊων, ἦν σφι διά-
 φοροι γίνονται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν' λόγον ποιέηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἑόντες οἰκήϊοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφῶν αὐ-
 66 τὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsis autem capitibus, non utique omnium, sed inimicissimorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pauper homo est, nonnisi extrinsecus corium superinducit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est, bovinum quidem pariter superinducit corium, intus vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur. Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille haec capita profert, memorans fuisse hos olim sibi adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑαυτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν
 Σκυθῶν τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δέ
 σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὔτοι δὲ σύνδου κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτεῖνσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὰν Φακέλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξελίσσουσι
 αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θροπύ-
 5 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν
 σφι ἡ μαντικὴ πατρωίῃ ἐστί. Οἱ δὲ Ἑνάρεις, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascēs: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positis sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem* sibi dedisse ajunt divinandi artem.

Φιλύρης ὧν Φλοιῶ μαντεύονται· ἐπεὰν τὴν Φιλύρην τρί-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἐων- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὃς καὶ 5
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀστώων τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὀμνύ-
 ναι τότε, ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὡς 10
 ἐπιόρκῃσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέε-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογέεται· ἀρνηομέ-

Hi interiore tiliæ cortice vaticinantur. Tiliam trifa-
 riam scissam digitis suis implicat vates, rursusque
 solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat
 rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros prae
 caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et
 dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem
 nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Mo-
 ris est autem apud Scythas, quando maximum inter-
 ponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares*
 iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse
 dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem
 arguunt vates, *per divinationem compertum esse*,
peierasse illum regiones Lares, eâque causâ aegro-
tare regem. Tum ille negat factum, contenditque
se non peierasse, et lamentatur. Quo inficiante,

νου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσθρέωντες
 εἰς τὴν μαντικὴν, καταδήσασι ἐπιτοκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χροῖματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τίες ἀπολύσασι, ἄλλοι πάρεσι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρωπον ἀπελεύσασι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῦσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν 69
 ἄμαξαν Φρυγάνων πλήσασι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς,
 ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομιώσαντες, κατειργνύσι εἰς μέσα τὰ Φρύ-
 6 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιῖσι Φαβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται ταῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν καμάρης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatum rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plastrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergis religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero an-

ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τούτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται. Σκύθαι ὥδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιεῶνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὅπτεατι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα παήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι. 10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriant
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulâ percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui praec aliis digni-
 tate eminent.

ΤαΦαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς δ' ὁ Βορυ- 71
 σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ
 βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον.
 ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
 5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
 σθεῖσαν, καὶ καθαρθῆϊσαν, πλὴν κυτέρου κεκορμμένου
 καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
 συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν αἰμάξῃ εἰς ἄλ-
 λο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
 10 ποιῶσι τὰ περ οἱ βασιλεῖς Σκύθαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
 τάνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμ-
 νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
 ἀριστερῆς χειρὸς οἰστούς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
 ζουσι ἐν αἰμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως εἰς ἄλλο ἔθνος
 15 τῶν ἀρχουσιν· οἱ δὲ σφι ἔπονται, εἰς τοὺς πρότερον ἤλ-

(71.) *Sepulcra regum in Gerrhis sunt, eo loco quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi, quando rex Scytharum e vivis decessit, ingentem fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore incerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cypero odorato minutim conciso et suffimento et apii semine et anetho [sive aniso] repleta, rursusque consuta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium populum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum pervenit cadaver, idem faciunt quod regii Scythae: partem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant, et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex hac regione ad alium populum, cui imperant, cadaver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud*

θον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες,
 ἐν Γέρροισι ἑσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν
 ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὰν θέω-
 σι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαν-
 τες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτί- 20
 νουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοι-
 πῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίην ἀπο-
 πνίζαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἶνοχόον, καὶ μάγειρον,
 καὶ ἵπποκόμον, καὶ δῆκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ
 ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ Φιά- 25
 λας χρυσίας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται·
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα,
 ἀμιλλεώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιεῖ-
 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτῖς ποιεῦσι τοιόν-
 δε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes
Scythiae populos pervexerunt cadaver, iam in *Ger-
 this* sunt, extremo eorum quibus imperant populo-
 rum, ubi est sepulturae locus, Ibi tum cadaver, toro
 impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque
 circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac dein-
 de cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio
 unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer-
 nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in-
 ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias,
 et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur.
 His rebus peractis, humum certatim adgerunt, mag-
 numque studium adhibent ut tumulum erigant quam
 maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex
 reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indige-

ταυς· οἱ δὲ εἰσι Σκύβαι ἐγγενέες· οὔτοι γὰρ δὴ θερα-
 πεύουσι τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυραί-
 5 νητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες· τουτέων ἂν τῶν δη-
 κόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστευόντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὕψτιν, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπνίξαντες τρόπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεια ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχοι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέματα μέτρωρα· χαλινεὺς δὲ καὶ στό-
 μα ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotae circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotae dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

- πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν
 δὲ δὴ νεηίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα 20
 ἓνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδὲ ἀνα-
 βιβάζοντες· ἐπεὰν νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἀκανθαν
 ξύλον ὀρθὸν διελάσῃσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν
 δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ εἰς τὸρμον πηγνύου-
 σι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν· 25
 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.
- 73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους
 Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτά-
 τω προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν ἀμάξεσι κειμέ-
 νους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐαχέει τοὺς ἐπομέ-
 νους, καὶ τῶ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι 5
 ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται πε-
 ριάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύ-
 θαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κε-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transiecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognitione proximi, plaustreis impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt Scy-

Φαλας καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε·
 10 ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πῖλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράξαντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς
 σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν πα- 74
 χύτητος καὶ μεγάλτεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστώτη· ταύτη
 δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη· φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρηίκας μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοις ὁμοιώτατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάρτα τρέβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 καννάβιός ἐστι· ὅς δὲ μὴ εἶδὲ καὶ τὴν καννάβίδα, λίνον
 δοκήσει εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύβαι τῆς καν- 75
 νάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hae terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabin numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ τὸ δὲ θυμῷται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγάμενοι τῇ πυρὶ, ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστὶ οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδωρ παραχέουσai,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασω-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ ἔον, καταπλάσσουνται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιροῦσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15
 76 Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
 γουσι, μή τι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἤκι-

hierunt, semen hoc lapidibus igne eandentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτὶς Σκυ-
 λη. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλήν
 5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
 λήν, ἐκομίζετο εἰς ἡέρα τὰ Σκυθίων, πλέων δὲ δι' Ἐλ-
 λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
 Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὀρθὴν κάρ-
 τα μεγαλοπρεπείας, εὗξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις,
 10 ἣν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
 τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνούς παθεῦντας,
 καὶ παννυχίδα στήσῃ. ὡς δὲ ἀπίκετο εἰς τὴν Σκυθι-
 κήν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ἰλαίην· ἣ δ' ἔστι
 μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλεῖον Δρόμον. τυγχάνει δὲ πᾶσα
 15 εὐῶσα δεινδρείων παντοίων πλέη· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
 ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρθὴν πᾶσαν ἐπετέλει τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
 quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
 ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
 spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
 specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
 lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
 Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebra-
 ntes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
 charsis, *si salvus sospesque domum rediisset, se*
eadem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
 postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
 se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
 estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
 abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
 absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιῶντα,
 ἐσήμνηε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικέ-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιῶντα ταῦτα, τοξεύ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὗ Φασί μιν Σκύβαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξενικοῖσι ἔθεσι δι-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθέων 25
 βασιλέος πατρὸν, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνά-
 χαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανών. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive* praefecto] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrssi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthyrsus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

316, 15.

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμφαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι εἰς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μόνουσι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
10 διεφθάρη. Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρηξε διὰ ξεινικά
τε νόμαα καὶ Ἑλληνικάς ὁμιλίας.

Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτισι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
πίθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπίθει γὰρ τῷ
Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης
ἐξ Ἰστριῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχωρὴς τὸν ἢ μήτηρ αὕτη γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecqs uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solas hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae eum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudivit. Tempore interiecto, Ariapithes

πύθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθης τοῦ
 Ἀγαθύρτων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιλῆϊν
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα
 ἦν Ὀποιή. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποιή αἰσὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπίθι παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθῶν ὁ Σκύ-
 λης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἠρίσκειτο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποκέ τε τοιοῦτο· εὖτε
 αἰγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθῶν εἰς τὸ Βορυσθενείτων 15
 αἰστυ, (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφείας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσκει, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγρό-

per dolum occiditur a Spargapithē, Agathyrsoꝝ
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharū
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat *Scylas*, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, οὔτε δρυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθῶν ἴδοι
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν· καὶ τὰλλα ἔχρατο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεον τούτου,
 ἀπαλλάσseto, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποίε-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθένῃ,
 καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρῖν. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 ἔθεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοῦσ-
 δε. ἐπεθύμησε Διονύσω Βακχεῖῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο Φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλι οἰκίης μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολῇ, (τῆς καὶ ὀλίγον τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχαν,) τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythae eum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicâ iterum sumtâ veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris cu-*
piverat initiari: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνόσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἥσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετὴν. 10 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γάρ Φασι οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖῳ ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθηνεϊτῶν πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῖν γὰρ καταγελαῖτε, 15 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δὲ μοι ἀπιστέετε, ἔπειθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ „δείξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυθέων οἱ προεστειότες· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθηνεΐτης, λαβὼν ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστευσε) διεπίστευσε ms. Arch. διεπερίσσευσε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διεδρήστευσε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat. Absoluta initiatione, Borysthenitarum aliquis Scythis rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimini; et ego vobis ostendam.* Secuti sunt Scytharum procures, quos Borysthenita clam in turrim deduxit,

τεῖσε. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ Διάσῳ ὁ Σκύλης,
 καὶ εἰδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάρτα συμφορὴν
 μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμανον πάσῃ
 τῇ στρατιῇ τὰ ἰδοιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαινε 80
 ὁ Σκύλης ἐς ἡθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύβαι προστησάμε-
 νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
 τῆς Τήρῳ θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
 5 μαβῶν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
 ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
 Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηί-
 κες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψαι, ἐπεμψε Σιτάλ-
 10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαύδε· „Τί δέ;
 „ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μεν τῆς ἀδελ-
 „φείης παῖς, ἔχεις δὲ μεν ἀδελφεόν. σὺ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
 bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
 ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
 verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
 Deinde, postquam ad lares suos *Scylas* reversus est,
 ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
 masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
 ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
 caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
 to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
 quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraeces ve-
 nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
 quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
 diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
 cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I.

„δος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι·
 „στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσης, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῳ, πεφευγὼς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα· ἐκδιδούς
 δὲ τὸν ἑαυτοῦ μῆτρωα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεόν, ἀπήγετο· Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερά νόμαα Σκύβαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
 νοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρε-
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφεας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasades,
 probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam recepit.
 Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praecidi-
 dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc mercedem
 solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro certo non potui comperire; sed dissentientes de eorum numero audiavi sermones: aliis numerosam admodum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de vere nominatis *Scythis* quaeras. Verumtamen hoo

ὀλίγους, ὡς Σκυῖθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφανόν μοι
 5 ἐς ὄψιν. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθένης τε ποταμοῦ καὶ
 Ἵπανιός χωρος, οὐνομα δὲ αἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος· τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον. Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ἵπανιν ἀποτοὶν ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χω-
 10 ρῷ κείται χαλκήϊον, μεγάλῃ καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanias ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκυῖθαι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊόν ἐστι δακτύλων ἑξ. τοῦτο ὧν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὰς σφέτερον
 βασιλεῖα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντὰν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsitan fuerit scriptura haec,
 τούτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κελύειν μιν etc.

mīhi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μενον εἶδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἑκάστον μῆν ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπειλεῖ. κα- 20
μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκίον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ
82 Σκυθέων ἤκουον. Θωμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέ-
χεται, εἰρήσεται· ἔχους Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5
ἐντὸν, τὸ εἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος ἀππηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νυν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audivi. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vestigium* petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-
bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχαὶς ἥϊα
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηξε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιεῖσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλεύων οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυσε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλος
εἶναι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, caussam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλείψιν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπί- 5
ζων τοὺς υἱέας στρατῆϊς ἀπολελεύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε
τοὺς ἐπιστεῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου
παῖδας, καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτη
ἐλίποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσαν ἀπῆκετο
τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξευκτο ἡ γέ-
φυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβάς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας
καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἑλληνέας φασί
εἶναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθήετο τὸν Πόντον, ἐόν- 5
τα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θω-
μασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ
χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐω-
τοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Bork.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, om-
nes se ei relicturum. Quo responso vehementer ga-
visus Oeobazus, speravit militiae missionem habere
filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interfici-
ant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem
relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Cal-
chedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons
iunctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quae
vocantur *insulas* navigavit, quas olim errabundas
fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens
spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et pela-
gorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius
undecim millium et centum stadiorum est: latitudo,
ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 10 γὰρ τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὃ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος καλεῖται, κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους ἑκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ. τῖναι δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
- Ἡ δὲ Προποντις, εὐῶσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίαν.
- 15 μῆκος δὲ τετρακοσίαν καὶ χιλίαν, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔοντα στενωπότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος, τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86 δὲ ταῦτα ὧδε. νῆς ἐπίπαν μάλιστα καὶ καταπύει ἐν μακρομερὲς ὄργυιαις ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
- 5 (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερέων ἑνέα πλὴος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκάμυριάδες καὶ ἑκατὸν ὄργυιαι γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudinem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* vocatur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem. *Propontis* vero, quindecim stadia patens in latitudinem, et mille quadringenta in longitudinem, in *Hellespontum* influit; cuius latitudo septem stadia metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Aegæum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc modo. Navis longiori die navigans conficit plerumque orgyas fere septuagies mille, noctu vero sexagies. Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae maxima longitudo huius maris) novem dierum octoque noctium navigatio: unde confiunt centum et unde-

γυιῶν τούτων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμαδόντι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν πλόος· αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιῶν γίνονται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρεῖσθαι, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκεσι. 15 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος· ἐκδιδοῦνται εἰς αὐτὸν, οὐ πολλῷ τέῳ ἐλάσσῳ αὐτοῦ· ἡ Μαίητις τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

- 87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐδηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλῆς Σάμιος. Δησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, στήλας ἕστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν

cū myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad Themiscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium, a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo) trium dierum et unius noctis navigatio est: unde conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bosphorus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eorum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moeotis palus* vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*, retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit *Mandrocles* Samius. Deinde postquam *Bosporum* etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε ἦγε δὲ πάντα τῶν ἤρχαι-
 τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ,
 ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσiai συνελέχθησαν. Τῆσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιοι, κο-
 10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων, ἐχρήσαντο πρὸς
 τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς Λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν
 ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ
 Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε
 καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
 ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα
 τὸν Σάμιον ἐδώρησατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, alteri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum omnium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes, qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem hominum erat, exceptis classariis, septingenta millia una cum equitibus: naves autem collectae erant sexcentae. Columnas istas post id tempus Byzantii in urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assyriis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem ponte iunxit Darius*, ut mihi quidem coniectanti videtur, medius est inter Byzantium et templum quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius, architectum illius Mandrocleum Samium donavit denis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχὴν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξω
τοῦ Βασπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίᾳ 5
κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόοντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδροκλέης Ἦσῃ μνημόσυνον σχεδῆς·

αὐτῷ μὲν στέφανον περιθείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νῦν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
ἐγένετο.

89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαυε
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς
τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπί-
κωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
γνύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
iusmodi:

Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles

Iunoni dedicavit pontis monumentum;

coronam sibi, Samiis gloriam comparans

opere ex Regis mente perfecto.

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duce-

στρατὸς τὰς Κυανέας διακπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων
 πλὴν ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγνυε. Δα-
 ρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδὴν,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιόικων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς ἅκεσιν φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν θέουσαι τεσσαρὲς ἑκόντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί·
 αἱ δὲ, θερμαί· ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρά Περίνθου, καὶ ἐξ Ἀπαλλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδιδού

bant Iones et Aeoles et Hellespontij. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus hic fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadraginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraeo oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρως οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 ταῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τοπεδεύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' Αὐτάς ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΛΥΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΩΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 Φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπῆκετο εἰς ἄλλον

iter. Influit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσίων
 ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
 τοιόνδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
 5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξίοντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμέ-
 κον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπέτελεσε,
 ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν,
 ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρῶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρεῖ 93
 Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
 δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
 Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρ-
 5 μιάδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέ-
 δosan Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπό-
 μνοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἑόντες καὶ γεν-
 ναιότατοι καὶ δικαιοτάτοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fluit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce instituit facere. Designans locum quemdam, iussit ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum prae-teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset, primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales* praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-ces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido se-
 dēs habent, qui Scyrmiadae et Nipsaei nominantur, sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-
 nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti, quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-
 simi. (94.) Immortales autem hi sese praedicant

τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζην. Διὰ πεν-
 τετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφραγίσαντος αὐτέων 5
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλόμενοι τῶν αὖ ἐκάστοτε δέοντα. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
 τέωρον ῥιπτεῦσι εἰς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι. ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἐτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὖ 15
 τοὶ Θρήϊκες καὶ πρὸς βροτὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύον-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita decedentes ad Zalmoxin deum ire; quem eundem nonnulli Gebeleizin invocant. Quinto vero quoque anno unum e suorum numero, sorte lectum, nuncium mittunt ad Zalmoxin, mandata ei dantes de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenentes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui ad Zalmoxin amandatur, vibrantes sursum coniiciunt, ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc illis propitius videtur esse Zalmoxis: sin non moritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes pravam esse hominem; loco huius vero quem causantur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant mandata. Iidem Thraces, quum tonat fulguratque,

τες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἐόντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 5 γόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλεύ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συγχά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑαυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διατάν τε Ἰάδα, καὶ ἦθρα βαθύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρώτους, καὶ εὐχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et multis insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, extruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quoque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιέοντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίει τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 καταγαίον οἶκημα ἐποιέετο. ὥς δὲ οἱ παντελέως εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ καταγαίον οἶκημα, διατῆτο ἐπ' ἔτεα 20
 τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθειον τε, καὶ ἐπένθειον ὥς τεθνεῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτει ἔφάνη τοῖσι Θρηίξι. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτ' ἄφασι μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστεύω, οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν'· δο-
 κέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρῳ. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque
 convivās suos, nec horū posteros, morituros; sed
 venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
 tes omnibus bonis sint fruituri.* In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

δ' ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχάριος, χαίρετω. Οὔτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ περὶ αὐτῶν στρατὸς 97
 τὸς, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐμβαῦτα διαβάαντων πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπεσθαι κατ' ἡπειρον ἐσωτῶ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
 5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιεῖν τὰ κελευόμενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ Φίλον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι. ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρα-
 10 ,,τυνέσθαι, τῆς οὔτε ἀνηρομένον Φανήσεται οὐδὲν, οὔτε ,,πόλις οἰκειομένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti erant, reliquam exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi ad Istrum Darius cum pedestri exercitu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes transieciissent, Iones rex solvere pontem iussit, seque et navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontemque solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mitylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec ad eum verba fecit. In terram, Rex, expeditionem suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppidum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pontem suo loco stare, et custodes eius relinque hos;

Herod. T. II. P. I.

T

„Χώρην ἵσταναι, φυλάκους αὐτῆς λαπὰν τούτους, οἳ περ
 „μιν ἐξεύξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πηξώμεν. εὐρόντες
 „Σκυθας, ἔστι ἀποδος ἡμῖν ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐ-
 „ρεῖν δυκώμεθα, ἥ γε ἀποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἔδειςά κω, μὴ ἐσωθῆωμαν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνάμενά σφεας εὐρεῖν, πάθω-
 „μέν τι αἰλώμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 „ἑαυτοῦ εἴκεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὐρίσκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἐφόμαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείη.“ Κάρ-
 τα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμεῖψατο τοῖσ-
 δε· „Ἐῖνε Λίσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἐμὸν ἐπιφάνημί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui eam iunxerunt. Ita, siue nobis, Scythas nactis,
res ex sententia cesserit, paratus reditus erit;
siue reperire eos non potuerimus, vel sic tutus
certe reditus est. Nam illud quidem numquam ve-
ritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc
potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperien-
tes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse
dixerit aliquis, mei causa me haec dicere, quo
hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima
mihi videtur sententia, eam in medium propono:
caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui.
Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his ver-
bis ei respondit: Haspes Lesbie, postquam saluus
domum meam ero reversus, fac omnino mihi
praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis
remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

325, 44.

εἶπας, καὶ ἀπαΐψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
 λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἴωνων τυράννους, ἔλαγε τὰδε·
 „Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „τὴν γέφυραν, μετεκίθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
 „τόνδε, ποιέετε τὰδε. ἐπεὶ με ἴδητε τάχιστα πορευό-
 „μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
 „νου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἢ δὲ ἐν τού-
 „τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 10 „ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν
 „αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, φυ-
 „λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε
 „καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ
 „μεγάλως χαρεῖσθε.“ Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
 Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
 attinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
 sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
 tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
 pore incipientes, quotidie unum nodum huius
 lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
 sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
 dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
 tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
 tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
 conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
 tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
 rius, nulla interposita mora in ulteriora perrexit.*

99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηάκη τὸ εἰς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ εἰς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημαίνει τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας εἰς μέτροσιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ εἰς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηνλιώτην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐρανῶν εἰς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡᾶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας· καὶ παραπλή-
 σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὥς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
 μου. λέγω δὲ, ὥς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοις
 συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω· ὥς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυ-
 25 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοις
 ἔοικε ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡοῖης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrens a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
 ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, 5
μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδοῖ ἐς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατύ-
περθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἀποκληΐεται ἡ Σκυ-
θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 νων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
τῶν δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντα ἴσον
τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθέnea δέκα ἡμε-
ρέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένεός τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιή- 5
τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
γαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυ-
θῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμε-
ρησὴ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω αὖ

ludis Moeotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in intimum Moeotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] superne
mediterranea versus disterminatur Scythia primum
ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthene ad Macotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi aequiparatur ducenis

10 εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων στα-
δίων· καὶ τὰ ὄρθια, τὰ ἐς τὴν μεσόγαίαν φέροντα,
ἐτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέ-
γας τοσαύτη.

Οἱ ΔΕ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὥς οὐκ οἷοί 102
τὲ εἶσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μοῦ-
νοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
καὶ θὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο, ὥς στρα-
5 τοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
σιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρων, καὶ Νευρῶν, καὶ
Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ
Βουδίνων, καὶ Σαυροματίων. Τούτων Ταῦροι μὲν νό- 103
μοισι τοιοισίδε χρέωνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς
τὲ ναυηγούς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχ-
θίντας, τρέπω τοιῶδὲ καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσιν

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit
quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea
versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae am-
plitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se im-
pares esse Darii copiis iusto praelio repellendis,
nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam
convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente
exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathyrsum, et Neurorum, et Androphago-
rum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauromata-
rum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur hu-
iusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Grae-
cos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Post-
quam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ 5
τοῦ κρημνοῦ διωθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδρ-
ται τὸ ἱρόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ,
κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μὲντοι σῶμα
οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρί-
πτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι 10
αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πο-
λεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρῶσονται, ποιεῦσι τάδε·
ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρειται εἰς τὰ οἰκία·
ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς
οἰκῆς ὑπερέχουσιν πολλὸν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα- 15
πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκῆς πάσης
ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου.
104 Ἀγάρυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφό-
ροι τὰ μάλιστα. ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio
deiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum tem-
plum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de
capite quidem consentiunt, corpus autem non de
praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam au-
tem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt
Iphigeniam esse, Agamemnonis filiam. Hostibus,
quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fe-
cit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum,
praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra do-
mum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque,
hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere.
Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agar-
tyrsi* lautissimi homines sunt, maximamque par-
tem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήϊοι
 ἔόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχβει χρέωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θηήξει προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενεῇ δὲ μῆν πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σῆς κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίας.
 ὀφίας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 5 πλεῖντες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσαν· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑαυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθίων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἕτιος ἐκάστου ἀπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτὶς ὀπίσω ἐς ταῦτα κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, coque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exerceant. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupo mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες αὐτοὶ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσον, καὶ ὁμνύ-
 106 οὖσι δὲ λέγοντες. Ἀνδρόφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθει· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ φο-
 ρεοῦσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίῃ· γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθρωποφάγοι δὲ μοῦτοι τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα φορεοῦσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπανυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέων-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρὸς ἐστὶ καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται Ξυλίνη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγας κῶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 5
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖσι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασι τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίοισι. καὶ
 τῷ Διονύῳ τριτηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
 10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνης· ἐκ τῶν δὲ
 ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν ταῖσι Βουδίνοις· καὶ
 γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.
 Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· 109
 ἀλλ' οὐδὲ δίατα ἢ αὐτῇ. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες
 αὐτόχθονες, νομαῖδες τέ εἰσι, καὶ Φθειροτραγέουσι μοῦ-
 νοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
 5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖοι,
 οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ
 οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς καλούμενοι. Ἡ δὲ
 χώρα σφέων, πᾶσα ἐστὶ δασὴν ἰδίῃ παντοίῃσι· ἐν δὲ
 τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
 delubris ligneis. Iidem Baccho triennalia festa agunt,
 et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
 Graeci: qui ex emporiis pulsi, in *Budinos* habitatum
 concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
 partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eâdem
 linguâ, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
 vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
 des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
 regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
 terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
 hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
 a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
 recte id quidem. Est autem universa illorum terra
 sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
 densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδρις 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγ-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑπε-
ρίων ἄκισιν.

- 110 Σαυροματείων δὲ περὶ αὗδε λέγεται. Ὅτε Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλοῦσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἶορ γὰρ καλοῦσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πάτα, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμοδόντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἡδυ-
νέατο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκουσιν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσῆ· 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igi-
tur Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Eisdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπεὶ ἐξεκοίψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
 μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος ἐπὶ Κρημνούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
 θεῶν τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν
 15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρον εἰς τὴν οἰκομένην. ἐν-
 τυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο δῖηπασαν· καὶ
 ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθῶν.
 Οἱ δὲ Σκύθαι αὖκ' εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
 οὔτε γὰρ Φωνὴν, οὔτε ἰσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
 ἀλλ' ἐν θώματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς
 εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
 5 πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
 ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν εἰούσας γυ-
 ναῖκας. βουλευσόμενοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
 οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἑαυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
 latas quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
 Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
 locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
 quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
 in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
 equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
 Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
 quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
 gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
 rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
 ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
 rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
 tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
 liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

- πέμψαι εἰς αὐτάς, πληθὺς εἰκασάντας ὅσαι περ ἐκεί-
 ναι ἔσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεῖ- 10
 νῶν, καὶ ποίειν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποίεωσι· ἢ δὲ
 αὐτοὺς διώκασι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ·
 ἑπεὶ αὖν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλευσάντο οἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτῶν παῖδας ἐγγυηθήσθαι. Ἀπαγεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεηίσκοι, ἐπαύουν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιᾷ δηλῆσει ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρειν δὲ πλησιαιτέρω τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζων τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίουν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniiicere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες εἰς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο
 σποράδες, κατὰ μὴν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ αἶψ' ἀλλ
 ληλέων, εἰς εὐμαρίην ἀποσκιονάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
 5 οἱ Σκύθαι, ἐποίουν τὸ αὐτὸ καὶ τις μονωθευσίαν
 τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπαν
 θύετο, ἀλλὰ περιεῖδε χρήσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
 οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
 ἔφραζε εἰς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, καὶ
 10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
 ρην ἄγειν. ὁ δὲ νεπρίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλαξε ταῦτα
 πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε εἰς τὸ χωρίον
 αὐτὸς τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
 εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεπρί-
 15 σκαι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
 verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
 cem, levandi ventris causa vagabantur. Qua re anim-
 adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
 ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
 batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
 sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
 potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
 bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
 die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
 nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
 Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nuntiavit: et
 insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
 et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
 eum socia sese exspectantem. Id ubi compererunt
 reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cie-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπιδά, οἰκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν αἱ 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε αἱ ἄνδρες·
,, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι
,, πλεῖνα χρόνον ζῶνι τοιήδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,, εἰς τὸ πλῆθος διατρίβετε. γυναῖκας δὲ ἔχομεν ὑμέας,
,, καὶ οὐδαμίας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυνάμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμέ-
,, τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμασι ἡμῶν τε καὶ
,, κείνησιν ἐστί. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
,, καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικεῖα οὐκ ἐμάθομεν·
,, αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιέῃσι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξεσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰδυ-
σαι, οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλειθε γυναῖκας ἔχειν
20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
„τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
„καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
Ἐπίθοντο καὶ ἐποίησαν τὰῦτα οἱ νεηίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὅπ-
σω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
αὐτοὺς τάδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
„στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
„ρην δηλησαμένης πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιοῦτε ἡμέας
„γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῶν· φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
plaustis sedentes, nec venatum exeuntes, neque
alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)
Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-
Herod. T. II. P. I. V*

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεη-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρεον πρὸς ἥλιον
 αἰνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῇν
 ἀνεμὸν. ἐπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοικηнтаί, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρεώνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι Φορέουσai. 10
 117 Φυγὴ δὲ αἱ Σαυροματαὶ νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφί
 διακίεσται· οὐ γαμέσται παρθένας οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et trajecto Tanai fluvio, ibi habitemus.

(116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermonē *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nupit, quin prius ex hosti-

δ πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτῶν καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθίων τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλυσμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἀγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ αἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
δ ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήν-
δε τὴν ἡπείρον· διαβὰς δέ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήν-
κας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρὸν, βουλόμενος καὶ ταῦδε
πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Τρεῖς ὦν μηδενὶ τρέ-
,,πῳ, ἐκ τοῦ μίσου κατήμηναι, περιϊόντε ἡμέας δια-
10 „φθάροντας· ἀλλὰ τῶντ' ἐνοήσαντες, ἀντιτάξομεν τὸν
,,ἐπίοντα. οὐκὼν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
,,νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὀρμασθῆναι

his virum quempiam occiderit: suntque apud eos quae senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, populorum congregatos reges ubi venere *Scytharum legati*, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam in altera continente omnia armis suis subiecisset, ponte in collo Bospori posito in hanc traiecis-
se continentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam sub potestatem redigat. Vos igitur nequaquam, res vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos sinite; sed communi consilio obviam eamus invadenti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut regione excedamus; aut, manentes, dediti-
onem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρέειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψαμένῳ, ὑμῶν ἀπέχουσι. μέγα δὲ ὑμῖν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἔρομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἐστρατηλάτῃ οὗ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τὴν-
 „δε τὴν ἡπειρόν, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦ-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐαυτῷ Θρή- 25
 „ικας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ὄντας πλησιοχώρους Γέ-
 119 πτας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἐβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non ideo me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis causâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscunque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἡκόντες. καὶ
σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνός,
καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ τὸ αὐτὸ γε-
5 νόμενοι, ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσων· ὁ δὲ Ἀγά-
θυρσος, καὶ Νευρός, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
λαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο·
„Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
„σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, ταύτων δεόμενοι τῶν νῦν
10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθά, καὶ ἡμεῖς
„ὑπακούσαντες, ταῦτόν ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
„ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
„ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
„ρείδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφῶας αὐτὸς Θεὸς ἐγείρει,
15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges
qui ex praedictis populis convenerant. Divisae au-
tem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem,
et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem fe-
rendam *Scythis* receperunt; *Agathyrsus* vero, et *Neu-*
rus, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum* *Tauro-*
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi*
vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellique
fecissetis initium, recte utique videremini precari
quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos
precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi
vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc
vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis,
et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis per-
misit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo ex-
citati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

„κῆσάμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἄρξῃ τε ἀδικίων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μανόμεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι.
 „ἤκειν γὰρ δοκίμεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γυνομένους.“

120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβου-
 λεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεξιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ Φρέα-
 τα, τὰ παριζίοισιν αὐτοῖ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν 5
 ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πισόμεθα:
 unus cod. οἰσόμεθα.

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriā illos lacescere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata Scythae audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 pulcos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex Scopas-

Σκώπασις, προσχωρεῖν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὲ
 ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰδὺ Τα-
 10 ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφρεύον-
 τας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσων, ἐπιόντας διώκειν.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρῃ τῆς βασιλείης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλειυς Τάξακις, συνελθούσας εἰς ταῦτό,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινόμενων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
 ὑπόντας τε καὶ ποιεύντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφίεας ἰδὺ τῶν χωρίων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμάσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐπόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμάσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthýrsus imperá-
 bat, tertiamque cui praecerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interlecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui noluissent sponte fortunam
 belli subire, inviti bellare cogerentur;) deinde verò

- δὲ τοῦτο, ὑπαστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαὶ
 βουλευσάμενοι, ὑπηγιάζον τὴν Δαρείου στρατιήν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσι σφι διαπᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς Φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπαλιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι αἰμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέᾳ ἐλαυνεῖν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, αὐτοὶ μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν 5
 Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita deliberatis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi, praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis. Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septentrionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto collocabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas* repererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et, quidquid progignit terra, id omne comminuerunt. *Persae* vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων
ἦβυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τα-
ναΐδος. διαβάτων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ
10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων
τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
"Οσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
σινέεσθαι, ἅτε τῆς χώρας εὐούσης χέρσου. ἐπὶ τε δὲ
ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλαν, ἐνθαῦτα δὲ ἐν-
5 τυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότεν τῶν Βουδί-
νων, καὶ κεκνωμένον τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν
αὐτά. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κα-
τὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμον ἀπί-
κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant
autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant,
una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi;
itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Ta-*
pain, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium
hi traiecerunt, Persae item traiecto fluvio eos sunt
persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione,
in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quam-
diu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter
Persae faciebant; nihil quod vastare possent reperi-
runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero
Budinorum ingressi sunt regionem, ligneam ibi ur-
bem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus
rebus vacuum, incenderunt. Dum vero hoc agebant,
continuo per tritam viam ulterius progrediebantur,
donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εὐῶσα πλῆθος 10
 ἑπτὰ ἡμερίων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέον-
 τες διὰ Μαυρίων ἐκδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλεο-
 μένην Μαυρίαν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεί-
 χηα ἐτείχει μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἐμὲ τὰ 5
 εῖρήπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο,
 οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrum Ὑργις, et sic h. l.*
ed. Schaeff.

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thyssagetae: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 na flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in
 Maeotin paludem, quae vocatur, sese expnerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanais*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-*
rum stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castella munivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam
 nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφ' ἀντάζοντό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δα-
 10 ρίος τείχεα μὲν ἐκείνα ἡμίσεα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἤτε πρὸς ἐσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας Φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρωσι τῇσι μοῖρασι
 τῶν Σκυθίων· ἐντυχὼν δὲ, εἰδὼς ὑπεκφύγοντας ἡμέ-
 ρης ὁδῷ. καὶ, οὐ γὰρ ἀνίκε ἐπιὼν ὁ Δαρίως, οἱ Σκύ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφηνον ἐς τῶν ἀπαι-
 παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρῶτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγόοντο αἱ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu replessent et Scythae et Persae, ter-
 ram illorum ingressi; mox in Androphagorum regio-
 nem Scythae illis praeiverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα· ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὀρέοντες καὶ
 τοὺς ὁμούρους· φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφίσι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὐρῶν· προλέγοντες ὥς, εἰ πενήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὐρούς,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σέων ἅμα Σκύθησι, οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 obliti minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
πέμψας Δαρεῖος ἱππεῖα παρὰ τὸν Σκυθῶν βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνι ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δοκέεις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
„γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκαι εἶναι ἥσσαν,
„σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη
„τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔλθε εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
„οὐδένα καὶ ἀνθρώπων δέσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis praei-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis
ullus adpareret, *Darius*, misso ad *Idanthyrsum* *Scy-
tharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate*
homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum
utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium
tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste
gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin
tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari de-
sine; et domino tuo dona ferens terram et aquam,
in colloquium veni. (127.) Ad haec *Scytharum*
rex *Idanthyrsus* haec respondit: *Ita mihi res habet,*
Persa: equidem nullum umquam hominem me-
tuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fis-

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ εἶδεναι πῶς εἰν. ἢ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά- 5
 „χομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημαίνω. ἡμῖν οὔτε ἄστυα,
 „οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δέισαντες μὴ
 „αἰσῶν ἢ καρῶ, ταχύτερον συμμίσσοιμεν ἢ ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ δύοί πᾶντας ἐς τοῦτα κατὰ τέχος ἀπι-
 „κνέσθαι, τυγχάνουσι ἡμῶν ἔόντες τᾶφοι πατρῷοι, 10
 „Φέρετε, ταύτους ἀνευρόντες, συγχέων πειρᾶσθε αὐτούς·
 „καὶ γνώσασθε τότε, εἴτε ὑμῶν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ αὐ μαχησόμεθα. πρῶτον δὲ, ἢν μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰρή, αὐ συμφέρονται τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τσαῦτα εἰρήσθαι. Δεσπότας δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ κομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θίων βασιλίειαν, μένους εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δαΐ-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τσαῦτα οἷά

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud,
 quam quod in pace facere admevi. Quid sit vero
 quod non continuo pugnam tecum committam, id
 quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec
 culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut va-
 stentur, properemus pugnam vobiscum conserere.
 Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis pa-
 tria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta dis-
 turbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro se-
 pulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugna-
 turi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pug-
 nam tecum non conseremus. Et haec quidem de
 pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos du-
 co esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam,
 Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et
 aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σοι πρέπει εἰλεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφθασας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θίων ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὲ κῆρυξ οἰχώσας ἀγγελίαν ταῦ-
τα Δαρίῳ.

Οἱ δὲ Σκυθίων βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ εὔνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὲ μετὰ
Σαυροματίων μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἥρχε Σκοῦπασις,
πέμψασιν, Ἰῶσι καλεῦντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι ταύ-
5 ταισι, οἱ τὸν Ἰστρὸν ἐξευγμένον ἐφρούρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι· καμῶντες
ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρίου, ἐπείουν τὰ βεβου-
λευμένα, ἡ μὲν δὲ ἵππος τὴν ἔππον αἰὶν τρέπεσκα ἡ τῶν
10 Σκυθίων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππῶται φεύγοντες ἐσέ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod domitium te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)*
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytharum*
equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-

πιπτον εἰς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσαραζάντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν Φαβιόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκυθήσι ἀντίξουν, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ. Θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον. αὐτὲ ἡμίονον γῆ ἢ Σκυθικῇ Φέρει, ὥς καὶ πρότερόν 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὕβρι-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθέων·
 πολλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐτάρασ- 10
 σοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὁρτὰ
 ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nem-
 pe *vox asinorum, et mulorum species*. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertabantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφύροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιεν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιάτο, τῶν πάντων ἐπιδευέες
έόντες, ἐποίεον τοιάδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
5 ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαυνον εἰς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γιν- 131
μένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἐπεμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρεῖω φέροντα, ὄρνιθ' αἰ, καὶ μῦν, καὶ βάτρα-
5 χον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res pauxillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris *Persarum* [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
aliu locu paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

ρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπιστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σισθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι,
 γνῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλευόντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἐαυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βᾶτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα εἴκει ἵππῳ· τοὺς δὲ οἷστούς, 5
 ὡς τὴν ἐαυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ τὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὴ
 „ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὥς Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quanam esset mens mittentium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ipsos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere iussit, quidnam ista dona significarent.* Quo audito responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et *Darii* quidem sententia erat, *Scythas sese et terram et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod mus in terra viveret, eodem fructu atque homo vescens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis admodum esset equo; denique tela illos tradere, tamquam suam fortitudinem.* Hanc *Darius* sententiam dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is conieciat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, & Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-*

„σαι, ἢ μῦες γινόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
„βάτραχοι γινόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπῆθήσητε, οὐκ
„ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
„λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἶκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μίη μοῖρη ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
παρα τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρεῖν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
Ἰστρον Ἰωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπῆκετο ἐπὶ τὴν γέ-
Φυραν, ἔλεγε τὰδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
5 „ἤκομεν φέροντες, ἥνπερ γε ἐθέλητε ἑσακούειν. πυν-
„θανόμεθα γὰρ, Δαρειὸν ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
„ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
„μὴ παραγινόμενου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
„σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέστην. νῦν ἂν ὑμεῖς τὰδε ποιῶντες,
10 „ἐκτὸς μὲν ἕσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
„ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatis terram, aut ut ranae in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini. hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
mandatum fuerat, ut ad *Maecotidem* paludem custo-
diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus* ad *Istrum* in
colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,*
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νυν, ὑπο-
δεξαμένων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην
ἐπιέγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πιζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
θησι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὥρεον
τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ 5
βοῇ χρωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν
Γόρυβον· πυθόμενος δὲ σφεας τὸν λαγὸν διώκοντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τοῦσπερ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν·
„Οὗτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δῶ- 10
„ρων ὀρθῶς. ὡς ὦν οὕτως ἤδη δοκούντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite. Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.*

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepo-
rem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et alias communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
nunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὡς ἀσφαλῆως ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην·
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκεῖ, ἐπὶ τὰ χεῖρα νῦν ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτέων τοὺς ἀσθενεστάτους εἰς τὰς ταλαιπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι·
 „Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἰῶσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νῦν τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρεῖος ἐχράτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 reseissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
 νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
 λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
 τοὺς τε ἵππους καὶ τοὺς ἀσθενείας τῆς στρατιῆς, τῶνδ᾽
 εἴνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
 ποι ἀσθενείης μὲν εἴνεκεν κατελείποντο, προφάσιος δὲ
 τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ
 ἐπιβήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
 τόπεδον τούτον τὸν χρόνον ρυαίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
 πομένοις ὑποβέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
 τὴν ταχίστην ἐπέειπε ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρη-
 μαθέντες τοῦ ὁμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ
 ἦσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων. 15
 136 πάγχυ κατὰ χώραν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν *ed. Reiz. ex probabili
 coniect.*

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum ia-
 cturam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
 tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
 et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini cla-
 morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
 dem caussa relinquebantur; sed species nempe prae-
 tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
 viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
 castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
 monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
 a coctu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiore
 ruditum edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
 marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδιδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προστείνοντο τοῖσι
 Σκύθησι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5 σαν ταῦτα, τὴν ταχύστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
 μοῖραι τῶν Σκυθῶν καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστροῦ. ἄτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε
 10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν· τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππέτει, καὶ
 τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύβαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικέμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας οὐκ ἄπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
 15 τας ἐν τῇσι νησί· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
 „τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται καὶ οὐ ποιετέ γε δίκαια, ἔτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Dario*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis omnibus, et duo illa quae diximus iuncta Scytharum agmina, et unum tertium, et Sauromatae et Budini et Geloni, simul omnes persecuti sunt Persas, recta versus Istrum directo itinere. At, quum maior pars Persici exercitus pedestris esset, nec itinerum esset peritus, utpote viis non tritis, Scythicus autem exercitus esset equestris, et compendiorum itineris gnarus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo prius *Scythae*, quam Persae, ad pontem pervenirent. Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse Persas, Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixerunt: *Viri Iones, dierum numerus vobis praeterit: itaque*

„παράμενοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες
 „χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς 20
 „παρασθησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμους ἔτι ἀνθρώ-
 „πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδεω μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνῶμη, πείθεσθαι
 Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίῃ ταύτῃ, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος κατατρεβείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλῇσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversâ potentiâ, nec se Miletî, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιάϊου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἔόν- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος· Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
 5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χῖος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιάϊος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
 10 δὲ παρὴν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtineret: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere.* Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
Hellespontiorum quidem *tyranni*: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex *Ionia* vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaeensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex *Aeolensibus* unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.

- 139 Οὗτοι ὦν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε
 σοφὶ πρὸς ταύτη τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς
 μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι,
 ποιεῦντες μηδὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἴστρον κατὰ τὴν γέφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἐστὶ ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δέ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τάδε λέγων· „Ἄν- 10
 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν
 „ἐπείγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδεύς ὑπηρε-
 „τῆται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ
 „προθυμίῃν πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλευθεροί. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaci probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Has condiciones Histiaci sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportune properastis. Ut autem, quae a vobis proficiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

341, 34.

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας καιρός ἐστι δίζη-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὥς κείνους πρέπει.“ Σκύθαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθεῖα, ὑπὲρ-
 στρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἵτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτη διασ-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρῆχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως
 ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκει ἀριστα
 βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 10 νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτη διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους,
 δοκόντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέει-

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repperitis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transiere, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐαυτῶν γεγόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὔρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρώδην
 141 ἀπῆκατο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, Φωνέων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεί-
 λους τοῦ Ἰστροῦ, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τὰς τε νέας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθμέυειν τὴν στρατιήν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἔξευξε. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἡμέαρον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς ἔοντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδρότατους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus repererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaeum Mi-*
lesium. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-*
nas, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-*
natissimos omnium hominum esse iudicant; qua-

5 ταῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀν-
δράποδα Φιλοδέσποτά Φάσι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μά-
λιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηκίης πορευόμενος, ἀπίκητο ¹⁴³
ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη
τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ
Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσῃν· τῷ Δαρεῖος κοτε
5 ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμη-
μένου Δαρείου ροιάς τρώγειν, ὡς ἀνοίξε τάχιστα τὴν
πρώτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὃ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλήθος γενέσθαι,
ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους
10 ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdem ut servis verba faciunt, *man-
cipia aiunt esse dominis quam maxime dedita et
fidelissima*. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum
in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus
in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa
reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim
singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo
coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat
Darius: qui postquam primum aperuit malum, quae-
sivit ex eo frater Artabanus, *quidnam esset, cuius
tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-
merus granorum in Punico malo?* Cui *Darius* re-
spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere,
quam Graeciam suae potestati subiectam*. Haec
in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

334 HERODOTI HISTOR. IV.

- εἶπας εἰτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθβετο ἑπταπαῖδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ὄντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ αἶν τοῦ καλλίονος παρέοντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. αὐ-
 τος δὴ αἶν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. αὐτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε.
- 145 Τὸν αὖτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύῃν ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*; quum Byzantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim annis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tempore fuisse*, ait, *Calchedonios: etenim, quum pulcrrior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non elegissent, ni caeci fuissent*. Idem igitur Megabazus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum regione, armis subegit civitates, quae cum Medis non sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia ingens *expeditio in Libyam* suscepta est; cuius causam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατίων παίδων παῖδες, ἐξε-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνῶνος ληϊσαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτέων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαιμόνα· ἰζό-
 μενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῇ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 Φυτεῦσαί σφεας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρωτέον τί θέλונτες ἤκοιεν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἰθοῖεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοις,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiccti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

ροῖράν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἑαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἡ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 ἐς Φυλας διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 μαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταίτεοντες, καὶ ἄλλα
 ποιῶντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς
 ἐρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέραν δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἔμελλον σφεας
 καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit
tunc Lecedaemoniis, Minyas recipere eis conditio-
nibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc
facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae partici-
pes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque re-
ceptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per
tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimo-
nia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant,
aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero inter-
iecto tempore, inolescere Minyae coeperunt, regni
participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria.
Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et
prehensos in custodiam misere. Supplicio autem ad-
ficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, noctur-
no tempore, interdium vero neminem. Quum igitur in
eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

344, 27.

νύων, εἰῶσαι ἀσταί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτι-
 τῶν θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρεκτὴν, καὶ εἰς λό-
 10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφίρας πα-
 ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ
 δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιαύδε' παῖσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
 δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικεῖαν
 15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
 τρώπῳ τοιοῦτῳ, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τηϋγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίμωνος, 147
 τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος,
 ἔστειλλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
 οὗτος, γένος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφοῦ τοῖσι
 5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένει καὶ Προκλείῃ ἐόντων
 δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
 filiae, precatæ sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
 trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
 hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
 illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
 quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
 ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
 stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
 modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
 ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
 sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
 xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
 avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
 clis: qui quoad minores fuerant ætate, *Theras* illo-

Herod. T. II. P. I.

Y

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλείην. αὐξηθέντων δὲ τῶν
 ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ
 ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ
 τε ἐγέυσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10
 μονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι εἰς τοὺς συγγενεάς. ἦσαν δὲ
 ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ
 τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρῳ τοῦ Ποικίλῳ,
 ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπῃ
 διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· 15
 προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλ-
 λως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νή-
 σῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν
 ἐαυτοῦ συγγενέων Μεμβλιάρων· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν
 Καλλίστῃ καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
 148 θεῖν ἐκ Λακεδαιμόνος, ὁκτῶ ἀνδράων. Ἐπὶ τοὺτους δὴ

rum nomine regnum Spartae administraverat. Post-
 quam autem adoleverunt sororis filii, regnumque ca-
 pessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui
 regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se man-
 surum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant
 autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim
Calliste nomen fuerat, Membliari posteri, Poecilii
 filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris
 filius, Europam quaerens, ad Therae quae nunc voca-
 tur adpuerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio,
 sive alia quapiam causa permotus, reliquit quum
 alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum:
 atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant
 per octo hominum generationes, priusquam Theras
 Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὦν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλίων, ἔστειλε,
 συνοικήσων τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς, ἀλ-
 λά κάθ' αἰκιστὸν οἰκηέμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηϋγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραι-
 τέταται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε φόρος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκετό σφεας ἐξάξιν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντί-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρειν ἀπογόνους ἔπλωσε· οὗτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ
 γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας
 καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιν τὰςδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 bubus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum Minyae ex car-
 cere profugi in Taygeto consedisent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent Lacedaemonii, deprecatus
 est Theras ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiae quum cedis-
 sent Lacedaemonii, tribus navibus trigenta remo-
 rum Theras ad Membliari posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in Paroreata-
 rum et Cauconum fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, Le-
 preum, Macistum, Phrixas, Pyrgum, Epium, Nu-

ξας, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῖ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπέρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπωνυμῇ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεισθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείπειν οἷν ἐν λύκοις· ἐπὶ τοῦ ἔπειος τούτου οὐνομα
 τῷ νεηίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγιῶσαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ιδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐρωτύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδων ἱόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. ταῦτ' ἐπὶ τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CXLIX. 10. *Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iun-*
gius vulgo ὑπέρμινε ταῦτ' ἐπὶ τοῦτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Theræ
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se eum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ἢ ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolyci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidæ nomen habent, magna tribus Spartæ. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis *Laii* et
Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
 ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μού-
 νοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
 ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
 5 ἡΐσου, ἀπίκητο εἰς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
 ἐκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολητέων, καὶ
 δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐφημίδης
 τῶν Μινυέων. Χρωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
 Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
 10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Εγὼ μὲν, ὦναξ,
 „προσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ
 „δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλεις ταῦτα ποιεῖν.“
 ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
 μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et Theracorum consentit: quae his subiungam, ea soli Theracii memorant ita accidisse. Grinus, Aesanii filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex Theracorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex civibus, atque etiam Battus, Polymnesti filius, de Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi Theracorum, quum de aliis rebus consuleret oraculum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya condere. Tum ille respondit: *At equidem, ó Rex, aetate iam sum provector, et gravis ad maius quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunioribus hisce id facere iube.* Ista dicens, Battum digito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρηστικῶν, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τελευτῶντες εἰς ἀφανὲς χρεῖμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἐπτα δὲ ἐτίων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θήρην ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνὸς,
 ἑξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ αὐτὴν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπονσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπυγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν αὐτοί, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ περφυ-
 ρεῖ, τῷ ὄνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεάν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκαποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nossent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theracis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaererent, *an Cretensium aliquis, aut inquil-*
inorum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tam *Itanum*
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat *Corobius*, sermones miscunt, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγησάμενου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σον ταύτην δὴ τὴν Πλατείαν, τὸν μὲν Κορωβιον λα-
15 πουςι, σιτία καταλείποντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἐπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νῆσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγ- 152
καίμενου, τὸν Κορωβιον ἐπέλειπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
νῆς Σαμῖ, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα
ἐκ Αἰγύπτου, ἀπηρεύχθη εἰς τὴν Πλατείαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σιτία οἱ ἐναυτοῦ καταλείπουσιν· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θέντες ἐκ τῆς νῆσου, καὶ γλυχόμενοι Αἰγύπτου, ἐπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπὸ πηλιῶν ἀνέμων· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερῆσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Τάρτησον, θείῃ πομπῇ χρωόμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero;
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
bii monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
vigarunt, nuncium Theracis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaeus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samii*,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
vehere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τοῦτο ἦν ἀκέραιον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστήσαντες οὗτοι ἐπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμῖς ἀτρεκέην ἰδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τε ἐστὶ ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δέκα-
 15 τὴν τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόποι· περίξ δὲ αὐτοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο-
 20 λοσσούς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρεισμένους. Κυ-
 153 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιον λυόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελον ὥς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἕαδε ἀδελφεῖν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quorum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mercibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis* filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens amicitia Cyrenaeis Theracisque cum Samiis contracta est. (153.) *Theraei* vero, postquam, relicto in insula *Corobio*, *Theram* redierant, renunciarunt, esse a se insulam in *Libyae* ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφείου πέμπειν, πάλιν λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
 χώρων ἀπάντων, ἑπτά ἰόντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφιν
 καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
 δύο πνυκτηντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
 λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
 ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογίουσι Θη-
 ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
 5 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐπείαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
 τρὶ ἀμήτερι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
 ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπιστελβοῦσα ἐδικαίει εἶναι καὶ
 τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ, καὶ
 πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλασύνην
 10 ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχιν οὕτω. ὃ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt,

(154.) Haec *Theracis* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenaeis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum Theracis *Cyrenaeis* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Graecae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem: Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsâ *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσον
 ἐμμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισῶν, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξῶ τούτων ὁ Ἐτεάρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξορκῶ, ἥ μὲν οἱ διακονήσῃ ὅτι
 αὐτὸς δεσφῇ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξορκώσῃ, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15
 τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισῶν, πειρημακτής τις
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίαν,
 ἐποίησε τοιαύτην. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὡς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξορκώσιν τοῦ 20
 Ἐτεάρχου, σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας καθῆκε ἐς τὸ πύ-
 155 λαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θῆβην. Ἐνθεῦτα
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἑὸν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theræus,
 mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, hæc fecit. Accepta puella,
 navī profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extractam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theræos, eaque pro pellice usus

349, 76.

- ριόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλὸς, τῷ
 5 ὄνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην ἀπίκητο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπανυμῖν ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δο-
 κέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μὴ Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 κῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρᾶ ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωκὴν ἦλθες· ἀνάξ' δέ σε Φοῖβος
 Ἀπάλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχύφωνος probant viri docti.

est. Circumactō tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius*, haesitante] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidam Theracii
 et Cyrenacii aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit; *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de causa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycā illum linguā
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyā.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis causa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὅσπερ εἰ εἶποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένη· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ ἄναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χράῃς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τίω δυνάμει; κοίη χειρί;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χράῃν. ὡς δὲ κα-
 τὰ ταῦτα ἐβόσκησεν οἱ καὶ πρότερον, οἷχίτο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πα-
 λιγκότως. ἀγνοοῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἐπιμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παριόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί ἐχρησέ· „συγκτίζουσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἄμεινον πρῆξιν.“ Ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relictā, *Theram* rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theracos ira dei incubuit. Et Theracaei caussam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Battō Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέρουσι. πλώσαντες
 δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
 λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θῆβην. οἱ δὲ Θη-
 10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
 ἰσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
 ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
 βύῃ κειμένην, τῇ οὐνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ
 Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἢ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
 ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
 συνεφέρετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
 τες ἀπέπλεον εἰς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
 στήριον, ἐχρέωντο, Φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
 5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
 ταῦτα χρᾶ' τάδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theraei
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
 sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
 caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
 sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theraei,
 nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
 iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
 tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-*
byae sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
 Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
 que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
 bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
 ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
 culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
 Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἰ τὺ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
 μὴ ἐλθὼν, ἐλθόντος· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνόμα
 ᾧ Ἀζίρις, τὸν νάπαι τε κάλλιστα ἐπ' ἀμφοτέρα συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
 ἔτει παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες, πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfacissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam *Libyam* pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men *Aziris*; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρή-
 γον· ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
 τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
 εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐμβαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἱ-
 10 „κέειν· ἐμβαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
 νυν Βάττεω τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζῆς, ἀρξάντος ἐπὶ
 τεσσεράκοντα ἔτα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
 ἀρξάντος ἐκκαίδεκα ἔτα, οἴκειον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες
 5 τοσούτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
 δὲ τοῦ τρίτου, Βάττεω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
 Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρῆσασα ἡ Πυθίη πλείων
 συνοικήσοντας Κυρηναίοις· Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
 Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησε δὲ αὐτὸς ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum Cyrenaeis eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μελήσειν.
 Συλληχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῶβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδωκαν σφείας αὐτοὺς
 Ἀπρίῃ, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὃ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσαντες ἐς Ἰρασα χῶρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνῃ Θεόστῃ, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρᾶταιμένοι, δι-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλγοὶ τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν

*Serior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irasa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπίστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττιω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλειος· ὃς 160
βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἐαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἱστασί-
σας, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἐαυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλειος ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἴχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλειος εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκανί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque Afri, ut a Cy-
renaeis deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos Afros, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. Afri vero, illum me-
tuentes, ad Libyes versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, *Libyae* oppidum, persecutus, ibi adgredi Li-
byas statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-

σούτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πεσέειν. μετὰ δὲ τὸ τραῦμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλεω
 161 δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιλίην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκείοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτεον ὧν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος ὧν ὠνὴρ ἀπικόμα-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

ctorem reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenaeis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inrita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ,
Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάν-
των· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελών,
15 καὶ ἱερᾶς ὕνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ
βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεσε ἔοντα· 162
ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ
περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττου
τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κα-
5 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημόναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ
τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώσθη, καὶ
ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύ-
πρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

tribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum in-
stituta: Theracorum, eorumque qui ex illorum vici-
nia erant oriundi, unam partem constituit: alteram
partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam re-
liquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris
et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua om-
nia, quae antea regum fuerant, populo in medium
proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste re-
rum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao*
multae turbae de honoribus sunt exortae. Arcesilaus
enim, Batti claudi filius et Pheretimae, negavit se
toleraturum rerum statum a Mantinensi Demonacte
ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suo-
rum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, Samum
profugit: mater vero Pheretima, et ipsa fugiens, Sa-
laminen Cypri se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτει Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμικτῆριον, εἰς ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ 10
 κείται ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, εἰδέτο
 στρατιῆς, ἣ κατὰξει σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γὰρ
 Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ εἰδίδου. ἡ δὲ, λαμ-
 βάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο
 εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ θεομένη στρατιήν.“ 15
 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδόμενῳ ἔλεγε. Τελευταῖον οἱ
 ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλα-
 κτήν, προσῆν δὲ καὶ εἶριον. εἰπάσης δὲ αὐτῆς τῆς Φε-
 ρετίμης ταῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γν-
 163 ναῖκας δωρεῖσθαι, ἀλλ’ οὐ στρατιῇ.“ Ὁ δὲ Ἀρκεσί- 20
 λειος, τοῦτον τὸν χρόνον ἔων ἐν Σάμῳ, συνέγειρε
 πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ
 στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφούς Ἀρκεσίλειος, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei *Euelthon* quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem*, ait, *et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum*. His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo *Euelthon* dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum *Pheretima* repeteret, respondit *Euelthon*, *talia munera dari mulieribus, non exercitum*. (163.) Per idem tempus *Arkesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum propositâ. Quumque iam ma-

5 σόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαῖ-
τάδ᾽ „ Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκισίλειος
„ τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεὰς, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βα-
„ σιλεύειν Κυρήνης· πλεον μέντοι τούτου οὐδὲ πειραῖσθαι
„ παραινέει. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν εἰς τὴν
10 „ σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὐρὴς πλήην ἀμφορέων, μὴ
„ ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
„ ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς εἰς τὴν
„ ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτός, καὶ
„ ταῦρος ὁ καλλιστευών.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκισί- 164
λεω χαῖ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
τῆλθε εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πραγμά-
των, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
διστασιώτας αἶτεε τῆς ἑωυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
παραπάν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluum intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
rum autem alii regione prorsus excesserunt; alios

νας χειρώσάμενος ὁ Ἀρκεσίλειος εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
ρηήσας ὁ Ἀρκεσίλειος ἐνέπρησε. Μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξερ-
γασμένοις τὸ μαντήϊον εἶναι τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ὄνομα ἦν
Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε
ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
machi magnam turrin confugerant, circumdatâ ma-
teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
mens oraculo significatam, et *circumsfluam* illam
existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir;
ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
cae et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Θερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῖρα. Ἀρκεσίλεως μὲν κιν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τὴν
ἑωυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διατᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ
εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τὰλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε εἰς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίαι εἰς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνῃν Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ εἰς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ
κελεύουσα· προϊσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

*Alazirem. Ita Arcesilaus, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.*

(165.) Dum Arcesilaus, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab Arcesilao in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic Ar-
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit Pheretima, supplex adiit Aryanden, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῃ κατεστεῶς· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισεύμενος Δαρεῖα διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἰη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέτο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον ταῦτό τοῦτο ἐποίηε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαβῶν 10
 δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλῃ ἐπε-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se parem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquare sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. Aryandes vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan- dieum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliam in eum culpam collatam, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιν ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἰόντα
 Πασαργάδην γένος· πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρα-
 τὴν, ὁ Ἀρσάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυ-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδέκαστο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ, πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ἐπὶ
 κοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
quaesiturum quis esset qui Arcesilaum interfecis-
set. Barcaei vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darîi
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
ταίκηνται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλεῖα Αἰγυπτίοισι χρέων-
ται, ἐσθῆτα δὲ Φορέουσι οἷον περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
δὲ γυναῖκες αὐτῶν· ψέλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων 5
Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
Φθείρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἐαυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει,
καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργά-
ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένας μελλού-
σας συνοικέειν ἐπιδεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
στὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθενέεται. παρήκουσι
δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος,
169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
γάμμααι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χωρὶς ἡ
τε Πλατεία νῆσος ἐπικίεταί, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι·

cipiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
Pertinent hi Adyrmachidae ab Aegypto usque ad
portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαΐος λιμήν ἐστι, καὶ Ἀζιρίς,
 τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκεῖον καὶ τὸ σίλφιον ἀρχεται ἀπὸ
 τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στό-
 ματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεώνται
 οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιλγαμμείων δὲ 170
 ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ
 Κυρήνης οἰκεῖουσιν, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσ-
 βύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμον-
 5 ται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα
 Λιβύων εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖνας μιμέσθαι ἐπι-
 τηδεύουσι τοὺς Κυρηναίον. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ 171
 πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκεῖου-
 σιν, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐ-
 σχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκεῖουσιν Κάβα-
 5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habi-
 tant Cyrenaei; unde incipit *silphium*, pertinet au-
 tem *silphium* a Platea insula usque ad ostium Syrtis.
 Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus
 ante dictum. (170.) *Giligammarum*, occidentem
 versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen
 habitant: nec ad mare pertinent; oram enim ma-
 ritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis
 non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros om-
 nes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur
 Cyrenaeorum. (171.) *Asbystis* ab occidente conter-
 mini sunt *Auschisae*. Hi super Barcam habitant,
 pertinentque ad mare circa Euesperides. In media
 Auschisarum ditione habitant *Cabales*, exiguus po-
 pulus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρεώνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 ταυτίων τὸ πρὸς ἐσπέρας ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 ἐὼν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι ἐς Αὐγίλα χῶρον, ὅπω-
 ρεῦντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεές 6
 πεφύκασι, πάντες ἔντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπτελέ-
 βους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπί-
 κοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 εξελθεῖν τῶν διαιτυμῶνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Au-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamones, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concumbat: et

15 στός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχη Φερόμενος ἐξ
οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῶδε. ὁμ-
νύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ
ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων
ἀπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται·
τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χράται. Πίστισι
δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐ-
τὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἢν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μη-
δὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξ- 173
πολώλασι τρόπῳ τοιῶδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ
ἐλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήννε· ἢ δὲ χῶρη σφι πᾶσα ἐν-
τὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἢν ἄνδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo se-
cum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos
hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustis-
simi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant,
sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra ac-
cedunt maiorum, et peractis precibus ibidem in-
dormiunt: quodcumque dein visum quisque per
somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc
modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum,
vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris
nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi
tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat
receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim re-
gio intra Syrtes omnis aquarum inops. Tum illi, re-
deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μενοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες·) καὶ ἐπεὶ τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας. ἐξαπο-
 λόμενων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμώνες.
 174 Τούτων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώ-
 δεϊ οἰκεῖουσιν Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίῃ· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτεάται
 175 ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέεται. Οὔτοι μὲν
 δὴ κατύπερθε οἰκεῖουσιν Νασαμώνων· τὸ δὲ παρὰ τῇ
 θάλασσᾳ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρας Μάκαι· αἱ λό-
 φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὐξ-
 σθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χροί· ἐς δὲ τὸν
 πόλεμον, στρουθῶν καταγαίαν δαράς φορέουσι προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου
 καλυμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκιδίδι. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 byes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridiem versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvius, ex
 colle profluens cui nomen *Charitôn*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι, εἰούσης τῆς ἄλ-
 20 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακέων 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοιόν-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μυχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσαν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δέ,
 5 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

liarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero Lotophagi etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρά θάλασσαν ἔχονταί Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἡσ-
 σόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος
 ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλῷ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθέμανον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καί μιν, ὡς πλεόν 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φαιή-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvi-
 us in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacædaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, hæsisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσιῖς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοις, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέουσαν. τὰς
 δὲ ἀποθνησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων, ψευ-
 δοπαρθένας καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνείναι αὐτάς μάχε- 10
 σθαι, τάδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλῇ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μεον τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί· Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 दा καὶ τὸ κράνος Φημί ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaue
 armatura Graecanica, et curru i positam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegyp-
 tiis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
20 τῆς Τριτωνίδος Λήνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
τρὶ, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν
ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μῖξιν δὲ
ἐπὶ κοῖνον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρόν
25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὸν οἶκον οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
καὶ τῷ ἂν οἶκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
εἰρέεσθαι. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαλαν ἡ Θηριώδης
ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, ὁ Φρύξ ψάμμης κα-
τῆκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίεων ἐπὶ
6 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὁ Φρύξ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis*
paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio
quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem-*
que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-*
byes, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Ae-
gyptiis usque versus Herculeas pertinens columnas.
In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, αἰλὸς ἐστὶ τρύφεια κατὰ χρόνους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστω τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ αἰλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς Θηριώδεος. Πρώτοι ¹⁰ μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβησι, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷ γαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον εἶν· τὸ τὸν μὲν ὄρεον γίνεται χλιαρὸν, ¹⁵ ἀγορῆς δὲ πληθούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρὸν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας ²⁰

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuiuslibet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi homines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et primi quidem, a Thebis decem dierum itinere distantes, habitant *Ammonii*, qui templum Iovis habent, a Thebano templo derivatum: nam etiam Thebis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simulacrum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae mane tepida est, versus meridiem autem frigidior, ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur paulatim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media nox adest; tunc vero fervens exaestuatur: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολαδὴν· παρέρ-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου, δι' αἰλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε αἰλός ἐστι ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
5 κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας Φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
αἰλλέων ὁδοῦ, ἕτερος αἰλός κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἅλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν ταῖσι καὶ οἱ ἐπισθονόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in co-
dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
et aqua, et *frequentes palmae arbores* frugiferae,
quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
que ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad
Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ τὰ κέρια ἔχουσι κα- 10
 κυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρεῖ-
 τε, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἷοί τέ εἰσι,
 προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ 15
 οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
 θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
 στοὶ ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτεύονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
 σαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃν νενομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τρίγασι, κατὰ πῦρ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαράμαντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur, Sunt autem opisthonomi hanc ob causam, quod cornua habent antrosum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrosum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus; sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκεύουσι, τοῖσι οὖνομά ἐστι Ἀτάραντες· οἱ
ἀνάνυμοί εἰσι μῦθοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. αἰέσι
5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὖνομα οὐδὲν κέεται. οὔτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
λοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῦ
λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτίθει, αὐτοὺς τε τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκεύουσι. ἔχεται δὲ τοῦ
αἰλὸς τούτου οὗρος, τῷ οὖνομά ἐστι Ἀτλας· ἔστι δὲ
στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὥς τὰς κορυφαῖς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδεῖσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νύφει, οὔτε θέρει,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι αἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
tum est. Iidem solem capitibus ipsorum imminentem
exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
tudine perhibetur, ut vertex eius conspici non pos-
sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

376 HERODOTI HISTOR. IV.

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὔρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
ἐπάνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
γονται δὲ οὔτε ἐμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
185 ὄραϊν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
οὐνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρῇ κατοικημένων καταλέξαι·
τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' αὖν ἡ Ὀφρῇ μέχρι
Ἡρακλήϊων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἐστὶ δὲ αἰὼς
τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
θρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
αἰλίνων χόνδρων οἰκοδομέεται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
βύης ἀνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ αὖν ἡδυάτο μένειν οἱ τοῖχοι
εἰόντες αἰλινοί, εἰ ᾔε. ὁ δὲ αἰὼς αὐτοῖσι καὶ λευκὸς καὶ
πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρῆς ταύ- 10
της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαίαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
μος καὶ ἀνυδρὸς καὶ ἄβηρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλός
ἐστὶ ἡ χώρα· καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
edere possum populorum, supercilium illud habitan-
tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
exstructae; nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ Θηλέων τε βοῶν οὐ τι γευόμενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν Θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ
ἐργάας ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ὑῶν πρὸς τῇσι βουσι γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
ἐώθασιν ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
5 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὶ
τετραέτεα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritoni-
dem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carnum
esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem
hi non gustant, eandem ob causam propter quam
nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne
vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt pro-
pter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiu-
nia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero
mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem
gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui
vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes,
hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt
quod *Nomades* facere consuerunt. Nomades enim
Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum
hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι· τοῦδε εἵνεκα, ὥς μὴ σφεας εἰς τὸν πάντα χρόνον καταρρέον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10 λῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηρότατους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' αὖν εἰσὶ. ἦν δὲ καίουσιν τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγίνεται, ἐξεύρηται σφι 15 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφεα. λέγω δὲ 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἰδε. ἐπεὰν τοῦ αὐτοῦ ἀπάρξωνται τοῦ κτήneos, ῥιπτεύουσι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanâ ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* temporum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tempore umquam ex pituita laborent e capite defluente: et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine. Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros, dum inuruntur, convulsio corripit, inventa est ab eis medicina: inspersâ hirci urinâ eis medentur. Refero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.) *Sacrificiorum* ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum proiiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro vertunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτανίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
λιστα, μετὰ δέ, τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδῶνι. Τὴν 189
δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποίησαντο οἱ Ἕλληνες.
πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
5 καὶ οἱ Θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφίς
εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτὸ
ἕσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
Λιβύης ἤκει ἢ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγείας γὰρ
περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα Θυσανωτὰς αἱ
10 Λιβυσσαι, κεχρημέναις ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
τούτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκέει δ'
ἐμοὶ γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱοῖσι ἐμβαῦτα πρῶτον γενέ-
σθαι· κάστα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Λίβυσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
imagines, a Libyssis adoptarunt Graeci: praeterquam
enim quod pellicea est Libyssarum vestis, et quod
fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
etiam nomen declarat, ex Libya venisse cultum quo
instruuntur Palladia. Quippe Libyssae mulieres vesti
suae circumiiciunt nudas *aegeas* (thoraces ex pelle
caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegeis*
Graeci *aegidas* denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hinc primum exstitisse: utuntur
hoc enim maxime mulieres Libycae, et belle utuntur.

χρίονται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγνῆναι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασιν. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰπερ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἐπεὶ ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μὴδὲ ὑπτιος ἀποθανέται. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνεργμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρην τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομόωσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 καίρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶ θηριωδέσι-

Etiam quadriiugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt *Nomades*
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis *Nasamonibus*.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tátiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομαδῶν χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμάδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρας, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάστα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάβες, καὶ οἱ λέοντες
 15 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεια ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιαῶδε· πύ-
 γαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι, οὐκ
 οἱ τὰ κέρεια ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephantī, et ursi, et aspidēs,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidam Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πῆ- 5
 χεις ποιεῦνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῶν
 ἐστὶ καὶ βαστάρια, καὶ ὕαιαι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπῆχες χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμφερέστατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, 10
 καὶ ὄφεις σμικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτοῖσι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν
 ἐλάφου τε καὶ ὕος ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἀγρίου
 ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένηα τριεὶ αὐ-
 τοῖσι ἐστὶ· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι
 ὁμοιόταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hae ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
 γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
 των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
 μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
 ται δημιουργοὺς ἀνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δ' ὦν πάν-
 5 τες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι
 ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
 Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
 μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
 βατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαιέων τε μεστήν καὶ ἀμπέλων.
 5 Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπι-
 χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεκριμένοισι πίσση, ἐκ τῆς
 ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἐστί.

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaueces* sunt: quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum proficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*: apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes minio pinguntur; vescuunturque simiis, quarum incredibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.) Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, insulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadiorum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indigenae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex

αληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πί-
 σαν ἀναδερωμένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοιτὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίην προσδήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσεως 15
 ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπὶ αὐτὴν δὲ ἀθροίσωσι συχνήν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὧν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμέ-
 196 νης οἰκότα ἐστὶ ἀληθινή. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

367, 52.

χηδόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χῶρὲν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἑρακλήϊων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὶ
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 εἶναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἣν μὲν φαίνεται σφι ἄξιός ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἣν δὲ μὴ ἄξιός, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι, ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, conscensis rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum Carthaginienses, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

Herod. T. II. P. I.

B b

νοὺς τῶν Φορτίων ἀπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον αὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτὴν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέῳ, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ
- 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ τὸ οὐνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septemtrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
 τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
 δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
 ὄμβρον πλέω πιούσα, δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα
 τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτά μέτρα
 10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐε-
 σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἑπεὶ αὐτὴ
 ἐαυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ
 τριηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εὐῶσα ὕψι 199
 λοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
 τρεῖς ὥρας ἐν ἑαυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ
 τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα ἀμᾶσθαι τε καὶ
 5 τρυγᾶσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
 θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκομίζεσθαι, τὰ
 βουνούς καλέουσι· συγκεκόμισται τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarum omnium; et reliquae Libyae prorsus dissi-
 milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
 tur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimis im-
 bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae
 parte. Proventum frumenti eadem ratio est, atque
 in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam
Euesperitae colunt; nam, quando ubertate praestat
 messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
 trecentuplum. (199.) *Cyrenaiça* regio, quae altis-
 sima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent,
 tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
 mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
 sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
 bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
 quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾷ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὁπάσῃ ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμαροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδεω ἀπίκατο εἰς τὴν Βάρκην, ἐπαλιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, Φέροντα εἰς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὧδε ἐπιφρασθεὶς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestusque est primus fructus, tunc opportune adest extremus: adeoque per octo menses collectio fructuum Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venire, obsidione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non acceperunt oppidani, quippe quorum universa multitudo particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam* Persae novem continuos menses, et cuniculos agentes quibus in urbem intrarent, et validas in murum impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλ-
 λα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσ-
 σόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
 δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεω-
 15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ πρὸς-
 βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἵρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἵρετοί,
 ποιέει τοιάδε. νυκτὸς τὰ Φρην ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιτολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπέφερσεν, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ εἰς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcaei* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἑάδε 10
 ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐπαιεῦντο τοιή-
 δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια· „ἐς
 τ' αὖν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχη, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χῶ-
 ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάναι ἀξίην βασιλεῖ,
 καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
 Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
 αὐτοὶ τε ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων
 παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βούλομενον, τὰς πύλας πᾶ-
 σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
 πτὴν γέφυραν, ἔβηον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρῃξαν δὲ 20
 τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
 ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
 ὅσον αὖν ἡ γῆ μένη κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
 οὐκέτι ἔμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χῶρην.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
 vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
 mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
 sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
 cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
 Peracto foedere, Barcaci his fidem adhibentes, et
 ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
 intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
 portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
 irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
 ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
 Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
 autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
ἐπεὶ τέ οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε
κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τείχος. τοὺς δὲ
5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊν ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραπε ἡ
Φερετίμη. Τοὺς ὦν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπῆσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ
τῇ Κυρηναίων πόλιν ἐπέστησαν, οἱ Κυρηνάιοι λόγιόν τι
ἀποσιεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
5 δὲ τῆς στρατῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοις ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorū eorūdem praesectas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι εἰς αὐτήν·¹⁰
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς
 μαχομένου, Φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπ' ὁδῷ σφι δοῦναι,¹⁵
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπό-
 λειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσαν, εἰς ὃ
 204 εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς²⁰
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ εἰς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cei, pocnivit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaei.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praeberi precati
 a Cyrenaeis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
 tum abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

ππου ἀνασπᾶστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
5 δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὐνομα ἔθεντο Βάρκην,
ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ.
Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζῶν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
γὰρ εὐλέων ἐξέξεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λήν ισχυ-
5 ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
Φερετίμης τῆς Βάττω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη
ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ΄.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
(205,) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
Etenim simul atque, capta de Barcacis ultione, ex
Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
Barcacis cepit Pheretima, Batti filia.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλευμένους ὑπὸ
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρυμόνης 5
Παῖονες, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περσέων.

HERODOTI HISTORIARUM LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat,
quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespon-
tiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, sube-
gerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paeoni-
bus quoque male fuerant mulctati. *Paeones*, Strymo-
nem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

θίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφεας
οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βῶσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν
ἦν δὲ μὴ ἐπιβῶσωνται, μὴ ἐπιχειρεῖν ἐποίουν οἱ Παί-
10 νες ταῦτα. ἀντικατιζόμενων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προα-
στηίῳ, ἐνθαῦτα μουνομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιός
σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
θίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοκτο οἱ Παί-
15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ' ἅν' ἐκ παρα-
σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμός ἐπιτελεόμενος
„ἡμῶν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω ταῖσι Περινθίοισι
παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
τησαν, καὶ ἔλιπον σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ 2
Παιόνων πρότερον γενόμενα, ἄδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
Quibus quum castra Perinthii opposuissent in sub-
urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
men singulare; etenim virum cum viro, et equum
cum equo committebant, et canem cum cane: et
duobus certaminibus vicerunt Perinthii. Qui quum
prae gaudio paeonem canerent, tum coniectantes
Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes Perin-
thios adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. αἷς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΪΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδοῦς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἀρχοιτο, ἢ Φρονέοι κατὰ ταῦτό, ἀμαχόν τ' αὖ εἴη, καὶ πολλῶ κρᾶτιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὔτοι παρὰ πλῆσιόισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γεπέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατ' ὑπερθε Κρησταναίων.

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*, multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta *Perintho*, per *Thraciam* exercitum circumducens *Megabazus*, cuncta oppida, cunctosque populos inibi habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) *THRACUM* natio, post *Indos* utique, maxima est nationum omnium: qui si sub unius essent imperio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissimi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile, ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Habent autem, pro regionum diversitate, multa ac varia nomina: sed eisdem moribus institutisque utuntur omnes, exceptis *Getis*, et *Trausis*, et qui ultra

οἰκεόντων. Τούτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
 τες ποιεῦσι, εἴρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
 πάντα κατὰ ταῦτὰ τοῖσι ἄλλοιςι Θρηξὶ ἐπιτελεύουσι,
 κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι
 τοιαῦδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
 ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
 σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθει·
 τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντες τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
 πτουςι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
 ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
 ναίων, ποιεῦσι τοιαῦδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
 λὰς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
 γάλῃ τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
 ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
 stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
 posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
 Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
 hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
 tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
 mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
 tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra *Crestonaeos* ha-
 bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
 habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter uxo-
 res disceptatio et acris amicorum contentio super hac
 quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δραὼν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκησιότατου ἑωυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅν-
6 δος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηϊκῶν ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βεύλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκερται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νές. ἀσγὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὗτοι μὲν σφρων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrium censetur.
(6.) Reliqui *Thracēs* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τοῦσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρέξ τῶν ἄλλων πολιτῶν, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα Θεῶν· καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μόνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑαυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἶδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν· καὶ παν-
 τοῖα σφάζαντες ἱρήϊα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα αἶθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὲ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἔτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρεκέ, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες
 αὐτὴν· ἀλλὰ τὰ πέραν ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα
 φαίνεται εὐῶσα καὶ ἀπείρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus mac-
 tantes, lautaeque celebrantes convivia. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrā
 condunt. Postquam tumulum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θίσθαι οἰκίοντας πέραν τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδι-
 κῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὄξυτάτους· ἄρματῆλατέων 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τουτέων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῇ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφέας ἀπαίτους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκίον-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustis autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Caeterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hasta*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apeş* occupare terras

Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρὸ σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκίτα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσπρᾳ. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοικητα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης περὶ λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσῶν κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δέ, ὡς διαβάς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκητο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κῶέω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας εἰς Σάρδεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιᾶς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris impatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) *DARIUS* simulatque traiecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab *Histiæo* Milesio in se collati, et consilii a *Mitylenæo* Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiæus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero *Myrcinum* Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσῶν καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖονες, χρήσαντες τοῦ Θεοῦ στρατεῦσθαι ἐπὶ Περν-

HERODOTI HISTORIARUM LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat, quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespontiiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, subegerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paconibus quoque male fuerant mulctati. *Pacones*, Strymonem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

372, 9.

θίους, καὶ ἢν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπακαλέσωνται σφας
 οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν
 ἢν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν ἐποίηεν οἱ Παί-
 10 νες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῇ προ-
 στήῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τρίφασίῃ ἐκ προκλήσιός
 σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
 βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
 θίων, ὥς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοκτο οἱ Παί-
 15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ᾽ ἄν· παρα-
 σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴῃ ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος
 „ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τῷσι Περινθίοισι
 παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
 τησαν, καὶ ἑλιπόν σφῶν ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ 2
 Παίωνων πρότερον γεγόμενα, ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
 tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
 massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
 Quibus quum castra *Perinthii* opposuissent in sub-
 urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
 men singulare; etenim virum cum viro, et equum
 cum equo committebant, et canem cum cane: et
 duobus certaminibus vicerunt *Perinthii*. Qui quum
 prae gaudio paeonem canerent, tum coniectantes
 Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
 runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
 rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes *Perin-
 thios* adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
 riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
 Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γνωμένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. αἷς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἀρχοιτο, ἢ Φρο-
 νέοι κατὰ ταῦτό, ἀμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῶ κρά-
 τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ
 γὰρ τοῦτο ἀπορὸν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγέ- 5
 νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λά ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὔτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρεῶνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
 τέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
 Perinthe, per Thraciam exercitum circumducens Me-
 gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) THRACUM natio, post Indos utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis Getis; et Trausis, et qui ultra

373, 40.

οἰκεόντων. Τούτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
τες ποιεῦσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
πάντα κατὰ ταῦτά τοῖσι ἄλλοισι Θηξὶ ἐπιτελέουσι,
κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι
5 τοιάδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπῆϊα πάντα πάθει·
τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
πτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστω- 5
ναίων, ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
λὰς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
γάλη τῶν γυναικῶν, καὶ Φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
ἣ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et Getarum quidem in-
stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
posui. Trausi vero, aliis quidem in rebus, reliquis
Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra Crestonaeos ha-
bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter uxo-
res disceptatio et acris amicorum contentio super hac
quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἐαυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνβάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅνεις 6
 δος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
 λων Θρηίκων ἐστὶ ὁδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βεύλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ 5
 γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι καὶ ὠνέονται τὰς γυναικας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
 νές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
 τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον. 7
 οὗτοι μὲν σφρων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ. Θεοὺς 10

marito. Deint, quae talis iudicata est, et cui hic honos habetur, illa, a viris atque mulieribus collaudata, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime cognatione attingunt, et iugulata unâ cum marito sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id ducunt, namque maximum hoc eis probrum censetur. (6.) Reliqui *Thraces* hisce utuntur *institutis*. Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Virgines non custodiunt, sed congregi cum quibusque voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custodiunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudicatur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otiosum esse, honestissimum habetur: terram colere, quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vivere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mores. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τοῦσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρέξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἶδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ παν-
 τοῖα σφάζαντες ἱερίᾳ, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἀεθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρησίων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἔτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἷτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες
 αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέραν ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρῆμος χώρα
 φαίνεται εὐῶσα καὶ ἀπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaeque celebrantes convivia. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrâ
 condunt. Postquam tumulum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θέσθαι οἰκίοντας πέραν τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδι-
 κῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἀρματηλατέειν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφάας ἀποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκίον-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibetur
 esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustris autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustris vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Caeterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apeş* occupare terras

Θρηῖκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέραν τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκόντα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοίκετα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγαβάζος Περσέων κατήκοα ἐποίησε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δὲ, ὡς διαβαὼς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας εἰς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Milesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrcinum Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

Herod. T. II. P. I.

C c

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ
 δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἑὼν, αἰτέει
 Μιτυλήνης τυρανεῦσαι. τελευθέντων δὲ ἀμφοτέρωσι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἵλοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνή-
 νεικε, πῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζω, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παϊόνων τυρανεύειν,
 ἀπικνέονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, με-
 γάλην τε καὶ εὐεϊδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τιζόμενον εἰς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλάθου-

igitur hic optavit. Coēs vero, ut qui non tyrannus,
 sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Im-
 petrato uterque quod optaverat, eo se contulit.
 (12.) Posthaec oblata *Dario* est res quaedam, qua
 conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo,
 ut *Paeonas* subigeret, et ex *Europa* in *Asiam* ab-
 stractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pi-
 gres et Mantyas, viri Paeones: qui, postquam Darius
 in *Asiam* traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occu-
 pare *Paeoniae*, *Sardes* venere, secum ducentes so-
 rorem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hī
 observato tempore quum Darius in *Lydorum* subur-
 bio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem,
 quam poterant optime instructam, aquandum mise-
 runt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λινόν. ὥς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λύδια, τὰ
 15 ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
 κето ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε τὸν ἵππον ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτῷ ἐς ὄψιν. ὥς δὲ ἤχθη, παῤῥησαν
 καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὐ κη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες
 5 τουτέων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὀποδαπὴ εἷη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus *Da-*
rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὃ δ' ἀμείβετο· „τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνω δάσποντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὃ δὲ Στρυμῶν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶσαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἀποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὃ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἶσαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡβέων Παίονας, καὶ παρ' ἐωυ-

gante, Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ita habere, promte responderunt: nam ea ipsa causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad *Megabazum*, quem in *Thracia* copiarum ducem reliquerat, literas scripsit *Darius*, iubens eum *Paeonas e sedibus suis abstrahere*,

377. 59.

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔθεε Φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηάκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, 15
 αἰλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι, συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπανται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτέων, εἰούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιτε-
 10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, *bellum* intulit *Paeonibus*. (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἔχονμένας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ'
 ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐ-
 τοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαῖονές τε,
 καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης,
 16 ἐξ ἡβέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ
 περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριαῖ-
 νας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρα-
 σιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπει-
 ρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαυρέειν 5
 ᾧδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ
 ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα
 μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι
 ἱκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πο-
 λιῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰσθᾶσι τοιῷδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Paeones, postquam rescive-
 runt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad
 suos quique lares sese contulerunt, Persisque se de-
 diderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones*
 vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem
 lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam
 sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* mon-
 tem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*,
 item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nul-
 latenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos,
 qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potesta-
 tem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt
 tali modo, Stant in medio lacu tabulata, altis palis
 instrata, quae angustum habent ex continente adi-
 tum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabu-
 lata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζῶντες ἐξ οὐρεος, τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναιῖκα ἐκάστην ὃ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἀγεται δὲ ἐκάστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἐκάστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παῖδιά δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χορτον ἰχθύς. τῶν δὲ πληθὺς ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον ἐπισχών, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωναας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuuntur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hīc autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decident. Equis et iumentis pro pabulo pisces prae-bent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuam corbem ex fune in aquam demisit, brevi interpositā morā plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paconibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

δρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκησιότατου ἐαυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνει-
6 ρος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηίκων ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουνσι, ἀλλ'
ἐῷσι αἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσησθαι. τὰς δὲ
γυναικας ἰσχυρῶς φυλάσσουνσι καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὔτοι μὲν σφρων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrium censetur.
(6.) Reliqui *Thracēs* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τοῦσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρὲξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μῶνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἐωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἶδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ παν-
 τοῖα σφάζαντες ἱρήϊα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεισι παντοῖον,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἀεθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἔτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἷτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες
 αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα
 φαίνεται εὐῶσα καὶ ἀπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaeque celebrantes convivia. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrâ
 condunt. Postquam tumulum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θέσθαι οἰκίοντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 ὄνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδι-
 κῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξύτατους· ἄρματῆλατέειν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τουτέων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῇ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφίας ἀπαίους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκίον-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustis autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Caeterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hasta*e.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *ape*ς occupare terras

Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσai τὰ πέτρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότε· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύστρογα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αὐκίητα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης πέρι λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δέ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκητο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιάου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κῶεω. μεταπεμφάμενος δὲ σφεας εἰς Σάρδεις, εἰδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιάϊος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) *DARIUS* simulatque traiecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab *Histiae*o Milesio in se collati, et consilii a *Mitylenaeo* Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero *Myrcinum* Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ
 δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε εὖν, αἰτέει
 Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέρωσι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἶλοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνή-
 ρκει, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παϊόνων τυραννεύειν,
 ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, με-
 γάλην τε καὶ εὐεidéα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τίζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδωρ ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλώθου-

igitur hic optavit. Coës vero, ut qui non tyrannus,
 sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Im-
 petrato uterque quod optaverat, eo se contulit.
 (12.) Posthaec oblata *Dario* est res quaedam, qua
 conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo,
 ut *Paeonas* subigeret, et ex *Europa* in *Asiam* ab-
 stractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pi-
 gres et Mantyas, viri Paeones: qui, postquam Darius
 in *Asiam* traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occu-
 pare *Paeoniae*, Sardes venere, secum ducentes so-
 rorem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hi
 observato tempore quum Darius in Lydorum subur-
 bio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem,
 quam poterant optime instructam, aquandum mise-
 runt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

σαν λῖνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν; οὔτε Λύδια, τὰ
 15 ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
 κето ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησασμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρῆιος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἑαυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὗ κη πρόσω σκοπὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τῷ Δαρείῳ ὁποδαπὴ εἴη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus *Da-*
rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὃ δ' ἀμείβετο· „τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐβέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δάσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὃ δὲ Στρυμῶν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὃ δὲ εἰράτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιεέτο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ παρ' ἐων-

gante Dario, cuiās illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: *quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent?* Responderunt illi, *venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae?* Cui illi, *rem ita habere*, promte responderunt: nam eā ipsā causā haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thrācia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens eum Paeonas e sedibus suis abstrahere,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔθεε Φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἵεσαι, 15
 αἰλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὴ Παῖονες ἦσαν ἐταῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι, συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 στοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἀνω ὁδὸν τράπονται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας
 αὐτέων, εὐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπε-
 10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, currit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, *bellum intulit Paeonibus.* (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, yiris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἔχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἐαυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοντο σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὲ Παιόνων Σιροπαϊόνες τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαϊον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριαῖνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν 5 ὧδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐzeugμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσθον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἱκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστάσι τοιῶδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Paeones, postquam resciverunt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad suos quique lares sese contulerunt, Persisque se dediderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones* vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* montem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*, item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nullatenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos, qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potestatem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis instrata, quae angustum habent ex continente aditum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabulata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζόντες ἐξ οὐρεος, τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναιῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναιῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδιά δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuuntur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hīc autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decidant. Equis et iumentis pro pabulo pisces prae-bent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuam corbem ex fune in aquam demisit, brevi interpositā morā plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paconibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσαντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτων τάλαντον ἀργυρίου. Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσῳρον καλεό-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καί
σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας Φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in *Macedonia* eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

τάδε „Ξεῖνε Μακεδὼν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σησι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξεινίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπει νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἀνδρας γυναικῶν ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ἐόντες δεσπόται, προσχρῆζετε τούτων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 της μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεό-
 μιναι ἦλθον, ἐπέξῃς ἀντίαι ἴζοντο τοῖσι Πέρσησι. ἐν-
 20 ταῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ εἰλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: HO-
 SPES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excep-
 sti, et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres accessit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἣ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίαι ἔζε-
 σθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομενέων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἄπτοντο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ Φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδευμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεὼν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἅτε νέος
 τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τὰ
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιάων τε ἀνα-
 „παύεο, μὴδὲ λιπάρει τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνιεῖς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illarum
 contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακαίσιμόν σου σὺν ἡμῖν τοὺς λό-
„γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον.
„ἐγὼ ὦν σευ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἀνδρας τού-
15 „τους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων
„τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
„Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
„Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
„ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
„βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
δ „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
„τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
„τας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
„φίλον ἐστὶ, ἀφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὅπι-
„σω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili, inquit, sermonem tuum hominis esse ex-
candescens; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar.* (20.) Postquam Amyntas,
haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospi-
tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras.* Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῇτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρῆγε ἔσω. παρὰ-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῆσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τόδε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλευόμεθα ὑμῖν· ὥς παντελέως μιά-
 „θητε τιμεώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ εἰστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὥς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

25 ῥίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα | τῷ
 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφεων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
 το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὔτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
 ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Φεραπήτῃ αὐτέων·
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ Φεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ· πάντα δὲ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο· καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
 Φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀδελ-
 Φεήν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγηθή.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγονό- 22

lecto excepisse. Haec locutus *Alexander*, iuxta quem-
 que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
 pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
 conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
 perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
 plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
 secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
 runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
 virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multā pe-
 cuniā, et sorore sua, cui nomen erat *Gygaea*, in
 matrimonium datā *Bubarae*, viro Persae, duci eorum
 quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
 Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a *Perdicca* oriundos (*Amyntam* et

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιωτάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5
 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀββλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὥς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στά- 10
 διον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπῖκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπῖκετο εἰς Σάρδεις. αἵτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἰστιάϊου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo Graecos fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, Graeci, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) MEGABAZUS, *Paeonas* ducens, ad Hellespontum pervenerat; indeque, eo traiecto, Sardes pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

- 5 ρεὴν Φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά· ἐστὶ Μύρκινος·
 μαβαὶν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
 ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „Ω βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
 „κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσι-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλός τε πολλὸς μὲν Ἑλλήν περιoi-
 „κέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτεω ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγέται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκῆῳ πολέμῳ συνέχῃαι· τρόπῳ
 „δὲ ἡπίῳ μεταπεμφάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad Strymonem fluvium est, et *Myrcinus* vocatur; *Megabazus*, cognito quod agebat *Histiaeus*, simulatque cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes pervenit, haec ad *Darium* verba fecit: *O rex, quamnam tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copiosa ad construendas naves est materia, et multi sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes circum habitant Graeci, frequentesque barbari, qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusserit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam autem in potestate eum habueris, danda opera ne*

„περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίξεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρῆ- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοώτερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νοέω γὰρ πρῆγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιεύμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum
Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec
ei diceret: Histiaee, rex Darius haec ait: Ego,
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu, saveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
His verbis fidem habens Histiaeus, magnique faciens
regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
locutus: Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Si-
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν
 „βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ιδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι-
 „μιώτατον ἀνὴρ Φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρή-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τὰδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος εἶναι καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελφεὸν ἐαυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

*oculis, protinus nullius alius rei tantum me desi-
 derium cepit, quam tui videndi, et tecum sermo-
 nes miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum
 pretiosissimum esse virum amicum, qui tam in-
 telligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te
 adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum
 testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris,
 tibi que ego haec propono. Missam fac Miletum,
 et recens conditam in Thracia urbem: me vero
 sequere Susa euntem, et habe quae ego habeo, meus-
 que esto commensalis et consiliarius. (25.) His
 dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum
 eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium,
 Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis
 vero maritimae orae praesidentibus ducem nomina-
 vit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
 Herod. T. II. P. I. D d*

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν
 βασιληῶν δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον
 ἐδίκασε, σφάζας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην
 σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἕζων ἐδίκασε· ἐντανύσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνήσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζω
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἴλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἴλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἴλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἴλε Λῆμνόν 5
 τε καὶ Ἰμβρόν, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκομένας. (Οἱ μὲν δὲ Λῆμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ
 iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

384, 74.

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ πε-
 ριεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάρη-
 τον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελ-
 5 Φεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευταῖ.)
 Αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατε-
 στρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώ-
 μενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυ-
 θῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τσαῦτα
 ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, 28
 καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι
 γίνεσθαι κακά. τούτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ
 τῶν νήσων προέφερε· τούτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
 5 ἡ Μιλήτος αὐτὴ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii
 omnes ἄνεως (vel ἄνιος) κακῶν.

mum male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis
 Lycaretus, Maeandrii frater, regis Sami, a Persis
 est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mor-
 tuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitu-
 tem redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam
 conferens quod desertores fuissent Scythicae expedi-
 tionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scy-
 thia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu
 functus est.

(28.) BREVIS deinde malorum fuit intermissio; sed
 mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ioni-*
bus. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentiâ
 superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se
 ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μά-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον,
 ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ἰοιῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινα 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεσθηκυῇ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόν-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

*Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt Parii: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem Parii hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi Miletum pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum*

πέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφείας
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
15 πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ᾧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀριστα-
5 γόρης ὁ Μολπαγόρειω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς
Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρειω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρῶ ἐόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμει-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua *privatam rem suam administras-*
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala coe-*
perunt Ioniae oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriā
pulsi *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine *Miletum Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρειω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δύναμιν τινα, καὶ
κατέλθοιεν εἰς τὴν ἐαυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι'
ἐαυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆ-
ψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι
λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατὰγειν αἰκόν-
„των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυθάνομαι γὰρ
„ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. ἌρταΦέρνης μοι τυγχά- 20
„νει ἐὼν φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἐστὶ παῖς, Δα-
„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβαλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατὴν
„τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν-
„δρα ποιήσῃν τῶν ἂν χρηρίζωμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi praeberet, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praeest orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν
ἢ δύναιτο ἄριστα· καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ
δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντας· ἐλπίδας
πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσιν τοὺς Νάξιους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς
δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τουτέων
τῶν Κυκλάδων οὐδεμίῃ κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
θεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ αἰν-
5 δραπόδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτης,
„κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμαμάτων τῇ στρα-
 „τιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσασθαι βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρτημένας, Πάρον
 „τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλευμέ-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσασθαι Εὐ-
 „βοίῃ, νήσῳ μεγάλη τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 αἰμύβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξη-
 „γητὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραίνεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquies Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, περιχαρὴς ἔων, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρῳ λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὄμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πausanίης ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρω χρόνῳ τούτων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, ducemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας εἰς Καύκασα, ὡς ἐν-
 δεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ εἰς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆ-
 γμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι. περιϊόντος Μεγαβά-
 τω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσω· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλήν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινὸν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοντο. ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

τῶν ἰδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
 δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγ-
 20 „μασι τί ἐστὶ; οὐ σὲ ἀπέστειλε ἌρταΦέρνης ἐμέο πεί-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
 τούτοισι, ὡς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε εἰς Νάξον πλοῖον ἄν-
 δρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι
 πρήγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34
 δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ
 μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
 ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 50 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάζαντο. Καὶ
 οὔτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέ-
 μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad
 te vero, inquit, quid hae res pertinent? Nonne te
 Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
 quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?*
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκειον μῆνας τέσσερας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10 καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλεῦνός τε ἔδεετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι Φυγᾶσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπ' ἐξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεε τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκεε 5 τε τὴν βασιλείην τῆς Μιλήτου ἀπαιρησέσθαι. ἀρρώδέων δὲ τούτέων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπ' ἵχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt. Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae adtulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluribus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella extruxerunt, et male adfecti in continentem se receperunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa implere Artapherni non posset, simulque premeretur stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat; timensque quod et exercitus male esset adfectus, et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existimans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec singula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat enim forte per idem tempus, ut *servus*, cui *caput punctis* erat *notatum*, Susis ab Histiaeo adveniret,

σέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀριστα-
 γόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
 10 Ἀρισταγόρῃ σημήναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
 εἶχε ἀσφαλές σημεῖναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν
 ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξηρήσας τὴν
 κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
 ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
 15 τειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται εἰς
 Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃ ξυρῆσαντά μιν τὰς τρί-
 χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσή-
 μαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
 δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
 20 ἐώντοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινο-
 μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασ-
 σαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus*
 enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem
 moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei
 significaret, haberet rationem, quum viae omnes es-
 sent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissi-
 mum, totondit, punctisque notavit; deinde exspe-
 tavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque
 capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud moni-
 tum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet
 Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque in-
 spicere. Significabant autem notae, quemadmodum
 ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*.
 Id Histiaeus fecit, aegerrime ferens Susi sese deti-
 neri: nam, defectio si exstitisset, magnam spem ha-
 bebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 εἰς αὐτὴν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφίνας τὴν τε
 ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὸντοῦτο ἐξεφέρον-
 το, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε „ποιέειν ὅπως ναυκράτεες τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium*. Quum autem intelligat, (sic verba facere perrexerit) *quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἰσαν ἄσθενά· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
 15 ρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδῇσι, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι
 χρεῶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
 20 τῶ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώ-
 μη. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανάλιος Μυλασσέα, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιάϊον Τύμνῳ Τερμερέα, καὶ Κώῃν Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρείῳ Μιτυλήνῃν ἐδώρῃσατο, καὶ Ἀρισταγόρῃν Ἡρα- 5
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνοὺς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετείς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίῃν ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ ταῦτ' οὗτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ Φίλα βουλόμενος
 ποιεέσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδίδους, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώῃν μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπῆσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et *Coën*
 quidem Mitylenæi, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæi
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστη τῶν πόλεων κελύσας ἐκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς εἰς Λακεδαιμόνα τριῖναι ἀποστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῖς ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτου δὲ τοιούτου ἑόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἴ τοι σύ γε σεωτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν „τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτέον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatis sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixerunt: *Quandoquidem tu tibi ipse*

„σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ 10
 „τε ται οὐ τίκτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φάς
 „τουτέων οὐδέτερα ποιήσῃν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλεύειν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εὐῶσαν
 ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφeron Ἀναξαν-
 δρίῳ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περισχόμενόν σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῇται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσα-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatis gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 eat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haec
 ephori et seniores, re deliberata, haec Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquiunt, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
 10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
 δύο, διξὰς ἰστίας οἶκει, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτητι-
 κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διαλόντος, ἡ ἐσώστερον 41
 ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
 αὕτη τε ἔΦεδρον βασιλέα Σπαρτητήσι ἀπέφανε· καὶ
 ἡ προτέρη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τό-
 6 τε κως ἐκύησε, συντυχὴ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ
 αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι
 πυθόμενοι ὥχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτέων,
 τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔΦοροι τίκτου-
 10 σαν τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε
 Δωριέα, ἰθὺς ἴσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ ταῦτον ἰθὺς
 ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
 adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
 insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
 quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
 teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
 hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
 cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
 git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravis
 esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
 turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
 Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
 pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
 sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
 que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένεια τε-
 κοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εὐῶσα θυγάτηρ
 Πρινητάδew τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαδίην αὐτὸς
 σχήσων τὴν βασιλείην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης αἰπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένεια, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξίων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληθὺν
 Σπαρτιήτας, ἄγε εἰς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστηρίῳ χρησάμενος, εἰς ἥτινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante executus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

αἰπὴν εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' εἰς Κύνυπα, οἴκισε χώρον
κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαθεῖς δέ
15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακίων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχηδονίων, ἀπίκητο εἰς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δέ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν,
Φᾶς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδῶν, αὐ-
5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
εἰς Δελφούς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ ἀιρήσειν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ εἰς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρίται, σφέας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐαυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theraeis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus;
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-
rā quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eā*,
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praeterve-
ctus. (44.) Per id tempus, ut memorant *Sybaritae*
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνήτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξένον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδῶν μάντιν Ἠλεῖον μῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιῶδε. παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱρὰ αὐ-
 πρὸςχώρεε χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδει-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα

XLIV. 14 seq. ὧν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unā cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

393, 74.

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν
πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίη ἐπωνύμῳ Κραστή· τοῦ-
5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη.
εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδέν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίηε,
εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ'
ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίη μὲν τῷ Ἥλείῳ ἐξαίρετα ἐν
γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε
τοῦ Συβαρτικοῦ πολέμου Δωριεύς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
15 λαπλῆσια ἢ Καλλίη. ταῦτα μὲν νῦν ἑκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κρᾶστιν ed. Schaeff. et Borth. ex coniect.
et dein Κραδίη pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine
Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam con-
sociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; par-
tim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argu-
mentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra
vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecis-
set ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et
captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuis-
set interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant
in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Eleo, quae
ad meam usque aetatem posteris Calliae possederunt:
Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui
tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura
quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profe-
runt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείβεται αὐτέων, τούτοις προσχωρέειν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτιστάι Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μῦθος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων πε-
 ριέγενετο τούτου τοῦ πάβεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινωίων τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρειω. μετὰ δὲ, ὡς ταῦτον κατέϊλε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ ἐμουνάρχησε
 χρόνον ἐπ' ἄλγρον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βα-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμοσάμενος Τή-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, Thes-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 raeum erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidae

394, 5.

λυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκῇ τε τριήρεϊ καὶ
 οἰκῇ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσιῇσι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἥρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ᾗν Γοργῶ.

ΑΠΙΚΝΕΊΤΑΙ δ' ὧν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum crexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὲ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδος ἐνετέμνη-
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 5
 ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τάδε· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι αὐτ' ἔλευ-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, 10
 „ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προεστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰω-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἀλχιμοὶ εἰσὶ ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη αὐτέων ἐστί

venit *Aristagoras*, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferebat, ut narrant Lacédaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviique omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
 reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
 filios, qui liberi esse debebant, probum et dolor
 maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
 ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
 principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
 te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
 nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
 hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
 vos vero bellica virtute praeter omnes populos

394, 35.

„τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζυγία τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατοίκηται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἴωνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί,
 „οἰκέοντές τε χάσῃ ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόν-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δέ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπρὸβατάτατοι τε ἐόντες ἀπάντων τῶν

eminentis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superato sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulerat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότεροι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ἣ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τά-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον Φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οὐδὲ, καὶ οὗτοι ἔοντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώραν τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαίταν ποιέεται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλούτου
 „πὲρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεὸν ἐστι
 „ὕμεας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβίσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annuum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

395, 66.

„ὄντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους”
 „τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποδινή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.”
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσέων ἡμερέων
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰωνῶν ὁδὸς εἰς παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἑὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκείνῳ εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui nihil possident quod sit auri aut argenti simile, cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae periculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quidpiam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tantum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus responsioni dies, et ad locum ventum est de quo conveniant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo, et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offendit. Nam quum non id quod res est dicere debuisset, ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex

Ἀσίην, λέγει δ' αὖν, τριῶν μηνῶν Φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ᾤρητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „ὦ 10
 „ξῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέα λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε ἐς τοῦ Κλεομένους· ἐσελθὼν δὲ εἶσω, ἅτε ἱκετεύων,
 ἐπακούσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μῦνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε εὐὸν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ

L. 12. εὐπέα. εὐπετία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filioli, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae caussā. Ibi *Aristagoras* a

δέκα ταλάντων ὑπισχνέμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
 10 ἰδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προέβαινε τοῖσι
 χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πεντήκον-
 τὰ τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο,
 „Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξείνος, ἢ μὴ ἀποστάς ἦς.“
 ἃ τε δὴ Κλεομένης, ἡσθεὺς τοῦ παιδίου τῇ παραίνεσι,
 15 ἦτε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται
 τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
 πλεόν ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.

Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ αἶδε. Σταθμοὶ τε παν- 52
 ταχῇ εἰσι βασιλῆιοι, καὶ καταλύσεις κάλλιστα· διὰ
 οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γέ
 Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
 5 ρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ ἑννεήκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
 quae petiisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleo-
 mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
 mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
 lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrup-*
pet te hic hospes, ni ocius hinc abscesseris. Et
 delectatus *Cleomenes* puellae monito, in aliud con-
 clave abiit, et *Aristagoras* Spartā omnino excessit,
 neque ei licuerat *de itinere ad Regem* plura com-
 memorare.

(52.) Est autem illius *itineris ratio* huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
 diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ac
 tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti
 sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
 cum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' ᾧ
 πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτήριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὗρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροι διξὰς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ Φυλακτήρια παραμείψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὗρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς ἡμισὶ περητός, τῷ ὄνομα Εὐφρήτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ ἡμισὶ περητοὶ τέσσερες 20
 διὰ ταύτης ρέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθεῖναι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

397, 27.

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματι-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κῦρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισὺ ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική τοῖσι παρασάγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si

γῆσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια ἔστι ἐς τὰ βασιλῆϊα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα- 5
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγέων ὄντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιούσι, ἀναισιμούνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς
 εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῦ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστῃ καλεῖται,
 τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus* usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadiorum tredecim millia et quingenta, quum sint parasangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis diebus centena et quinquagena stadia conficiendo, consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemonio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem adscenditur*, recte ille dixit. Si quis vero curatius etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo; namque adiici debet iter Epheso Sardes faciendum. Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec *Memnonia* urbs vocatur, stadiorum omnium summam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

398, 58.
 σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηκύνεται ἡ τρί-
 μνηος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
 ἤτε ἐς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρας.

ἘΠΕΙ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίῳ δὲ τοῦ
 τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἐωυτοῦ πά-
 5 θεῖ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
 διος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
 τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
 Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
 Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππαρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
 μέγαν καὶ εὐεidéα, αἰνίσσεσθαι τὰδε τὰ ἔπεα·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
 ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Sparta pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
 contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannia*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, Hippiae
 tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
 imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
 fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
 Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
 annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
 tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
 oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
 nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
 stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
 cis his verbis ipsum adloquentem:

- Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότε θυμῷ· 5
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.
ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.
57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονέες οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτίην καλομένην· οἶκον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπο- 5
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖσιν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmici prius ab Argivis fuis-
sent pulsi, deinde Gephyraei hi a Boeotis eiekti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

399, 86.

Ἀθηναῖον. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
 διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα
 5 οὐκ ἔόντα πρὶν Ἕλλησι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 10 βόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντες σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hic commemorantur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo advennerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes adtulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nullus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul cum sermone, litterarum etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant *Hellenes Iones*: qui litteras edocti a *Phoenicibus*, usi sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos invaluit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat, quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήϊα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι ποτὲ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι 15
 αἰγέσι τε καὶ οἰήσι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔοντα τοῖ-
 σι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυῶν μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην αὖ εἴη κατὰ Λαΐον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τῆν περικαλλές ἄγαλμα.

5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὲ αὐτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναβείς, καὶ μὴ ἄλλος τῷτὸ οὐνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι
μουναρχείων ἀνέθηκε τῆν περικαλλές ἄγαλμα.

5 Ἐπὶ τούτου δὲ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρ-
χέοντος ἐξανιστάται Καδμῆιοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέ-
πονται εἰς τοὺς Ἐγχέλας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέν-
τες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖουσιν εἰς Ἀθήνας· καὶ
σφι ἰρά ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων
ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱερόν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

*Laodamas istum tripodem, sua in urbe monar-
chus,*

hoc insigne decus tibi magnè dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiecti, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictī, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φοβέες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίῳ τυραννεύοντος καὶ ἐμπικρανομένου Ἀθηναίοις διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμααιῖδαι, γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων φυγάσι περωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προχωρεῖ κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρωμένοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λεψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμααιῖδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulis per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydriion* supra Paeoniam, quem locum tentandi reditus caussâ et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκᾶν, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἶα δὲ
 χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πωρίνου
 λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξ-
 ποίησαν. Ὡς ὧν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρή-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίᾳ στο-
 λῶ εἴ τε δημοσίᾳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ ταῦτό
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμέλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῶ, ἐξελῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxerunt. Quumque divitiis abundarent, et inde a maioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quamquam conventum esset ut totum templum ex porino lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*, ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur, pecuniâ persuaserunt *Pythiae*, ut, quoties Spartani cives *Delphos* venirent, sive privato nomine sive publico oraculum consulturi, constanter illos moneret, ut *liberarent Athenas*. Proinde *Lacedaemonii*, quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt *Anchimolium*, *Asteris* filium, cum exercitu, spectatum inter cives virum, qui *Pisistratidas* Athenis pelleret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά-
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθναόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλῆς ἐπικουρίην· ἐπι-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλήν τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμμηχανέατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χώρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα 20
 δὲ διέσθαιρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αἰ-
 τέων ἐς τὰς νέας κατέρεξαν. Ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαιμόνος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιου

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. De tona
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
 κλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
 μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
 στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
 νεα τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
 Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
 μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφῶν ἔπεισον
 ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγεγόμενοι ἀπαλ-
 λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
 10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλευμέ-
 νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
 γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδέν τι πάν- 65
 τως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστράτιδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
 οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόουν ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρά-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
 men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
 (64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
 serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
 dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
 per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
 primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
 gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
 draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
 liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
 unā cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
 piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
 (65.) Nequāquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
 erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
 instituere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

γῆσι, καὶ ὁ παρασάγγελος δύναται τριήκοντα στάδια,
 ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια
 ἔστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα- 5
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγέων ἑόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίαν. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιούσι, ἀνασιμουῦνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἶπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὁρθῶς
 εἴρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τουτέων ἔτι διζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστῳ καλεῖται,
 τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus*
 usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adiaci debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec
Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάγτης, 55
ἤτε ἐς τὰς Ἀθήνας, γενομένας τυράννων ᾧδε ἐλευθέρας.

ἘΠΕΙ Ἰππάρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππiew δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑαυτοῦ πά-
5 θει ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος εὐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππάρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεidéα, αἰνίσσεσθαι τὰδε τὰ ἔπεα·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Spartā pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, Hippiae
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετλήοτι θυμῷ·

5

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρῃ ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερτιθέμενος ὄνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονέες οἱ Ἰππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίης τὴν ἀρχήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτὴν καλεομένην· οἶκεον δὲ τῆς χωρῆς ταύτης ἀπο- 5
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖσιν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

Nemo hominum iniustus non solvit tempore poenam.

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad somniorum coniectores retulit: deinde vero, sacris averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant *Hipparchi* percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex *Eretriâ* fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus reperio, *Phoenices* fuerunt ex illorum numero *Phoenicum*, qui cum *Cadmo* in hanc regionem, quae nunc *Boeotia* vocatur, venerant; et *Tanagricum* eiusdem regionis tractum, sorte acceptum, habitaverunt. Inde postquam *Cadmei* prius ab *Argivis* fuissent pulsī, deinde *Gephyraei* hi a *Boeotis* eiecti, *Athenas* se converterunt. Et illos receperunt *Athe-*

- Ἀθηνέων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
 διδασκαλία ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ρυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιόικεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἕλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 10 βόντες διδαχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hîc commemorentur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adven-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*,
 quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *literas*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat.
 Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
 utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul
 cum sermone, *literarum* etiam ductus immutarunt.
 Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
Hellenes Iones: qui *literas* edocti a *Phoenicibus*, usi
 sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
 quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆϊα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κατὰ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι 15
 αἰγέσσι τε καὶ οἰέσσι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμηϊὰ γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἑόντα τοῖ-
 σι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυὼν μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοάων.
 ταῦτα ἡλικίην αὖ εἶη κατὰ Λαΐον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
(id est, libros papyraceos) antiquitus *diphtheras*
(membranas) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *literas Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τῷτ' οὐνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπου τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπῳ Ἀπόλλωνι
μουναρχέων ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρ-
χέοντος ἐξανιστάται Καδμείῳ ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέ-
πονται εἰς τοὺς Ἐγχέλας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέν-
τες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖουσιν εἰς Ἀθήνας· καὶ
σφι ἰρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων
ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Διμήτρος ἱεὸν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

*Laodamas istum tripodem, sua in urbe monar-
chus,*

hoc insigne decus tibi magnè dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eieci, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relict, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γε-
 Φυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φο-
 νέες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν
 τὸν κατ' ἀρχαὸς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθε-
 ρώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίῳ τυραννεύοντος καὶ ἐμπι- 5
 κραινομένου Ἀθηναίοις διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον,
 Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες
 Πεισιστρατίδας, ἐπὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθη-
 ναίων φυγάσι πειρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προε-
 χῶρες κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρωμέ- 10
 νοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Δελφύδριον
 τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνί-
 δαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ'
 Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriam profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulis per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydriion* supra Paeoniam, quem locum tentandi reditus caussâ et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκῶ, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἶα δὲ
 χρημάτων εὖ ἦκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πατρὶου
 λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρη-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἴ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ ταῦτό
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxerunt. Quumque divitiis abundarent, et inde a maioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quamquam conventum esset ut totum templum ex porino lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*, ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur, pecuniâ persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani cives Delphos venirent, sive privato nomine sive publico oraculum consulturi, constanter illos moneret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii, quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, spectatum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pelleret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθνάνομε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλῆς ἐπικουρίην· ἐπι-
 ποιήτο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμαχούς οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμμηχανέατο τοιάδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χώρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα 20
 δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐ-
 τέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὲ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου

coniunctos : nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum : estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
 κληίου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
 μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
 στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
 νεα τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
 5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἡπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι εἰς τὴν
 Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
 μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφῶν ἔπεσον
 ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγεγόμενοι ἀπαλ-
 λάσσοντο ὡς εἶχον ἴθυσ ἐπὶ Θεσσαλίῃς. Κλεομένης δὲ
 10 ἀπικόμενος εἰς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλευμέ-
 νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
 γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδέν τι πάν- 65
 τως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
 οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόουν ποιήσασθαι, οἱ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
 men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
 (64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
 serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
 dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
 per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
 primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
 gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
 draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
 liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
 unà cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
 piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
 (65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
 erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
 instituere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν 5
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλωσαν.
 τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνε-
 τετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἕτα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονό- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
 του δὲ καὶ τῷτ' οὐνομα ἀπερμημόνευσε Ἴπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā *Pisistratidae* Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus* et *Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδί θείσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπανυμίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν ὅσα δὲ ἐλευθερω-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεά ἀπηγήσιοι, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοη-
θεῖν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εἰῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυναστεύον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνί-
δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, αἰτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia *Alcmaeonidarum*, is quem
fama fert corrupisse *Pythiam*, et *Isagoras*, *Tisan-*
dri filius, spectata quidem familia natus; caeterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi *Cario* sacra fa-
ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

κάμιος. ἐστούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσε-
 ταιρίζεται. μετὰ δὲ, τέτραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόρεος καὶ Ἀργαδέω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας ἐπιχωρίων δ' ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἔξευρῶν, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοί, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐωυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθέnea τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ραψω-
 δούς ἐπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπείων εἶνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἀργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέονται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi
 conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* di-
 stributi fuissent Athenienses, *decem tribus* consti-
 tuit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Ge-
 leonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant de-
 sumta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno
 Aiace excepto; quem, ut vicinum et socium atque
 hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur,
 Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est,
Clisthenem Sicyonis tyrannum. Ille enim, quum
 bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* ve-
 tuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quo-
 niam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos ce-
 lebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum
 aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

- 10 λείν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθη-
 ζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χράῃ Φᾶσα,
 „Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκεῖνον δὲ λευ-
 στήρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρείδου, ἀπελθὼν
 ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλ-
 15 λᾶζεται. ὥς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας εἰς Θη-
 βασ τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
 ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἴδρυσσε ἐνθαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγγέσθαι, ὥς
 ἔχθιστον ἔοντα Ἀδρήστῳ ὅς τόν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκι-
 στέα ἀπεκτόνῃ, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τε δὲ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, *an eiiceret Adrastum*. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum
 vero lapidatorem*. Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
*velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
 cyonem*: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
 fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οὐ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὀρταῖς Ἀδρήστου
 ἀπελούμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίπῳ. Οἱ δὲ Σικυῶνιοι 25
 ἐώθεσαν μεγαλωστί κάρτα τιμαῖν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ
 χάρη ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυ-
 γατρῖδος· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ
 τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρή-
 στον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30
 ἐγέραιον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρή-
 στον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε,
 τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίπῳ. ταῦτα μὲν ἐς
 68 Ἀδρήστον οἱ πεποιήτο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ
 μὴ αἱ αὐταὶ ἕως τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι,
 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατε-
 γέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ υἱὸς τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. υἱὸς τε καὶ ὄνου. *Ex coniect. in ed. Schaeß. et Borh.*
adiicitur καὶ χοίρου.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto
 ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant
 autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adra-*
stum. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus
 autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine li-
 beris decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum
 autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum
 calamitates eius tragicis choris celebrabant: non
 Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero
 choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem
 Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthe-*
nes. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium *nomi-*
na mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Ar-
 givis tribus essent. Atque id agens, maxime deri-
 sui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

5 ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
πλὴν τῆς ἐωυτοῦ Φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
ἐωυτοῦ ἀρχῆς ἔβητο. οὔτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο·
ἕτεροι δὲ, Υᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοι-
ρεᾶται. Τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
10 οἱ Σικυῶνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχόντος, καὶ ἐκείνου
τεθνεώτος, ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι
λόγον σφίσι· δόντες, μετέβαλον εἰς τοὺς Ὑλλέας καὶ
Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι
προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν
15 ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τού-
του θυγατρίδεος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δο-
κέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνα, ἵνα μὴ σφισι

*asino desumens, terminationem solam pristinarum
tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio
nomen imposuit: hos enim Archelaos nominavit; re-
liquorum autem alios Hyatas, alios Onatas, alios
Choireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Si-
cyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum
etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde
tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios Hyllaeos,
alios Pamphylos, alios Dymanatas nominarunt:
quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt,
Adrasti filio, tribulesque Aegialeas adpellarunt.*

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Athe-
niensis autem Clisthenes, Sicyonii ex filia nepos,
qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per
contentum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem Athe-*

αἱ αὐταὶ ἔωσι Φυλαὶ καὶ Ἰῶσι, τὸν ὁμῶνυμον Κλει- 5
 σθένηα ἐμμήσατο. ὥς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
 τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖραν
 προσεθήκατο, τὰς Φυλάς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
 πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
 τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
 τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
 70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσού-
 μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνῶται τάδε. ἐπικαλέεται
 Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑαυτῷ ξῆνον
 ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
 νεα εἶχε αἰτῇ Φαιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρειω τὴν γυναῖ 5
 κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
 Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένηα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
 gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
 plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
 suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
 mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
 quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
 niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
 potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
 illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
 menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
 factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
 quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
 cum uxore *Isagorae*. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
 eone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
 que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *ena-*

407, 5.

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
γόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτῶν εἶχαν αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτοὺς δὲ οὐ με-
τεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
ᾧδε ἀνομιώσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησάμενος
δὲ ἐταιρηθῆναι τῶν ἡλικιωτέρων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκείτης ἔζητο
πρὸς τῷγαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
πλὴν θανάτου· Φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστρατέου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidem Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de causa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpā Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθέnea καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέξέσχε. μετὰ δὲ οὐδὲν ἤσπον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγῆλατείε ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ παίψας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾷτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλευμένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ Φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleómenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

15 ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσαι, ἥτις
ἐς τὸ ἄδυτον τῆς Θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἰρηή ἐξα-
νασταῖσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ ταῖς θύραις αὐτὸν ἀμει-
ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει,
„μὴδ' ἔσιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
20 „ρεῖναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
„ρεὺς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐ-
δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
ἔχοιμι ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδωμένοι
ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένα καὶ 73
τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος
μεταπεμψάμενοι, πέμπουσιν ἀγγέλους ἐς Σάρδεις, συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
intrasset, dixit: *Retrogreḗdere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, mortii
destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
viri opera manuum fortisque animi maxima possem
commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
(73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriâ erant
pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστά-
το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
παλεμῶσθαι. ἀπικαμένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρ-
δεις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
Υστάσπεος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες εἶντες
ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοίατο Περσέων σύμ-
μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθη-
ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο·
εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, δίδοναι ἔφα-
σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἑαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπεσι καὶ

LXXIII. 5. *Vulgo omnes γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.*

*sis contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
lum sibi imminere cum Laedaeconiis et Cleomene.
Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
fectus Sardium, quoniam homines essent, et ubi ter-
rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
eos expedivit. Si regi Dario Athenienses terram
traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes, quum se et verbis et factis con-
tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex*

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωταὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιας, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
• Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἑτέρα εἰσίνοντο ἐπίοντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολή
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἐμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εἰσὺσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρτη

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus Boeoti ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et Chalcidenses ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum Athenienses, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτη- 5
 τέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένει. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐπόν- 10
 το· παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπὶ κλητοὶ σφί ἐόντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὁρώοντες αἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unà cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, *ne ambo reges, exeunte*
exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-*
tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam in *At-*
ticam suscepere *Dorienses*: bis enim hostiliter eam
 sunt ingressi, bis vero commodi caussa populi *Athe-*

ναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὗ-
 5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὁρῶς
 αὖ καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
 τιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
 τартον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
 λοποννησίους ἐρέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὲς ἐπέ-
 βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
 Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήνῃ ποιεῦν-
 ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
 θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
 5 θούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
 ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσι τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
 νεύσαντες, ἐπτακασίους αὐτέων ἐζώγρησαν. Τῆς δὲ αὖ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
 gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
 merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
 do ad eiiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
 quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
 Eleusinē invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
 Atheas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
 expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
 sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturo ad Euripum
 properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
 Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
 Pugna cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
 Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετραμισχιλίους κληρύχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐξώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐξωγρημένοισι εἶ-
 χον ἐν Φυλακῇ, εἰς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, δημνέως ἀποτιμησάμενοι· τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κρεμᾶμεναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλ-
 κeon· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι εἰς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, qui equos alunt) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

25 Ἐβρεῖα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,
δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβησαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔβησαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾗξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μοῦνον, 78

ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίῃ ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν, αὐδαμῶν τῶν σφέας

περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-

5 τες δὲ τυράννων, μακρῷ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-

τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβелоκάκεον, ὡς δεσπότη

ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἐω-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinculis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam praeclara res sit iuris aequalitas. Nam et Athenienses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem liberati, longe primi evaserunt. Quae res declarat, quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes: postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρῃσσον.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφείων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολύφη-
μον δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
αἰλίην ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τούτέων „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
„γραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιάες, καὶ οὗτοι γε
„ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθυμῶς συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις „Εγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de Atheniensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent. Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamosum (populum) referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum Thebani, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.*

(80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἀσωποῦ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἶγινα·
 5 „τούτων ἀδελφεῶν εὐστέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῶν γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλεόμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὡς ἑόντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπέδιδον, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

*lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe
 et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere
 nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani,
 quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac po-
 tior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt,
 ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui
 sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes
 Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeaci-
 das auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeaci-
 darum auxilio freti, quum bello lacesissent Athe-
 nienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum
 ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et
 virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum
 magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae,
 quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-*

ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλάσαντες μακροῇσι νηυσὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· 10 ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθη ἢ προσφειλομένη εἰς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἢ γῇ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδάυριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἢ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμῆς τε καὶ ΑὐξΗΣΙΣ ἀγάλματα 5 ἰδρύσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσαμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδάυριοι κότερα χαλκοῦ ποιεόνται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἢ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίῃα. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδάυριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτά· 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante denuntiatum intulerunt. Nam dum hi Boeotis instabant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios maritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum inferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adversus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epidauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*, iussit eos *Pythia Damiae et Auxesia* imagines statuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri. Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, *utrum aeneas faciendas curarent statuas, an ligneas?* Responditque *Pythia, neutrum horum; sed ex sativae oleae ligno*. Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκῆνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δῶσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ξουσι ἕτεος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱερά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδau-
 ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαίων τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπέτελεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδau-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες εἰς
 Ἐπίδαυρον, ἐδίδουσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδau-
 ρίων. ἄτε δὲ ἑόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiducia ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστά-
το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
πολεμῶσθαι. ἀπικειμένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρ-
δεις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
Υστάσπεος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἔόντες
ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοίετο Περσέων σύμ-
μαχοι γινέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθη-
ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συντίθετο·
εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, δίδοναι ἔφα-
σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἑαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπεισι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

*sic contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
fectus Sardium, quinam homines essent, et ubi ter-
rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
eos expedivit. Si regi Dario Athenienses terram
traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes*, quum se et verbis et facili con-
tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex

ἐργοῖσι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐβέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεια βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιας, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
• Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο ἐπίοντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἐμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εἰῶσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψεν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην. Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχ-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus Boeoti ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et Chalcidenses ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum Athenienses, quamquam ancipite
prepsi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτι- 5
 τῶν, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένει. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἔπειθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐῖπον- 10
 το· παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπικλητοὶ σφι ὄντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὀρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἶχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, *ne ambo reges, exeunte*
exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-*
tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam *in At-*
ticam suscepere, *Dorienses*: bis enim hostiliter eam
 sunt ingressi, bis vero commodi caussa populi *Athe-*

ναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατόικισαν, οὗ-
5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς
αὖ καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
τιδέων ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
λοποννησίους ἐρέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὺς ἐσέ-
βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐμβαῦτα 77
Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήϊν ποιεῦν-
ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
5 θούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
νεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγησαν. Τῆς δὲ αὖ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
do ad eiiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
Eleusinen invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
Atheas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturo ad Euripum
properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
Pugnâ cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶ-
 χον ἐν Φυλακῇ, εἰς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, δηνέως ἀποτιμησάμενοι· τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λυ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέβριππον χάλ-
 κειον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι εἰς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, *qui equos alunt*) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

25 Ἐβνια Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,

δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβισαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔβισαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾗσθητο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον, 78

ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν, αὐδαμῶν τῶν σφέας

περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-

5 τες δὲ τυράννων, μακρῷ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-

τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβελοκάκεον, ὡς δεσπότη

ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἐνω-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinclis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet
autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam
praeclara res sit iuris aequalitas. Nam et Athenien-
ses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis
populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem li-
berati, longe primi evaserunt. Quae res declarat,
quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus
fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes:
postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔπρασσον.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφείων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολύφη-
μον δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
αἰλίην ποιησάμενοι. ὥς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τούτῶν „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσιν Τανα-
„γραῖοί τε καὶ Κορωνάιοι καὶ Θεσπιάες, καὶ οὗτοι γε
„ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγομένων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις „Εγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de *Atheniensibus*, *Delphos* miserunt qui deum consulerent. Quibus *Pythia* respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamosum* (populum) *referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum *Thebani*, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.*

(80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἀσωπῶ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα·
 5 „τούτων ἀδελφεῶν εὐστέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χοῆσαι τιμωρητῶν γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλεόμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὡς ἔοντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δέ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀποδίδουσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

*lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe
 et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere
 nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani,
 quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac po-
 tior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt,
 ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui
 sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes
 Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeaci-
 das auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeaci-
 darum auxilio freti, quum bello lacesissent Athe-
 nienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum
 ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et
 virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum
 magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae,
 quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-*

ἐπίφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώ-
σαντες μακροῦσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἑσυραν
Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· 10
ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσυνέοντο.

82. Ἡ δὲ ἔχθη ἡ προσφιλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν
Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ
γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμ-
φορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη
σφέας ἐκέλευε Δαμῖης τε καὶ Αὐξήσιος ἀγάλματα 5
ἰδρύσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσασμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι.
ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται
τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερά τούτων
ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπι-
δαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰρωτά· 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante
denuntiaturum intulerunt. Nam dum hi Boeotis insta-
bant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam
profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios ma-
ritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum in-
ferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adver-
sus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. *Epi-
dauriorum* terra fructum nullum ediderat. Quam ob
calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*,
iussit eos *Pythia Damiae et Auxesia* imagines sta-
tuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri.
Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, *utrum aeneas fa-
ciendas curarent statuas, an ligneas?* Respondit-
que *Pythia*, *neutrum horum; sed ex sativae oleae
ligno*. Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκῆνον τὸν χρόνον, ἢ
'Αθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
ξουσιν ἕτερος ἐκάστου τῇ 'Αθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱερά, καὶ
15 τῇ Ἐρεχθείῃ. κατατινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδau-
ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
ἐλαϊέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τούτου, Αἰγινήται Ἐπιδau-
ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες εἰς
'Επίδαυρον, ἐδίδουσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
5 οἱ Αἰγινήται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδau-
ρίων. ἄτε δὲ ἑόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
fiduciâ ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες ἔόντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
ταῦτα τῆς τε Δαμῆς καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέονται
αὐτέων, καὶ σΦεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σΦε- 10
τέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαίαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἐστὶ οὐνο-
μα, σταδία δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι
ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ, θυσίῃσι τέ
σΦεα καὶ χοροῖσι γυναικῆϊοισι κετόμοισι ἱλάσκοντο,
χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι
αἱ τοιαῦται ἱερογῖαι. εἰσὶ δὲ σΦι καὶ ἄρρητοι ἱερογῖαι.
84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυρίοι
τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαν-
τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
φαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικῶεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον ἔ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
ragi. Dieteriis autem chori illi neminem virum la-
cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
niae apud Epidauros obtinuerant: qui arcanis etiam
sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο·
 ἐπεὶ δὲ ἐστέρησθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
 ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι
 ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαν-
 τες, ἀπαίτειον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
 10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
 ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
 ναι τριῆρὶ μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
 ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλ-
 5 ματα ταῦτα, ὥς σφετέρων ξύλων ἔοντα, ἐπειρῶντο
 ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
 οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
 περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
 ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc accepto responso, Athenienses, Aeginam missis legatis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse negotii. (85.) Iam porro aiunt *Athenienses*, postquam frustra repetitae fuissent statuae, profectos esse Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine missi, quum *Aeginam* pervenissent, statuas has, ut quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basibus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferendas. Hos vero, quum isto modo compotes illarum fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas traxisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru extitisse terrae motum: eaque re territos trahentes,
Herod. T. II. P. I. H h

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρέτας τοὺς ἔλποντας, ὑπὸ ταύταισιν 10
 ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτως
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μῆν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εἰῶσαι νέες, ἀπαμύναςθαι αὐ-
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσονες
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 αὐτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τράπεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginet-*
ae vero contendunt, non unâ navi advenisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 adgressos esse Athenienses; Aeginetas vero his ultro
 cecississe, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ
 cesserint, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

415, 49.

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βα-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶντὸ
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες. ἄλλω δέ τινι
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ
 ταῦτα ποιεῖν· σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομέ-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύ-
 20 σθαι, ἐτόίμους Ἀργεῖους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθόντας
 σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηρώσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταγμένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἄρα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuipiam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινήτων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα μῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γεῖσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5 Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε· κομισθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθόμενας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κείνον μῦνον ἐξ 10 ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων, εἰρωτῶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἑαυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum Athenienses etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

- 15 Θεός δεινότερόν τι δοῦναι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
 ρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην μετέβαλλον
 20 ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρεώνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἡ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὕτη ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλέομεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρὰ σφί ἐκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι
 τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱερὸν τῶν Θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱερὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tunicâ permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum vestimentum olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.) Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maxime dedieent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρήων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτοῖσι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινήτων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τούτου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

89 Τῆς δὲ ἔχθρας τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆταί τε δὴ ἐδῆεν τῆς Ἀττικῆς τὰ πα- 5
ραβαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινήτων ἀδικίου τριήκοντα ἔτα, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμνωσ ἀποδέξαντας, ἀρχεσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppettias vendere Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos*, ex quo iniuriae initium fecissent *Aeginetae*, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus *Aeginetas* initium facerent, postquam *Aeaco* tem-

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφί χερήσῃ τὰ βού-
 λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν
 σφείας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσσεσθαι, πολλὰ δὲ
 καὶ ποιήσῃ· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι.“ Ταῦτα
 ὡς ἀπειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
 15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
 τριήκοντα δὲ ἔτια οὐκ ἀπέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεὼν
 εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάρσια. Ἐς 90
 τιμωρίην δὲ παρασκευαζόμενοι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
 μονίων πρῆγμα ἐγείρομενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
 νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
 5 τὴν Πυθίην μεμνηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
 σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
 το διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφί ἑόντας ἐξεληλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
 tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
 multa medio tempore passuros, multa vero etiam
 facturos; verumtamen ad extremum subacturos
 Aeginam. Haec renunciata ubi audivere Athenienses,
 Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
 foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
 sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinен-
 dum, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (90.)
 Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
 obiiicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
 tatum. Quum enim dolum cognovissent Lacedaemo-
 nii, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
 adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
 adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
 fuerant, patriam pepulissent, et quod nullam sibi ob*

κτισαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμίῃ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τού-
 τοισι ἐνῆγον σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάσσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων· τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδαεῖς, τότε δέ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἔκτηντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱερῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 ἐτοίμους ἑόντας πείθεσθαι σφί, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλευ-
 θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσόρροπον τῷ ἑαν-
 τῶν αὖ γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε-
 νὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἐτόιμον· μαθόντες δὲ ταῦτα

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae *multa sibi*
indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
 relictas Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

418, 39.

ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπεὶ τε δέ σφι Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγον σφι Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγνώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντήϊοισι, ἄνδρας
 „ξείνους ἔοντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεχομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὅς ἐπεὶ τε
 „οἱ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκλυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „σας αὐξάνεται ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. ἐς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. uncinis circumdedit Schæf.
 ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum, quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum sociorum legatis, haec ad eos verba Spartani fecerunt. Viri socii, agnovimus fatemurque non recte nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-que Athenas nobis obnoxias reddere receperant, patriā eiecimus, et post hoc peractum ingrato populo urbem et rempublicam restituimus: qui postquam per nos liberatus vires recepit, nos et regem nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quotidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt maxime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχᾳ δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἀμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα
 „ποιήσαντες ἡμάστομεν, νῦν πειρησόμεθα σφεας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκρόμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου ἐνεκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἰππίην μετεπεμφάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στολῶ ἴσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδώμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὲ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσκρατίας καταλύοντες,

*vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
 rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
 peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
 dentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
 sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
 et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
 consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
 camus, eique quae ademimus restituamus.*

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere.
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- 22 τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε·
 22 τοῦ αὐτε ἀδικαιώτερον οὐδὲν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους, οὐτὶς
 10 22 μισαιφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῶν εἶναι
 22 χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 22 τύραννον καταστήσάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 22 καὶ τοῖσι ἄλλοις δέξασθε κατιστάναι. νῦν δέ, αὐτοὶ
 22 ἄπειροι ὄντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δευσιότατα
 15 22 τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς
 22 τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἴατε, κατὰ
 22 περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
 22 συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίους γὰρ ἦν πέλιος 92
 22 κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά- (1)
 20 22 δαι καλεσόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν· εἰδίδουσιν δὲ καὶ ἡγον-
 22 το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δέ, ὅντι ταυτέων τῶν ἀν-
 22 δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὐνομα δέ οἱ ἦν Λάβ-

*daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Spartaе
 exoriat, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomina-
 bantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,*

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι,
 „ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, αἰτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ 25
 „δέ οἱ ταύτης τῆς γυναίκος, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ᾧ ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰβέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἔπεσι·

„Ἡετίων, αὖτις σὲ τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται
 „ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαίῳσι δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεται κως
 „τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον
 „χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς ταῦτ' 35
 „καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὧδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Aetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eamdē in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraeculum huiusmodi fuerat:

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξει δὲ λέοντα
 „καρτερόν, ὠμηστέην· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὄφρουόντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δέ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον αἰς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνα-
 „δὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυ-
 45 „χίῃ, ἐβέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον.
 „διαφθεῖραι. ὥς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι.
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῇ κατοίκῃτο
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὐ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ.
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genna sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcram

„Pirenen habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) *Hoc igitur responsum, prius redditum, obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi cognoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam prius illud, quod congruebat Aëtionis responso, intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, presserunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram interficere decreverunt. Postquam peperit mulier, mittunt protinus decem de suis in pagum quem habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-*

„τε οὐδὲν τῶν εἰρηκᾶ ἐκείνοι ἀπικαίατο, καὶ δοκέουσά
 „σφίσις Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἶνεκα αἰτέειν, Φέ-
 „ρυσσα ἐνεχέρισι αὐτῶν ἐνὶ τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπὶ τε ὧν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θύῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἴκτος τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτείρας δὲ παραδίδωι τῷ δευτέρῳ·
 „ὃ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδανὸς βουλευμένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ἐπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἀπτόν-
 „το κατατιώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

*nis, puerum postulant; et mater, ignara quo con-
 silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
 sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
 illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
 autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
 primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
 ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
 infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
 cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
 sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
 puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
 ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
 traditus; nemine interimere eum volente. Post-
 quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
 erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
 alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
 primus acceperat infantem, quod non fecisset*

490, 31.

65 33 τος, ὅτι οὐκ ἐπαίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς δὲ δὴ σφι,
 33 χρόνου ἐγγιγομένου, ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας πάντας
 33 τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἐδεῖ δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γό- 92
 33 νου Κορίνθω κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 33 τα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρῃσι·
 33 θείσασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 33 βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 33 ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην·
 33 ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοία-
 33 το, πάντα ἐρευνήσιν μέλλουσιν· τὰ δὲ καὶ ἐγίνετο.
 33 ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένεσι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 33 ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 33 πέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετεί-
 33 λαντο. οἱ μὲν δὲ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡετίωνι 92
 (5)

quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset.
 Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum
 intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.)
 Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum exi-
 steret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, om-
 nia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato
 consilio puerum iterum acceptum interimerent,
 asportatum occultavit in loco, de quo minime co-
 gitaturos illos existimavit, in area: noverat enim
 si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos
 pervestigaturos: idque illi fecerunt. Sed postquam
 redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit
 infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos
 miserant, omnia a se peracta esse quae man-
 data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
 ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius:

„δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωρυμίνῃ Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πύσυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

„Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 „Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίνθου 85
 „αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
 „Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννέουσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,
 92 „πολλῶ δ' ἐτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάσας δὲ 90
 (6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξας τὸν βίον
 „εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

*et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
 [arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
 est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
 ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
 guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
 tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:*

„Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,
 „Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,
 „ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

*Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
 tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
 Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona erē-
 puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
 quum triginta regnasset annos, et prospera in
 fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit*

„νεται. Ὁ τοίνυν Περιάνδρος κατ' ἀρχαῖς μὲν ἦν ἡπιώ-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ ἀμίλησθε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασύβουλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶν ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μισθονάτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὅτινα αὖν τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστήσάμενος τῶν πηγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβαῖς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξῆγε τὸ ληϊόν, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολουῶν δὲ,
 105 „ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ ληϊοῦ τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθερε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nun-
 cios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praecesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguiissimam
 segetis partem tali modo corrupit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,
 Herod. T. II. P. I. I i*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν προῦ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑπόθηκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποδέσθαι· θωμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὡς παρα-
 „πλήγᾳ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ σινάμαρων· ἀπηγεόμενος
 92 „τὰ περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπει. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνιὲς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦ-115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολίτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
 „Περίανδρός σφρα ἀπετέλεσε. Μιῇ δὲ ἡμέρᾳ ἀπέδουσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praecipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasset Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exsilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibis exuit, ux-
 oris suae gratiâ Melissae. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

423, 95.

„Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον
 „παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἢ
 „Μέλισσα ἐπιφανέϊσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „χώρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γάρ, καὶ εἶναι
 125, „γυμνῇ· τῶν γάρ οἱ συγκατέβαιψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ναι οὐδέν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς
 „ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Πε-
 „ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130, „βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐόσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὲ
 „μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, ἐς τὸ Ἡραῖον
 „ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίαν γυναῖκας. αἱ μὲν δὲ,
 „ὡς ἐς ὄρτην, ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρωόμεναι·

qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitibus alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec significaturam, nec edicturam quo loco esset illud depositum: algere enim se, et esse nudam; nam quae sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi prodesse, quum non fuerint combusta. Argumentum autem, quo cognoscere Perianther possit vere haec a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum, panes ingessisset. Haec postquam Perianther sunt renunciata, quum satis certum ipsi esset illud veritatis argumentum, quippe qui cum mortua coisset Melissa; statim post acceptum nuntium praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam ad solennitatem, pulcherrimo ornatu instructae convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας;
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους·¹³⁶
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσση ἐπευχόμενος
 „κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννὶς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἰο
 „τοιοῦτων ἔργων. ἡμεῖς δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμᾶς εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππὴν· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θαυμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλλήνιους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας,¹⁴⁰
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππὴν, ἵστε ὑμῶν
 „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

*bus, vestimentis cunctus exuit, liberas perinde mu-
 lieres, et illarum famulas: collatasque in fossam
 vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo
 facto, ubi iterum ad necromantium misit, demon-
 stravit ei Melissae idolum, quo in loco deposi-
 tum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est ty-
 rannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta!
 Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis
 Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam
 magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque
 obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides,
 ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque
 si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis
 praeter id quod iustum est reducere Hippiam,
 scitote Corinthios quidem non probaturos esse
 factum.*

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβευῶν ἔλεξε τάδε. 93
 Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
 θεοὺς κείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
 5 θήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
 ριαι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμεί-
 ψατο, οἳά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
 πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἴ-
 10 χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆος
 ἤκουσαν εἶπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτέων φωνὴν
 ῥήξας, αἰρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
 νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
 πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππὶν δὲ 94
 ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
 δῶν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδουσιν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
 τούτων μὲν οὐδέτερα αἰρέετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
 rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
 Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint *Athenien-*
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
 curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
 qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
 vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
 pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
 tia Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
 quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
 Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
 vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
 themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἑαυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργεῖης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἐκ τε Ἀχιλλείου πό-
 λις ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχρὸν, Μι- 10
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύτες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἕλλήνων
 95 συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μέοντων δὲ σφεων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικῶντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulti essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poeta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

425, 56.

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
 ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
 Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
 γελλόμενος τὸ ἑαυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
 Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περσέανδρος
 10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαωτητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
 λαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
 μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεὶ 96
 τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος εἰς τὴν Ἀσίην, πᾶν
 χρῆμα ἐκίνηε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
 Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
 5 νοίατο ὑπ' ἑαυτῶν τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
 ἐπρῆσσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι
 εἰς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo
 Sigci suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine de-
 scriptam, Mitylenen nunciavit, certiolem faciens de
 calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis.
 Mitylenacos vero et Athenienses reconciliavit deinde
 Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio-
 num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem
 hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem,
 quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium ve-
 nerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedae-
 mone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulan-
 do Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur
 quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent
 potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita,
Athenienses Sardes miserunt legatos, qui Persas hor-
 tarentur, ne morem gererent exsulibus Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέ-
 λευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σόοι εἶναι, καταδέκεσθαι
 ὀπίσω Ἰππῖην. οὐκ ἔδεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδακτο
 ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς
 τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρι-
 σταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελα-
 σθείς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκητο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ
 ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυναστεύε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν
 τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
 τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ
 νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ
 ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσὶ ἀποικοί, καὶ οἰκός σφεας εἶη ρύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit Hip-
 piam recipere. Quam conditionem ad se relatum
 quum neutiquam admitterent Athenienses, decreve-
 runt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athe-
 nienses, et odium incurrerant Persarum, *Milesius*
Aristagoras, a Cleomene Lacedaemonio Spartâ pul-
 sus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras
 potentiâ eminebat. In concionem igitur populi pro-
 gressus Aristagoras, eadem quae Spartae verba fecit,
 de *Asiae bonis*, et de bello cum Persis, quam fa-
 ciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta
 uterentur. Praeter haec commemorabat, *Athenien-*
sium colonos esse Milesios, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα
 θεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖ-
 λαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὄντα τὰ πάντα δόκι-
 20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμὴν ὠφελὴ ἔσεσθαι· οὐ δ' ὦν οὗ-
 δὲ τούτου ἕνεκα ἐποίηε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσειε· ἐπέμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παί-ο-

*illis servarentur qui potentiâ praestarent. Deni-
 que nihil non pollicebatur, impense rogans: donec
 eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere
 multitudinem, quam unum hominem: nam unum
 quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat
 decipere, sed triginta Atheniensium millia facile po-
 tuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, de-
 creverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus,
 quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quo-
 vis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Bar-
 baris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras
 ante illarum egressum domum reductus, postquam
 Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil qui-
 dem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim
 hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet mole-
 stiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,*

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χωρὸν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑαυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπῆκετο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παίονες, ἔπειμ' ἐ-
 „με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῶν ¹⁰
 „ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι, νῦν γὰρ
 „Ἰωνίῃ πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πα-
 „ρέχει σάζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρεην αὐτέων. μέχρι μὲν
 „θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν
 „ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρ- ¹⁵
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπῆκ' αὐτοῦ ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ὄντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας εἰλη- ²⁰

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugâ receperunt: non-
 nulli tamen ex eisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427, 19.

λύβες Περσέων ἵππος πολλή, διώκοντα τοὺς Παίονας.
 αἷς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
 Παίοσι, ὅπως ἂν ἐπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς
 λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῆοί σφ' εἰς
 25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
 ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο 99
 εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετρίεων πέντε τριήρεις,
 οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
 τῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφ' ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ
 5 δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετρεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
 κιδέας πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
 ἀντία Ἐρετρίεων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον· οὗτοι
 ὦν ἐπεὶ τέ σφ' ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui, ubi Paeones non sunt con-
 secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
 stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
 nem, a Chiis Lesbium sunt transducti, Lesbiique eos
 Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeunt, in
 Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
 triremes *Eretriensium*. Et *Eretrienses* quidem non
Atheniensium gratiâ huic se adiunxerant expeditioni,
 sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
 illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
 ciam *Eretriensibus* operam in bello cum *Chalciden-
 sibus* praestiterant, quo tempore Samii *Chalcidensi-
 bus* adversus *Eretrienses* et Milesios miserant auxilia.
Athenienses igitur postquam advenire cum *Eretriensi-*

- ρῆσαν, ἐποιέετο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις.
αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ 10
στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν,
100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
ἐς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφε-
σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καύ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί- 5
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενὸς σφὶ ἀντιωθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἑρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant Sar-

428, 49.

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 5 δὴ μίην τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκίης εἰς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστυ ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον εἰς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν· ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδῶι,
 ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 εἰς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἠναγκάζοντο αἰμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν
 αἰμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ

CI. 4.. καλάμου. καλάμους alii, fortasse rectius, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες maluerant viri docti.

dibus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dineae erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluxerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur Pactolum
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 fendere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρον,
 τὸν Τμῶλον καλούμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱὸν ἐπιχωρίας Θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλήσι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυος πο-
 ταμοῦ νομούς ἔχοντες, προπυθανόμενοι ταῦτα, συνηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δισι οὐκέτι ἰόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὰν ἐσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumtae sunt Sardes, in eisque indigenae deae *Cybeles* templum: quam caussam postea praetextentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsecuti, Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, virum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνα τὰς πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίας
5 στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ᾔσπον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
ὑπ' ἐαυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκλήσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Posthacc vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad bellum adversus *Darium*, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum revecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt: nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐβέλονταί σφι πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὠνὴρ 5 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἰωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10 ἑαυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφευγε εἰς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi* *Salaminiorum* regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

430, 7.

Ἀμαθουσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κεε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδεις αἰλούσας ἐμπεπρη-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπρόϊζονται ἀποστάντες, εἴρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰς τὸν, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἶπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δει-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristago-
ram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poe-
nas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

Herod. T. II. P. I.

K k

106 „σποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὁ Δαρεῖος κατέϊχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρε-
 „ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἀνδρας 5
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰα-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίη-
 „σαν· ταύτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπεσθαι, Σαρ-
 „δίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιούτῳν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεαυτὸν ἐν
 „αἰτίῃ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῖον ἐφθέγγαιο ἔπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρήγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Athenien-
 sium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspe-
 ctum suum *Histiaeo* Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiaeae*,
 inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Miletum*
commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
litum. Homines enim ex altera continente adver-
sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
nas mihi duros: his persuasit ut illos sequerentur,
et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
Histiaeus respondit: Quale verbum, Rex, pronun-
ciasti? me-ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχῆσιν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποίεομι ταῦτα;
 „τεῦ δέ ἐνδεὴς εἰς; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιοῦμαι.
 „Ἀλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐαυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτε-
 „ρον πρήσσουσιν περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιεῖσι, καὶ σὺ τὸ ἐόν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρήγμα ἐργάσασθαι, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν, ἐμεῦ ἔξ
 „ὀφθαλμῶν σοι γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίᾳ πόλιν
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κείνά τε πάντα καταρτίσω εἰς τὰντο,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitat procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi que si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel pauxillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi que

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη 3α
 „χρησάμενον, ἐγχειρίβετον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμενι τοὺς βασιλεῖς,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα-
 „βήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο, καὶ μιν
 ἀπῖε, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδῶν παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαῖω ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγένετο τάδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη 5
 σίλῳ Ἀμαβουσίου ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

omnia ibi in integrum restituum, et procurato-
rem hunc Miletī, qui haec machinatus est, vin-
ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
set, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in
 coelum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Onesilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃ, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμε-
 10 νός σφεας. Ἰῶνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκου
 πολλῶ στολῶ. Ἰῶνές τε δὴ παρῆσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἥϊσαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ριέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατη-
 γούς· „Ἄνδρες Ἰῶνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „σῃσι, ἢ Φοίνεσι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „Περσέων διαπειραῖσθαι, ὥρῃ αὖ εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu ad- futurum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus prae- cones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans: nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum ma- gna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere, *Persae* etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent, pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus autem Phoenices circumnavigarunt promontorium, quae *Claves Cyprî* vocantur. (109.) Quae quum ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum duci- bus dixerunt: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus op- tionem cum utris velitis confligere; cum Persis, an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugna cum Persis vultis congredi, nullâ interpositâ morâ*

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ
 „δὲ Φωνίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειραῖσθαι, ποίειν
 „χρεόν ἐστὶ ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλθοιτε, 10
 „ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰωνῶν φυλάξοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοις τὰς νέας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφερόμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 110 „ἀγαθούς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ
 ἤκοντων εἰς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 τασσον οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensu navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum eleger-
 itis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet, Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

- Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
 5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
 ἀντέτασσαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
 Περσέων ἐβελοντὴς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἦλαινε 111
 δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτῃ ἴστα-
 σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
 οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
 5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
 „ Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰστάμενον ὀρθόν, καὶ
 „ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν προσε-
 „ νεχῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ὀκότερον
 „ βούλει φυλάξας πλῆξαι, εἴ τε τὸν ἵππον, εἴ τε αὐ-
 10 „ τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·
 „ ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἀμ-
 „ φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent, Persis autem fortissimos e Salaminiiis et Soliis selectos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, volens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehebatur *Artybius* equo, qui erectus stare adversus armatum militem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio erectum stare, et pedibus atque ore pugnare contra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum, mihique ede, utrum observare ferireque velis, equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus respondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu iusseris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilius*

„ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρῆγμασι προσφερέστερον, Φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναί φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκείνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέροισί τε ὑπηρε-
 „τησι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σύ τὰς μη- 20
 „χανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέκομαι
 „μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“

112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 „δα πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄκροι γενό-
 „μενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερβάλλοντο τοὺς Φοίνικας·
 „καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 „τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

mihī videtur. Regem dūcemque aio oportere cum rege duceque congregari: nam, sive tu virum ducem interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimidiata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere cum famulis congregari, et cum equo; cuius tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, adversus nullum porro hominem illum se erecturum. (112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde commissa pugna est, et terrā, et mari. Et navibus quidem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt. Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο. ὡς προσεφέρετο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνεβήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐμβαῦτα ὁ Καρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
ρίῳ, προδίδοι ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν οὐ σμυ-
κρὴν· οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 κοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίαν πολεμιστήρια ἄρματα τῶντ'οῖσι Κουριεῦσι
ἐποίηε. γινομένων δὲ ταυτέων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου,
ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irrudentem
Artybium: quumque equus scuto Onesili pedes inii-
ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios Stesenor, Curii tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curienses* hi Argivorum esse coloni.
Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cyprii Persae fuerunt. Quorum
exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ 10
 ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
 λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικέ-
 μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἑπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρχησε,
 ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθούντα·
 καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐούσης κοίλης, ἐσμός μελισ-
 σέων ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
 γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
 θούσιοι, ἐμαντεύθῃ σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
 τας θάψαι, Ὀνησίλω δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
 θούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat
 defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philo-
 cypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Athe-
 niensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus ty-
 rannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Ama-
 thusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta de-
 portarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Post-
 quam cavum fuit caput ita suspensum, apium exa-
 men in illud sese insinuans, favis replevit. Quod
 quum tale accidisset, oraculum consulentibus Ama-
 thusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *au-
 ferrent caput humarentque*; *Onesilo vero, ut he-
 roi, annua sacra facerent*. Id si fecissent, melius
cum ipsis actum iri. Idque fecerunt Amathusii, ad
 meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ 5 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολλῶν ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκουμένη Σόλοι· τὴν, πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτω μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γεγόμενοι, αὐτῇ 116 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἐσαραζάντες σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπικράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullâ interpositâ morâ in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerunt *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alique duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eisdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisim inter se vicibus

- 117 **Θεον.** Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πέλις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισὸν ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἴρει. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας τῷτ' Ἰωσι Φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
- 118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρῶτερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκαῖς τε Στήλας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου τοῦ Μουσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daūrisēs* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanum* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum Ionibus consilio defecisse a Persis: itaque ab Hellesponto reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata Caribus erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Macandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, civitate

σιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
 10 γνώμη ἔφερε, διαβάνας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
 καὶ κατὰ νότου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλ-
 λειν ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
 μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενοίαιτο ἔτι ἀμείνονες τῆς Φύσιος.
 αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσησι
 15 κατὰ νότου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μάλλον ἢ σφίσι·
 δηλαδὴ, ἣν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθέωσι
 τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, εἰς τὸν ποταμὸν
 ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
 Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσῷ πο-
 ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
 χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
 5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄν-
 δρες εἰς δισχιλίους, Καρῶν δὲ εἰς μυρίου. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
 matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
 Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
 praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
 ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
 acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
 At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
 tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
 praelio superati in fugam verterentur, receptum non
 haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
 ubi adfuerunt *Persae*, Maeandrumque traiecerunt,
 ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
 sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam diu
 fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
 dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

αἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατα-
 νίσταν. μῦθοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρά-
 120 παν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρῆξουσιν. Βουλευομένοισι δὲ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσιν τε τοῖσι Πέρσησι συμβάλ- 5
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώ-
 θησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τρώμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platānetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi: Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceret] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 rique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν· ἐς τὴν ἐμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω
10 διεφθάρησαν.

Τμέης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσάμενους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντίδα, εἴλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσιν, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν· καὶ εἴλε μὲν
Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui Ionas eos
persecutus est qui contra Sardes militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, Cion Mysiam cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit Daurisen relicto Hellesponto
versus Cariam arma promovere, ipse Propontide re-
licta in Hellespontum duxit exercitum: et Acolenses
subegit omnes, quotquot Iliadem habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνηα, νούσῳ τελευ-
 123 τὰ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἀρ- 10
 ταΦέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νὰς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
- 124 Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πόλιων, ἣν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δημοσιὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλευέτο, λέγων ὡς ἂν ἀμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόι

et *Gergithas* subegit, priscorum Teucrorum reliquias. At ipse Hymeas, dum hos populos subigit, in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem illi finis fuit: Artapherni verò, Sardium praefecto, et *Otani*, tertio duci Persarum, mandatum erat bellum Ioniae et finitimae Aeolidi a continente inferendum. Atque hi Clazomenas Ioniae ceperunt, et Cymen Aeolidis.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras* Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparcet) ingenio, qui Ioniam concitaverat magnasque miscuerat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens superari Darium regem non posse. Hoc consilio, convocatis suarum partium hominibus, deliberationem proposuit, dicens, commodum ipsis fore, certum habere refugium, si Mileto pellerentur: quae-

437, 54.

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθένται ἐκ τῆς Μιλήτου.
 εἴτε δὴ αὖν ἐς Σαρδὰ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀπαι-
 10 κίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐπέ-
 χει παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών;“ ταῦτα ἐπειράτω ὁ
 Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
 ἀνδρὸς λογοποιῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν
 ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομη-
 σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου.
 5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν
 Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
 τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
 νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
 γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
 5 πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε
 τὴν χώραν ἐπ’ ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
 niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
 num Edonorum, Histiaeο a Dario dono datum, et
 in oppidum ibi ab Histiaeο munitum. (125.) Iam
 Hecataeus quidem, Hegesandri filius, Historiarum
 scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
 suit; sed in Lero insula debere castellum munire Ari-
 stagoram, ibique, si Mileto excideret, quietum se
 tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
 posset. Hoc Hecataei fuit consilium. (126.) Ipse
 vero Aristagoras eo maxime inclinabat, ut Myrci-
 num abiret. Itaque Mileto Pythagorae fidei commis-
 sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
 cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
 que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-*
Herod. T. II. P. I. L I

αἰπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λαμένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίέναι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI

HISTORIARUM HERODOTI.

 ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (*Cap.* 1-3.) *Phanes* Graecus ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) Foedus *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) Ritus *Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10.11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14.15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis* mensa famâ celebratur. (17.18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopas* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent Aegyptii, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regiorum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuentem patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemontem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et *Calatiis Indis* fecit. (37. 38.)

Polycratis Samii hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in Aegyptum auxilio mittit: qui redeuntes, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Caussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatu dominum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra Cam-

lysens insurgunt. (61-63.) *Somnio* deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, *Magum* persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Aghatanis*, *Syriae* urbe. (64-65.) *Smerdis* *Magus*, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles *Persae* adv. *Magum* coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hini-
nitum, rex designatur *Persarum*. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum *Persarum*, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum *Persarum* imperium in *xxii. Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. *Aethiopes*, *Colchi*, et *Arabes*, statis temporibus dona ferebant. (97.) *Indis* maximum *auri* pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *ef-fodientibus*; quae dein illis *Indi*, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In *India* animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertilioes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Euro-pae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Orpete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amiculum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in *Sami* imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, urbe electus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a Dario desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius uloisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emtos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scalotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagetis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a viâ aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain* *Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus* populus, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae-longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* misae perhibentur. (32-34.) *Olen* poeta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti.

Asia, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et *Araxe* fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: *Sataspis* vero Persae navigatio iubente *Dario* suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super *Libyam* et *Asiam* continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ *Scythicâ*. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustreis circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* *Scythicum*, bilem pecoribus auget. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesarum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) *divinandi* artem a *Venere* habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* feriendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

mito modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) *Scythae* alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) *Scytharum* multitudo. Immani mole *akenum*, ex telorum spiculis, quae a singulis *Scythis* collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater *Artabanus bellum Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad *Tearum* fluvium relicta. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab Istro ad Tanain porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Scythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Budinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scytha*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona Persis* mittunt *Scythae*, *avem, murem, ranam, et quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaco*, per pontem in *Thraciam* redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eieci, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolycus* Spartae mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus Spartana nomen invenit. (149.) *Grinus* sehex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya urbem condere*. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaeus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone *regem* significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*; postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni Graecia advenis auctâ coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudo, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a Dario *Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe *Libyae* populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super Barcam *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gartiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus; *Iasonis* fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam *Libyam* porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem exsecrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa Tridonidem lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt *Nasamones*. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii *agricolae Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit *Nomadum* tractus. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cy-raunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In *Libyae* ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginenses* taciti *merces* suas *auro* permutant. (196.) In *Africa* duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) *Libyae* solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Persae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Persae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thrace*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnæ* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans *Istrum* ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenæ* tyrannide donat *Darius*; *Histiæo*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* *Edonidem* concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntæ* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivæ* stirpis fuerunt. (22.) *Histiæum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyse* excohiaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiæi* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et *Aristagoram* rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnatâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiaceo* per servum Susis missum, *defectionem Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinypem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, in somnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *literis Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut *Lacedaemonios* iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, dâce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis eic-

eti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex *Alcmaeonidarum* familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, *Sicyoniorum* tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat *Homericæ* carmina canere, et *tribuum* nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiorē factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpā pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eiecti sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, orta inter duos reges Spartanorum rixā, (unde dein *lex Spartaē* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Acacidæ* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam *Aeginetae Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginā* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Socicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a *Pisistrato* *Mitylenaeis* ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum caussam, *Alcaeï* *μψαένιδος* carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus caussa fuit malorum. (97.) Idem *Paeones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellesponti urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, exceptâ *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaceum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ videntur. *Onesilus* ducem *Persarum*, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) *Persarum* duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum *Milesiis*, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein *Persarum*, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) Hellesponti, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta Mileto, *Myrcinum* Edonidem (cf. c. 11. et 21.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)